

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ
(PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ)
ANABİLİM DALI

**M.Ö. III. BİNYIL ÖNASYA SANATI VE İKONOĞRAFİSİNDE İMDUGUD /
ANZU TASVİRİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mehmet Tarık ÖĞRETEN

Ankara-2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ
(PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ)
ANABİLİM DALI

**M.Ö. III. BİNYIL ÖNASYA SANATI VE İKONOĞRAFİSİNDE İMDUGUD /
ANZU TASVİRİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mehmet Tarık ÖĞRETEN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İ. Tunç SİPAHİ

Ankara-2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ
(PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ)
ANABİLİM DALI

Mehmet Tarık ÖĞRETEN

**M.Ö. III. BİNYIL ÖNASYA SANATI VE İKONOĞRAFİSİNDE İMDUGUD /
ANZU TASVİRİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İ. Tunç SİPAHİ

Tez Jürisi Üyeleri

Adı Soyadı

Prof. Dr. İ. Tunç SİPAHİ
Prof. Dr. Tayfun YILDIRIM
Yrd. Doç. Dr. Yiğit H. ERBİL

.....
.....

İmza

.....
.....

Tez Sınav Tarihi: 12.12.2017

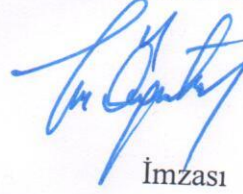
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../12/2017)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı Soyadı

Mehmet Tarık ÖĞRETEN

İmzası

İçindekiler	iv
Önsöz	xi
Kısaltmalar	xiii
1. Giriş	1
1.1. Amaç	2
1.2. Yöntem	2
1.2.1. İmdugud/Anzu Tasvirli Eserlerin Tez Kapsamında İsimlendirilmesi	3
1.3 Kapsam	4
2. Tipoloji	6
3. Filolojik Belgelerin Işığında İmdugud/Anzu'nun Tanımı ve Mitolojik Açidan Değerlendirilmesi	8
4. İmdugud/Anzu Tasvirli Eserlerinin Mezopotamya Kronolojisi İçerisindeki Dağılımı	16
4.1. Geç Uruk Dönemi	16
4.2. Cemdet Nasr Dönemi	17
4.3. Erhanedanlar Dönemi	18
4.4. Akad Dönemi	22
4.5. Post Akad (Guti Dönemi)	25
4.6. Lagaş II / III. Ur Dönemi	26

5. MÖ III.Binyıl Önasya Sanatı ve İkonografisinde İmdugud/Anzu Tasvirleri	29
5.1. Profilden Tasvirler	29
5.1.2. İlişkili Tasvirler	29
5.1.2.1. Tek Başlı Tasvirler	29
5.1.2.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler	29
5.1.2.1.1.1.Mühürler	29
5.1.2.1.1.1.1. Boğalar ile	29
5.1.2.1.1.1.2. Tanrılar ve İnsanlar ile	30
5.1.2.1.1.1.3. Diğer	30
5.1.2.1.2. Kapalı Kanatlı Tasvirler	32
5.1.2.1.2.1. Mühürler	32
5.1.2.1.2.1.1. Boğalar ile	33
5.1.2.1.2.1.2. Diğer	33
5.2. Cepheden Tasvirler	33
5.2.1. Bağımsız Tasvirler	34
5.2.1.1. Tek Başlı Tasvirler	34
5.2.1.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler	34
5.2.1.1.1.1. Mühürler	34
5.2.1.1.1.2. Kap ve Kap Parçaları	36

5.2.1.1.1.3. Baskılı Tuğla	37
5.2.2. İlişkili Tasvirler	37
5.2.2.1. Tek Başlı Tasvirler	37
5.2.2.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler	37
5.2.2.1.1.1. Mühürler	37
5.2.2.1.1.1.1. İnsan Başlı Boğa ile	38
5.2.2.1.1.1.2. Aslanlar ile	39
5.2.2.1.1.1.3. Boğalar ile	41
5.2.2.1.1.1.4. Geyikler ile	41
5.2.2.1.1.1.5. Keçiler ile	45
5.2.2.1.1.1.6. Kuşlar ile	46
5.2.2.1.1.1.7. Diğer	48
5.2.2.1.1.2. Kap ve Kap Parçaları	50
5.2.2.1.1.2.1. Aslanlar ile	50
5.2.2.1.1.2.2. Boğalar ile	51
5.2.2.1.1.2.3. Geyikler ile	52
5.2.2.1.1.2.4. Keçiler ile	52
5.2.2.1.1.2.5. Diğer	53
5.2.2.1.1.3. Topuz Başları	54

5.2.2.1.1.3.1. Aslanlar ile	54
5.2.2.1.1.3.2. Geyikler ile	54
5.2.2.1.1.3.3. Diğer	55
5.2.2.1.1.4. Kakmalar	55
5.2.2.1.1.4.1. İnsan Başlı Boğalar ile	55
5.2.2.1.1.4.2. Keçiler	56
5.2.2.1.1.4.3. Diğer	57
5.2.2.1.1.5. Steller	58
5.2.2.1.1.6. Adak Levhaları ve Plakalar	58
5.2.2.1.1.6.1. Aslanlar ile	58
5.2.2.1.1.6.2. Geyikler ile	59
5.2.2.1.1.6.3. Keçiler ile	60
5.2.2.1.1.7. Heykel Kaidesi	60
5.2.2.1.1.7.1. Keçiler ile	60
5.3. Kafa Cepheden Vücut Profilden Tasvirler	61
5.3.2. İlişkili Tasvirler	61
5.3.2.1. Tek Başlı Tasvirler	61
5.3.2.1.2. Kapalı Kanatlı Tasvirler	61
5.3.2.1.2.1. Mühürler	61

5.3.2.1.2.1.1. İnsan Başlı Boğalar ile	62
5.3.2.1.2.1.2. Diğer	63
5.3.2.1.2.2. Kakmalar	64
5.3.2.1.2.2.1. İnsan Başlı Boğalar ile	64
5.3.2.1.2.2.2. Boğalar ile	65
5.3.2.1.2.3. Adak Levhası ve Plakalar	66
5.3.2.1.2.3.1. İnsan Başlı Boğalar ile	66
5.3.2.1.2.3.2. Diğer	66
5.4. Kafa Profilden Vücut Cepheden Tasvirler	66
5.4.1. Bağımsız Tasvirler	67
5.4.1.1. Tek Başlı Tasvirler	67
5.4.1.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler	67
5.4.1.1.1.1. Mühürler	67
5.4.1.2. Çift Başlı Tasvirler	69
5.4.1.2.1. Açık Kanatlı Tasvirler	69
5.4.1.2.1.1. Mühürler	69
5.4.2. İlişkili Tasvirler	70
5.4.2.1. Tek Başlı Tasvirler	70
5.4.2.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler	70

5.4.2.1.1.1. Mühürler	70
5.4.2.1.1.1.1. Geyikler ile	70
5.4.2.1.1.1.2. Keçiler ile	71
5.4.2.1.1.1.3. Tanrılar ve İnsanlar ile	71
5.4.2.1.1.1.4. Diğer	72
5.4.2.1.1.2. Steller	72
5.4.2.1.1.2.1. Aslanlar ile	72
5.4.2.1.1.2.2. Diğer	73
5.5. 3 Boyutlu Figüratif Eserler	73
5.5.1. Açık Kanatlı Tasvirler	73
5.5.1.1. Amuletler	73
5.5.2. Kapalı Kanatlı Tasvirler	75
5.5.2.1. Amuletler	75
6.Sonuç	77
7. Kaynakça	85
8. Levhalar	111
9. Haritalar	167
10. Tablolar	169
11. Grafikler	176

12. Özet

186

13. Abstract

187

1.Önsöz

Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında “*M.Ö. III. Binyıl Önasya Sanatı ve İkonografisinde İmdugud/Anzu Tasviri*”, başlıklı konu incelenmiştir. Sümer kökenli mitolojik bir varlık olan ve Sümerce “İMDUGUD”, Akadça “anzu” olarak bilinen aslan başlı kartal tasvirlerinin, MÖ 3.Bin Önasya sanatındaki yeri ve hangi arkeolojik materyaller üzerinde görüldüğü incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma gerçekleştirilirken eserlerin MÖ. 3. Binyıl içerisinde kronolojik olarak nasıl bir gelişim gösterdiği ve kullanım alanları ile amaçları üzerinde de ayrıntılı bir sorgulama gerçekleştirilmiştir.

Şüphesiz ki bu çalışmanın başlamasında ve nihai halini almasında en büyük katkı, bu tez konusunu çalışmamı öneren ve olanak sağlayan, bunun yanı sıra çalışmam boyunca beni destekleyip yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. İ. Tunç SİPAHİ’ye teşekkürü borç bilirim. Tez danışmanımın yanı sıra Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı öğretim üyeleri ve sayın hocalarım, Prof. Dr. Tayfun YILDIRIM, Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU, Prof. Dr. Vasıf ŞAHOĞLU ve Yrd. Doç. Dr. H. Levent KESKİN’e yapmış oldukları değerli yorum ve eleştirileriyle, tezimin tamamlanmasında bana yol gösterdikleri için kendilerine bu vesile ile bir kez daha teşekkür ederim.

Tez kapsamında özellikle filolojik kaynakların doğru bir şekilde anlaşılması ve yorumlanmasında yardımını esirgemeyen, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim üyelerinden sümerolog, Yrd. Doç. Dr. Selim ADALI’ya teşekkürü borç bilirim.

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü’nde 2003 yılında başlamış olduğum lisans eğitimimden itibaren aynı sıraları paylaştığım, hem dostum hem de meslektaşım Araş. Gör. Ümit GÜNDOĞAN’a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Bunun yanı sıra 2005 yılından beri tanıdığım arkadaşım ve meslektaşım, Araş. Gör. Güzel ÖZTÜRK'e yanımda olarak destek verdiği için teşekkür ederim.

Tez yazım süresi boyunca karşılaştığım her türlü engelde büyük bir sabır ve özveri ile yanımda olarak manevi desteğini her daim hissettiren değerli yol arkadaşım ve eşim A. Sinem ÖĞRETEN'e teşekkür ederim.

Kısaltmalar:

Abb.	Abbreviation
Bkz.	Bakınız
C ¹⁴	Karbon 14
Cat.	Catalog
cm	Santimetre
Fig.	Figür
Lev.	Levhar
mm	milimetre
MÖ	Milattan Önce
Pl.	Plate
Res.	Resim
S.	Sayfa
Şek.	Şekil
Taf.	Taffel
vd.	ve diğerleri
yy.	Yüzyıl

1.Giriş

İmdugud/Anzu olarak bilinen aslan başlı kartal, MÖ 4. Binyıl'ın son yarısında tasvirli sanat eserleri üzerinde karşımıza çıkmaya başlamış ve bu mitolojik varlığın tasvirleri, çalışmanın konusu olan sonraki binyılda da devam etmiştir. MÖ 2. Binyıl'ın başlarında İmdugud/Anzu tasvirli eserlerde, bir azalma olsa da görülmeye devam etmiş ve daha sonra Önasya sanatında azalarak kaybolmuştur.

Farklı arkeolojik eserler üzerinde tasvirlerini gördüğümüz İmdugud/Anzu tasviri, yoğun olarak mühür ve mühür baskılarında karşımıza çıkarken bunun yanında kaplar, kakmalar, topuz başları, steller ve levhalar gibi sanatsal açıdan önem arz eden eserler üzerinde de görülmektedir. Kronolojik olarak farklı tiplerde yapılan tasvirler arasında en kalabalık grubu, özellikle MÖ 3. Binyıl'ın ikinci yarısının başlarında görülen, cepheden tasvirleri oluşturmaktadır. Bu binyılın sonlarına doğru İmdugud/Anzu tasvirleri, artık çift başlı olarak da görülmeye başlamıştır.

Coğrafi olarak kökeni Güney Mezopotamya olan ve yoğun bir şekilde bu bölgede karşılaşılan İmdugud/Anzu tasvirleri, Mezopotamya'nın kuzeyinde ve Mezopotamya ile kültürel bağlantısı olan Kuzey Suriye ve Güneybatı İran'da da görülmektedir. Bunların yanında MÖ 2. Binyıl'ın ilk çeyreğinde Anadolu'da da İmdugud/Anzu tasvirlerinin karşımıza çıktığı bilinmektedir. Güney Mezopotamya dışında ele geçen tasvirli sanat eserleri üzerindeki İmdugud/Anzu tasvirlerine bakıldığında Güney Mezopotamya etkileri, net bir şekilde izlenirken bölgesel farklılıklarında mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsedilen konular çalışma içinde üç ana başlık altında detaylı bir şekilde incelenerek elde edilen veriler, sonuç kısmında bir bütün olarak değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir. Bu doğrultuda İmdugud/Anzu tasvirleri ve bu tasvirlerin kronolojik

olarak gelişim ve değişimi, bölgesel farklılıklar göz önünde bulundurularak çalışma içerisinde sunulmuştur.

1.1.Amaç

“*MÖ III. Binyıl Önasya Sanatında İmdugud/Anzu Tasviri*” başlıklı tez konusunda, öncelikle filolojik çalışmalar ışığında, Sümerce “İMDUGUD” ve Akadça “anzu” kelimelerinin gerçekte, mitolojik bir canlı olan, aslan başlı kartalı karşılayıp karşılamadığı anlaşılmaya çalışılmış ve bu doğrultuda İmdugud/Anzu’nun tanımının filolojik olarak yapılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, elde edilen veriler ile İmdugud/Anzu’nun mitolojik değerlendirmesinin yapılarak tasvirlerinin daha anlaşılır bir şekilde değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Filolojik olarak tanımı ve mitolojik olarak değerlendirilmesi yapıldıktan sonra, çalışma sırasında elde edilen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, kronolojik olarak nasıl bir gelişim gösterdiği ortaya konulmaya çalışılmış ve bu eserlerin dönemsel olarak nasıl bir dağılım sergilediği tespit edilmek istenmiştir. Buna ek olarak bu dağılımın, yerleşim yerlerine göre nasıl bir farklılık gösterdiğinin saptanması amaçlanmıştır.

İmdugud/Anzu tasvirli eserleri, tasvir biçimlerine göre sınıflandırılarak, farklı tasvirlerinin neyi temsil ettiğini ya da neyi yansıttığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Buna ek olarak bu tiplerin hangi dönemlerde ya da hangi yerleşimler ve bölgelerde karşımıza çıktığı ve yoğunlaştığı tespit edilmek istenmiştir. Bu doğrultuda İmdugud/Anzu kültürünün yayılımının da ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

1.2.Yöntem

Öncelikle İmdugud/Anzu olarak bilinen aslan başlı kartalın, “*Filolojik Belgelerin Işığında İmdugud/Anzu’nun Tanımı ve Mitolojik Açıdan Değerlendirilmesi*” başlığı altında tanımı yapılarak tez kapsamında tasvirleri incelenen bu mitolojik

varlığın, isimlendirilmesinin anlaşılması sağlanmıştır. Yine bu başlık altında mitolojik olarak değerlendirmesi, ilişkili olduğu mitler ve yazılı belgeler doğrultusunda yapılmış ve İmdugud/Anzu'nun karakteri hakkında fikir sahibi olunarak arkeolojik eserler üzerindeki tasvirlerinin bu yolla daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

Sonraki bölüm olan “*İmdugud/Anzu Tasvirli Eserlerinin Mezopotamya Kronolojisi İçerisindeki Dağılımı*” başlığı altında, çalışma kapsamında elde edilen eserlerin neredeyse tamamına yakınının Mezopotamya'dan ele geçmesi sebebiyle MÖ 3. Binyıl Mezopotamya kronolojisi hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan bu kronolojik çalışma doğrultusunda toplanan eserler dönemsel olarak dağıtılmıştır. Bu yolla gelişimi izlenen eserler sayısal verilere dökülerek grafikler ile sunulmuştur.

“*MÖ III.Binyıl Önasya Sanatı ve İkonografisinde İmdugud/Anzu Tasvirleri*” başlığı altında, çalışma sırasında elde edilen İmdugud/Anzu tasvirli eserleri, ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiş ve yapılan tipolojiye uygun olarak incelenmiştir. Yine buradan elde edilen veriler doğrultusunda grafikler hazırlanarak MÖ 3. Binyıl Önasya sanatı ve ikonografisinde İmdugud/Anzu tasvirlerinin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır. Bunlara ek olarak çalışma kapsamında toplanan bütün eserlerin, hazırlanan tipoloji tablosu içerisinde dağılımı hem genel olarak hem de kronolojik olarak yapılmış ve bu yolla yapılan tipoloji hakkında genel bir resim elde edilmiştir.

1.2.1. İmdugud/Anzu Tasvirli Eserlerin Tez Kapsamında İsimlendirilmesi

İncelenen İmdugud/Anzu eserleri türleri ve dönemleri dikkate alınarak isimlendirilmiştir. Eserler; mühür ve mühür baskısı, kaplar, topuz başları, amuletler, kakmalar, stel ve stel parçaları, levhalar, kabartmalar ve tuğla baskıları olarak ayrılmış, her bir eser grubu bir harf ile isimlendirilmiştir. Bu harfler; mühür ve mühür baskıları için “S”, kaplar için “K”, topuz başları için “T”, amuletler için “A”, kakmalar için “C”,

stel ve stel parçaları için “E”, levhalar için “L”, kabartmalar için “B” ve tuğla baskıları için “P” harfleri şeklindedir.

Konu kapsamındaki eserler; Geç Uruk, Cemdet Nasr, Erhanedan I-II, Erhanedan III, Akad ve III.Ur Dönemi olmak üzere altı dönemde incelenmiş ve dönemlerin her biri sırasıyla 1’den 6’ya kadar numaralandırılmıştır. Eserler hangi döneme giriyorsa o dönemi temsil eden rakam, eser grubunu temsil eden harften sonra gelecek şekilde yazılarak eserler isimlendirilmiştir. Kronolojik değerlendirme kısmında bahsedileceği üzere Erhanedan I ve II dönemleri arasındaki ayrımın net olmaması sebebi ile bu dönemlere giren eserler, tek bir dönem gibi alınıp tek bir rakam (3) ile isimlendirilmiştir.

Bunların yanında eserler, eser grubu ve dönemlere göre isimlendirildikten sonra tekrardan 1’den başlayarak numaralandırılmıştır. Örneklendirecek olursak: Erhanedan III Dönemi’ne ait bir mühür S4-1 şeklinde, aynı döneme ait bir diğer mühür ise S4-2 şeklinde ve yine bu döneme ait bir topuz başı T4-1 şeklinde isimlendirilmiştir.

1.3. Kapsam

“MÖ III. Binyıl Önasya Sanatı ve İkonografisinde İmdugud/Anzu Tasviri” başlıklı çalışmamız belirli bir coğrafik ve kronolojik kapsamda değerlendirilmiştir. Bunların yanında 3 boyutlu figüratif eserler ve tasvirli sanat eserleri incelenmiştir.

Coğrafi kapsamda, tez başlığında belirtildiği üzere Önasya coğrafyası dikkate alınmış ve bu coğrafya dışına çıkılmamıştır. Bununla birlikte yapılan çalışma sonucunda MÖ 3. Binyıl’a tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerinin; neredeyse tamamına yakınının Güney Mezopotamya’dan, bir kısım tasvirli eserin ise Kuzey Mezopotamya, Kuzey Suriye ve Güneybatı İran’dan ele geçtiği görülmüş ve bu bağlamda çalışma, bu bölgeler ile sınırlı kalmıştır.

Orta Kronoloji'nin temel alındığı çalışmada, tez başlığından da anlaşılacağı üzere, çalışma kronolojik olarak MÖ 3. Binyıl ile sınırlandırılmıştır. İmdugud/Anzu tasvirlerinin doğuşunu ve MÖ 3. Binyıl'daki gelişimini anlamak için tasvirlerin ilk kez karşımıza çıktığı MÖ 4. Binyıl'ın son yarısına tarihlendirilen Geç Uruk Dönemi'nin kronolojisi ve bu döneme tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserleri de tez kapsamında incelenmiştir. Bununla birlikte farklı bir çalışmanın konusu olabilecek MÖ 2. Binyıl'a tarihlenen eserler, çalışma kapsamı içerisine alınmamış ve MÖ 3. Binyıl sonrasında ki İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin devamını göstermek için birkaç eserden sonuç kısmında bahsedilmiştir.

İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin tamamına yakınının Güney Mezopotamya'dan ele geçmesi ve diğer bölgelerden ele geçen eserler üzerindeki Güney Mezopotamya etkisinin açık bir şekilde izlenmesinden, eserler üzerinde yapılan tarihlendirmelerde Güney Mezopotamya kronolojik terminolojisi kullanılmış ayrıca bölgesel terminolojilere de yer verilmiştir.

Tasvirli eserler kapsamında incelenen arkeolojik eserler; mühürler, mühür baskıları, kakmalar, kaplar, levhalar, topuz başları, steller, kabartmalar ve tuğla baskılarından oluşurken 3 boyutlu figüratif eserler kapsamında amuletler ve pendantlar, elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirilmeye alınmıştır. Bununla birlikte mitolojik bir varlık olan İmdugud/Anzu'nun aslan başlı kartal olarak kabul edilmesi sebebiyle yalnızca aslan başlı kartal tasvirleri ve figüratif eserleri tez kapsamında incelenmiştir.

2. Tipoloji:

Tez konusu kapsamında toplanan İmdugud/Anzu tasvirli eserler, tasvir ve ikonografileri doğrultusunda,

1- Profilden İşlenmiş Tasvirler

2- Cepheden İşlenmiş Tasvirler

3- Kafa Cepheden Vücut Profilden İşlenmiş Tasvirler,

4- Kafa Profilden Vücut Cepheden İşlenmiş Tasvirler,

5- 3 Boyutlu Figüratif Eserler

olarak beş ana tipe ayrılmıştır. Bu ana tipler kendi içinde:

1- Bağımsız Tasvirler

2- İlişkili Tasvirler

olmak üzere iki alt tipe ayrılmış ve yine bu iki alt tip kendi içinde:

1- Tek Başlı Tasvirler

2- Çift Başlı Tasvirler

olmak üzere iki alt tipe daha ayrılmıştır. Tek ve çift başlı tasvirler:

1- Açık Kanatlı Tasvirler

2- Kapalı Kanatlı Tasvirler

olarak tekrardan sınıflandırılarak İlişkili Tasvirler başlığı altındakiler ayrıca ilişkili olduğu:

1- İnsan Başlı Boğa ile

2- Aslanlar ile

3- Boğalar ile

4- Geyikler ile

5- Keçiler ile

6- Kuşlar ile

7- Tanrılar ve İnsanlar ile

8- Diğer Canlı ve Varlıklar ile

olmak üzere sekiz alt başlıkta incelenmiştir. Bu yolla 3. Binyıl Önasya sanatı içerisinde İmdugud/Anzu tasvir ve ikonografisi hakkında daha detaylı bir bilgi elde edilmiştir.

3. Filolojik Belgelerin Işığında İmdugud/Anzu'nun Tanımı ve Mitolojik Açıdan Değerlendirilmesi

İmdugud/Anzu, yeryüzünde insan ve hayvanlar için büyük tehlike olan aslan ile gökyüzünün en güçlü canlısı olan kartalın karışımı olarak karşımıza çıkar¹. Sümer mitolojisinde bu varlık, dağlarda yaşayan yırtıcı bir kuş olarak tasvir edilir. İmdugud/Anzu'nun en önemli özelliği devasa boyutlarda olmasıdır. Lugalbanda Miti'nde, yuvasının devasa boyutlardaki bir ağacın gövdesinde olduğu anlatılır ve bu ağacın köklerinin güneş tanrısı Utu'nun yedi başlı nehrine kadar indiğinden bahsedilir². T. Jacobsen temelde bu karışık varlığın fırtına bulutlarını yansıttığından, bunun yanında mitolojik olarak gökyüzünde süzülen devasa bir kuş olarak kişiselleştirildiğinden bahseder; aslan başlı kartal formunu almasını ise “Fırtına bulutlarından gelen gök gürültüsü sesinin ancak bir aslan tarafından çıkartılabileceğinden kafası aslan başı şeklinde tasvir edilmiştir.” söylemi ile açıklar³. İmdugud/Anzu'nun fırtına bulutlarını yansıttığı genel kabul gören bir görüştür⁴. Nitekim İmdugud kelimesi içerisinde yer alan “İmi” yağmur ve “Dugud” bulut anlamlarını içerir; bu kelimenin Akadca çevirisi ise “imbaru” gök gürültülü fırtına anlamına gelmektedir⁵. Buna ek olarak Aga ve Gılgamış hikayesinde İmdugud kelimesi yalnızca bulut olarak çevrilebilmektedir⁶. Edebi metinlerde boyutlarının çok büyük olduğu anlatılan İmdugud/Anzu'nun kanatlarını çırpmasının kasırgalara ve kum fırtınalarına sebep olabildiğine de değinilmiştir⁷.

¹ Braun-Holzinger, 1987, s. 94

² Wazana, 2008, s. 113

³ Jacobsen, 1976, s. 128

⁴ André-Salvini, 2003, s. 68; Bottéro, Kramer, 1989, s. 389; Frankfort, 1954, s. 135; Porada, 1993, s. 570; Wiggermann, 1992, s. 152; Winter, 1985, s. 14, 2010, s. 8

⁵ Alster, 1991, s. 2; Amiet, 1980, s. 143

⁶ Amiet, 1980, s. 143

⁷ Black, Green, 1992, s. 107

Frankfort, bu mitolojik varlığın Ningirsu/Ninurta gibi tanrıların görüntüsü ya da tezahürü olarak görüldüğünü söyler ve neredeyse İmdugud/Anzu tasvirinin hiç görülmediği Asur sanatında, Tanrı Asur'un tüylü vücudunun bu varlığın yerini almış olabileceğinden bahsetmektedir⁸. Geç Asur sanatında karşımıza çıkan kuş ve aslan birleşiminin, yine mitolojik bir yaratık olan Asakku olabileceği görüşü üzerinde durulmaktadır⁹. Nitekim Asakku da Ninurta'nın alt ettiği düşmanlar arasında yer almaktadır¹⁰. Jacobsen ise önceki dönemlerde aslan başlı kartal formundaki İmdugud/Anzu'nun sonraki dönemlerde Ningirsu ve Ninurta olarak insan formuna bürünmüş olduğundan bahseder ayrıca İmdugud/Anzu'nun Enlil'in kapı bekçisi olduğundan hareketle Ninurta'nın da Enlil tarafından dağlarda büyük kapı bekçisi yapılmasını örnek vererek tezini güçlendirmeye çalışır¹¹.

Bu karışık varlığın ismi ilk kez F. Thureau Danguin tarafından "Im-gi(g)" olarak okunmuştur¹². Akad öncesi metinlerde ve Akad sonrası III. Ur Dönemi metinlerinde "AN.MI^{muşen}" olarak yazılan ismi, Fara metinlerinde "AN.IM.MI^{muşen}" olarak yazılmıştır¹³. Gudea Dönemi'nde kullanılan "MI" kelimesinin, "zu" sesini yansıtıyor olabileceği söylenmektedir. Eski Babil Dönemi'nde ise genellikle "AN.IM.DUGUD^{muşen}" olarak yazılırken ara sıra "AN.IM.MI^{muşen}" olarak da yazılmıştır¹⁴. Bu mitolojik yaratığın adlandırılmasında yazılı kaynakların azlığına dikkat çekilmiştir ve kesinlikle sağlam temellere dayanmamaktadır¹⁵. Buna rağmen genel kabul gören görüş, Sümerce'de "dIM.DUGUD^{muşen}" logogramı ile yazılan kelimenin

⁸ Frankfort, 1954, s. 135

⁹ Black, Green, 1992, s. 107; Karahashi, 2004, s. 115

¹⁰ Hallo, Moran, 1979, s. 70

¹¹ Jacobsen, 1976, s. 128

¹² Thureau-Danguin, 1927, s. 11

¹³ Tinney, Jones, 2006

¹⁴ Alster, 1972, s. 122, 1991, s. 2

¹⁵ Braun-Holzinger, 1987, s. 96; Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 3

karşılığının, Utu İlahisi ve bir okul tabletindeki açıklamalar ve paralel kullanımlardan dolayı “Zu” olduğudur¹⁶. Bunun yanında Akad Dönemi için yaratığın isimlendirilmesinde kabul gören görüş ise “an-zu-u” olduğudur¹⁷.

İmdugud/Anzu’nun isimlendirilmesi Gudea’ya ait Silindir A. XIII 20-23’deki pasaja dayanmaktadır¹⁸. Gudea, pasajda bir tuğla üzerine efendisi Ningirsu’nun amblemi olan İmdugud/Anzu’nun damgasını, derince bastırdığından söz etmektedir. Buradan yola çıkarak Lagaş’ta üzerinde aslan başlı kartal baskısının bulunduğu bir tuğla ele geçmiştir (Lev. 6b) ve Akbabalar Steli’nde (Lev. 26b, 26Ab) Ningirsu’nun aslan başlı kartal ile tasvir edilmesinden dolayı ismin bu mitolojik varlığa ait olduğu fikri ortaya çıkmıştır. Bu verilere rağmen İmdugud/Anzu isminin, aslan başlı kartala ait olduğu yine de net olarak kanıtlanamamıştır¹⁹.

İmdugud/Anzu genellikle Lagaş’ın tanrısı olan Ningirsu ile ilişkilendirilir ve onun amblemi olarak görülür²⁰. Ningirsu ismi, Girsu’nun efendisi anlamına gelmektedir. Tanrı, savaşçı özelliğinin yanında aynı zamanda fırtınalar ile ilişkilendirilir ve bereket tanrısı olarak da görülürdü²¹. Ningirsu’nun baharda siyah bulutlardaki suyu aşağı indirdiğine²², hayvanların ve bitki örtüsünün efendisi olduğuna inanılırdı²³. Ningirsu’ya ait özellikler daha sonraki dönemlerde Tanrı Ninurta’da karşımıza

¹⁶ Alster, 1991, ss. 3-4

¹⁷ Alster, 1991, s. 2; Leick, 1991, s. 9; Matthews, 2003, s. 204

¹⁸ Alster, 1991, s. 2; Braun-Holzinger, 1987, s. 96; Cholidis, 2003, s. 140; Dalley, 2000, s. 203; Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 3; Thureau-Dangin, 1927, s. 11

¹⁹ Braun-Holzinger, 1987, s. 96

²⁰ Amiet, 1980, s. 67; André-Salvini, 2003, s. 68; Breniquet, 2002, s. 164; Frankfort, 1934, s. 49; Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 3; Hall, 1930, s. 100; Ward, 1910, s. 34; Winter, 1985, s. 14

²¹ Leick, 1991, s. 130; Wilkinson, 1963, s. 279

²² Frankfort, 1978, s. 282

²³ Frankfort, 1939b, s. 14

çıkılmaktadır. Bu nedenle Ningirsu, Ninurta'nın yerel bir versiyonu gibi görülmektedir²⁴ ancak Ninurta'nın kült merkezi Girsu şehrinde değil Nippur şehrinde yer almaktadır²⁵.

Ningirsu'nun yanı sıra Lagaş'ın amblemi olarak da görülen ve Ningirsu ile ilişkilendirilen aslan başlı kartal²⁶ aslında her zaman Lagaş ve Ningirsu ile ilişkilendirilemeyebilir²⁷. Ninhursag, dağların efendisi, sürü hayvanlarının koruyucusu²⁸, Ningirsu'nun annesidir ve İmdugud/Anzu'nun Ningirsu tarafından alt edilmesinde, oğluna verdiği tavsiyelerle önemli bir rol oynamıştır. Bundan dolayı İmdugud/Anzu bu tanrıça ile de ilişkilendirilir; bu durum hem kült merkezi olan el-Ubeyd'de ele geçen buluntularda (Lev. 27c, 32c) hem de Akbabalar Steli'nde izlenmektedir²⁹. Bunun yanında Wiggermann, İmdugud/Anzu'nun III. Ur Dönemi'ne kadar Ningirsu'nun alt ettiği düşmanlar arasında yer almadığını ve iyi bir karakterde tasvir edildiğini hatta tanrı ile aynı safta yer aldığını söylemektedir. Bu nedenle İmdugud/Anzu'nun Ningirsu ile olan ilişkisini, Ninurta ile olan ilişkisinden ayırmaktadır. İmdugud/Anzu'nun düşmanlaştırılıp alt edilmesinin ise Ninurta'nın ön plana çıkarılmak istenmesi ile alakalı olduğunu dile getirmektedir³⁰. Buna ek olarak Akad Dönemi'nde, İmdugud/Anzu'nun savaşçı tanrı ile aynı safta yer aldığı ve isyankâr tanrılara karşı savaşçı tanrı ile birlikte mücadele ettiği de görülmektedir. Bu durum bazı Akad Dönemi mühür ve mühür baskılarında karşımıza çıkmaktadır³¹. (Lev.38b, 38c)

²⁴ Black,Green, 1992, s. 142; Frankfort, 1934, s. 49; Leick, 1991, s. 131; Winter, 1985, s. 14

²⁵ Black,Green, 1992, s. 142

²⁶ Amiet, 1980, s. 142; André-Salvini, 2003, s. 68; Frankfort, 1954, s. 66; Ward, 1910, s. 34; Winter, 1985, s. 20

²⁷ Hall, 1930, s. 100

²⁸ Leick, 1991, s. 132

²⁹ Winter, 1985, s. 15, 2010, s. 9

³⁰ Wiggermann, 1992, s. 159

³¹ Leick, 1991, s. 9; Wiggermann, 1992, s. 159

İmdugud/Anzu'nun İştar ve Bau tapınımları ile de ilişkilendirildiği görülmektedir³². Bau Lagaş kentinde tapınım gören tanrıçalardan biridir ve Lagaş'ın baş tanrısı Ningirsu'nun eşidir³³. Net olmamakla birlikte İmdugud/Anzu'nun kazlar ya da ördeklerle birlikte yapılan tasvirlerinin Bau ile ilişkili olabileceği söylenirken³⁴ bu konu ile ilgili Eski Babil kudurrularından yola çıkılarak farklı görüşlerde dile getirilmiştir³⁵. Wiggermann ise atmosferik olaylarla ilişkilendirilen İmdugud/Anzu'nun gökyüzünün efendisi olan Enlil ile ilişkilendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır³⁶. Bu durum ile ilgili yaptığı açıklamada, Entemena Vazosu (Lev. 20b, 20A) üzerinden yola çıkarak vazo üzerindeki geyiklerin Tanrıça Ninhursag'ın kutsal hayvanı olduğunu, keçilerin ise o dönem için Ningirsu'nun babası olarak görülen Enki'ye ait olduğunu ve vazo üzerinde yer alan aslanların ise Ningirsu ile ilişkili olduğunu dile getirir³⁷. Vazoda bu hayvanlar üzerinde işlenen İmdugud/Anzu'nun ise bu tanrılardan hiçbiri ile ilişkili olamayacağını, daha genel bir gücü temsil etmesi gerektiğini ve böyle bir gücün de ancak Enlil'e ait olabileceği görüşünü ileri sürer³⁸. Bunların dışında İmdugud/Anzu, karşımıza çıkan sonraki edebi metinlerde Şamaş ile de ilişkilendirilmektedir³⁹.

Bu mitolojik varlığın eski hayvanların efendisinden türetilmiş olma ihtimali üzerinde de durulmaktadır⁴⁰. Hayvanlar, onun gücünün koruyuculuğu altında tasvir edilir, bu tarzda yapılmış tasvirleri bu görüşü güçlendirir ve hayvanların efendisi olarak

³² Ward, 1910, s. 34

³³ Black,Green, 1992, s. 39

³⁴ Wiggermann, 1992, s. 160

³⁵ Black,Green, 1992, s. 39

³⁶ Wiggermann, 1992, s. 152

³⁷ Wiggermann, 1992, s. 160

³⁸ Wiggermann, 1992, s. 161

³⁹ Evans, 2003c, s. 88

⁴⁰ Breniquet, 2002, s. 165

da görülmesini sağlar⁴¹. Birbirine düşman ya da itaatkâr olmayan hayvanları idare eder biçimde tasvir edilen İmdugud/Anzu⁴², otlakların ve ağılların koruyucusu ve amblemidir⁴³. Bunların yanında Enlil'in kapı bekçisi olarak görülen⁴⁴ İmdugud/Anzu, Enlil'in emri altında kapıları korumaktadır ve kötü güçleri uzak tutmak için heykelleri kapılara dikilmiştir⁴⁵.

İmdugud/Anzu, birkaç edebi metinde karşımıza çıkar ve farklı karakterlerde anlatılır. Lugalbanda ve Enmerkar⁴⁶ mitinde ulaşılmaz yükseklikteki Carneol Dağları'nda yaşadığı ve beslenmek için vahşi boğaları sürdüğünden bahsedilir⁴⁷. Bu mitte İmdugud/Anzu, yardımsever ve iyi bir karakterde anlatılmaktadır. İmdugud/Anzu'nun yuvasına giden kahraman, burada yaratığın yavrularını besler ve onlara saygı gösterir⁴⁸. Lugalbanda, sonradan yuvasına gelen İmdugud/Anzu'nun, Sümer'de kültürü yayıp ünlendireceğine, onun heykellerini yapacağına dair söz verir ve buna karşılık ondan bir takım doğüstü güçler ister⁴⁹. Wiggermann, yaratığın bu mitte iyi huylu olarak anlatılması sebebiyle mitin III.Ur döneminde yazılmış olduğunu söylemektedir⁵⁰.

İmdugud/Anzu'nun karşımıza çıktığı bir diğer metinde ise Enlil'in güvenine ihanet edip Kader Tabletleri'ni çaldığı⁵¹ ve Ninurta'nın İmdugud/Anzu'yu alt ederek bu

⁴¹ Dalley, 2000, s. 318; Van Buren, 1935, s. 237; Wiggermann, 1992, s. 161

⁴² Breniquet, 2002, s. 165

⁴³ Van Buren, 1935, s. 237

⁴⁴ Dalley, 2000, s. 318

⁴⁵ Wiggermann, 1992, s. 159

⁴⁶ Falkowitz, 1983

⁴⁷ Leick, 1991, s. 9

⁴⁸ Dalley, 2000, s. 203; Leick, 1991, s. 9

⁴⁹ Leick, 1991, s. 112; Wiggermann, 1992, s. 159

⁵⁰ Wiggermann, 1992, s. 159

⁵¹ Leick, 1991, s. 10; Rivaroli, Capomacchia, 2008, s. 250; Winter, 1985, s. 14

tabletleri geri getirmesi anlatılır⁵². Bu mitte İmdugud/Anzu kötü bir karakterde anlatılmıştır⁵³. Wiggermann'a göre III. Ur Dönemi'nden sonra yazılan mit, İmdugud/Anzu'yu Ninurta'nın yendiği düşmanlar arasına koyar ve Eski Babil Dönemi'nde Ninurta'nın büyük tanrılar arasında yer almasını sağlar⁵⁴.

Kader Tabletleri'nin çalınıp geri getirilişini anlatan mittten sonra yazılmış olan bir diğer mitte ise Ninurta'nın Enki tarafında cezalandırılması anlatılır⁵⁵. Burada İmdugud/Anzu için kullanılan isim "Amar-Anzu"dur ve küçük Anzu anlamına gelmektedir⁵⁶. Bu durum kötü bir karaktere büründürülmüş olan İmdugud/Anzu'ya, biraz daha uysal bir hava vermek için kullanılmış olabilir⁵⁷. Ninurta, İmdugud/Anzu'yu yenerek geri aldığı Kader Tabletleri'nin kendisine verilmesi gerektiğini düşünmektedir ve bu tabletlerin gücünü kullanarak tanrıların hükümdarı olmak istemektedir. Burada durumu fark eden Enki'nin, Ninurta'yı kilden yaptığı bir kaplumbağa ile cezalandırması konu edinilmiştir⁵⁸. Bu mitte tabletlerin Enlil'de değil Enki'de olduğunu görmekteyiz. Ayrıca Ninurta burada küçük düşürülmek istenmiştir. Bu durum, o dönemde farklı tapınakların ya da dini topluluklar tarafından farklı tanrıların ön plana çıkarılmak istenmesi ile açıklanmaktadır⁵⁹.

Sonuç olarak baktığımız zaman, İmdugud/Anzu isminin tam olarak neyi temsil ettiği tartışmalıdır. Bu tartışmalara rağmen genel kabul gören, bu ismin aslan başlı

⁵² Bottéro,Kramer, 1989, ss. 389-417; Dalley, 2000, s. 204; Leick, 1991, s. 10; Winter, 1985, s. 14

⁵³ Dalley, 2000, s. 318

⁵⁴ Wiggermann, 1992, s. 161

⁵⁵ Bottéro,Kramer, 1989, s. 421

⁵⁶ Alster, 1972, s. 121; Bottéro,Kramer, 1989, s. 421; Leick, 1991, s. 137

⁵⁷ Bottéro,Kramer, 1989, s. 421

⁵⁸ Alster, 1972, ss. 120-125; Black,Green, 1992, s. 179; Bottéro,Kramer, 1989, ss. 418-427; Leick, 1991, s. 137

⁵⁹ Bottéro,Kramer, 1989, s. 424

kartala ait olduğu fikridir ⁶⁰. MÖ 3. Bin Önasya sanatında önemli bir öge olan İmdugud/Anzu tasviri, birçok yerleşim yerinde ve bölgede karşımıza çıkarken bu durum onun belirli bir kente ya da tanrıya ait olduğu fikrini de tartışmalı bir noktaya taşımaktadır⁶¹. Bunun yanında net olarak bildiğimiz, Lagaş'tan ele geçen bazı eserler aracılığı ile yaratığın Ningirsu ile ilişkilendirildiği⁶² ve isminin kelime manasının fırtına bulutları ile ilişkili olduğudur⁶³.

⁶⁰ Braun-Holzinger, 1987, s. 94; Evans, 2003c, s. 88; Frankfort, 1934, s. 49, 1939b, s. 14; Leick, 1991, s. 9; Wilkinson, 1963, s. 279

⁶¹ Amiet, 1980, s. 143

⁶² Amiet, 1980, s. 60; André-Salvini, 2003, s. 68; Frankfort, 1934, s. 49; Hall, 1930, s. 100; Ward, 1910, s. 34; Winter, 1985, s. 14

⁶³ Alster, 1991, s. 2; Amiet, 1980, s. 143

4. İmdugud/Anzu Tasvirli Eserlerinin Mezopotamya Kronolojisi İçerisindeki Dağılımı

Tez çalışması sırasında toplanıp kataloglanan 126 tane İmdugud/Anzu tasvirli eserin, Mezopotamya kronolojisi içerisindeki yeri ve dağılımı, yararlanılan kaynaklar doğrultusunda yapılmıştır (Bkz. Grafik 1, 16). Bu dağılım sonucunda İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, MÖ 4. Binyıl'ın son yarısında görülmeye başlandığı, MÖ 3. Binyıl boyunca devam ettiği ve daha sonraki dönemlerde de karşımıza çıktığı görülmüştür. Bunun yanında yaklaşık olarak MÖ 6. Binyıl'ın ilk yarısına tarihlenen⁶⁴ Samarra Dönemine ait bir seramik parçası üzerindeki tasvirin, aslan başlı kartalın en erken öncüllerinden olma ihtimaline de değinilmiştir⁶⁵.

4.1. Geç Uruk Dönemi:

İnsanlık tarihinde önemli bir dönüm noktası olan yazı, MÖ 4. Binyıl'ın geç evresinde Güney Mezopotamya'daki Uruk kentinde keşfedilmiştir. İsmi bu yerleşimden alan⁶⁶ dönem kendi içinde Erken Uruk, Orta Uruk ve Geç Uruk evreleri olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır⁶⁷. Geç Uruk evresinde bazı yerleşimleri kent olarak nitelemek artık mümkündür. Bu durum hem boyutları hem de farklı konularda uzmanlaşmış bir topluma sahip olmaları ile de açıklanabilir⁶⁸.

Güney Mezopotamya'da Uruk Dönemi için çok güvenilir C¹⁴ verileri bulunmamaktadır. Bu nedenle diğer bölgelerle olan ilişkiler üzerinden yola çıkılarak tarihlendirmeler yapılır. Geç Uruk Dönemi'nde diğer bölgelerle olan ilişkiler, net bir şekilde izlenebilirken Erken Uruk ve Orta Uruk dönemleri için aynı durum söz konusu

⁶⁴ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 83

⁶⁵ Goff, 1963, s. 6, Fig.43

⁶⁶ Sallaberger, Schröck, 2015b, s. 3

⁶⁷ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 96

⁶⁸ Oates, 2004, s. 24

değildir. Geç Uruk Dönemi için birtakım C¹⁴ tarihlendirmeleri, Suriye'deki Jebel Aruda ve İran'daki Godin Tepe yerleşimlerinden elde edilmiştir. Buralardan elde edilen veriler doğrultusunda, Geç Uruk Evresi MÖ 4. Binyıl'ın son yarısına tarihlendirilmektedir⁶⁹. Buna rağmen Geç Uruk Evresi'nin başlangıcı genel olarak MÖ 3500 kabul edilirken bitişi için farklı tarihler verilmektedir. Kimi kaynakta dönemin sonu için yaklaşık olarak MÖ 3200⁷⁰ tarihi verilirken kimi kaynaklarda da MÖ 3100⁷¹ ya da MÖ 3000⁷² tarihlerinin verildiği de görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Uruk Dönemi'nden bir önceki dönem olan Ubeid Dönemi'nin, MÖ 4. Binyıl sonlarında son bulduğu varsayılır ve bu nedenle Erken Uruk ve Orta Uruk dönemleri MÖ 4. Binyıl'ın ilk yarısına tarihlendirilmektedir. Erken Uruk ve Orta Uruk dönemleri için güvenilir C¹⁴ verileri olmadığından bu dönemler varsayımsal olarak tarihlendirilmektedir. Erken Uruk Dönemi için MÖ 4000-3750, Orta Uruk Dönemi için ise MÖ 3750-3500 tarihleri verilir⁷³.

Uruk Dönemi içerisinde görülen İmdugud/Anzu tasvirlerinin, incelenen kaynaklar doğrultusunda Uruk Dönemi'nin Geç Uruk Evresine tarihlendirilmiş mühür baskıları ile temsil edildiği görülmektedir. Bu mühür baskılarının yanında yine bu döneme tarihlenen bir tane de mühür bulunmaktadır (Bkz. Grafik 1). Bu döneme tarihlendirilen beş adet mühür baskısından dört tanesi Uruk kentinde, bir tanesinin ise buluntu yeri bilinmemektedir. Kataloglanan bir mührün buluntu yeri ise belli değildir (Bkz. Grafik 4).

4.2 Cemdet Nasr Dönemi:

⁶⁹ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 100

⁷⁰ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 53

⁷¹ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 100

⁷² Aruz, Wallenfels, 2003, s. XX

⁷³ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 100

Geç Uruk Dönemi sonrasında Erhanedanlar Dönemi öncesine tarihlendirilen bazı seramikler, yarı piktografik tabletler ve matkap kullanılarak yapılmış mühürler karşımıza çıkmaktadır⁷⁴. Geç Uruk Dönemi ve Erhanedanlar Dönemi arasına tarihlendirilen bu dönem, ismini Kiş kentinin 30 km kuzeydoğusunda yer alan ve eski ismi NI.RU olan Cemdet Nasr yerleşiminden almaktadır. Cemdet Nasr'ın başlangıcı, Geç Uruk Dönemi'nin bitişine tarihlendirilirken dönemin sonu ise kabaca MÖ 2900'e tarihlendirilmektedir⁷⁵. Dönem kuzeyde Erken Cezire 0 ile çağdaştır. Erken Cezire 0 evresine ait Cezire Bölgesi'nde, yeterli C¹⁴ örneği bulunmadığından bu dönem ile ilgili tarihlendirmeler Dicle ve Yukarı Fırat Bölgesinden gelen veriler ile yapılmaktadır. Bu veriler sonucunda Erken Cezire 0, MÖ 3100/3050-2950/2900 ±50 arasına tarihlendirilir⁷⁶.

Bu döneme tarihlendirilen on bir eser kataloglanmış (Bkz. Grafik 1) ve buluntu yerleri bir grafik üzerinde gösterilmiştir. Bu eserlerin ikisi silindir mühür, biri silindir mühür baskısı, Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlendirilen diğer sekiz eser ise amuletlerden oluşmaktadır (Bkz. Grafik 5).

4.3. Erhanedanlar Dönemi:⁷⁷

Cemdet Nasr Dönemi'nden Erhanedanlar Dönemi'ne geçişte bir kırılma gözlenmez ancak bu dönemde büyüyen ve zenginleşen birçok şehir devletinin birbirleriyle çatışma içerisine girdiği görülür. Bu çatışmaların genellikle su yollarının kontrolü ve tarım toprakları üzerine çıktığı anlaşılmaktadır⁷⁸. Nitekim Lagaş kralları ve

⁷⁴ Ehrich, 1992, s. 100; Porada, Hansen, vd., 1992

⁷⁵ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 53

⁷⁶ Lebeau, 2011, s. 367

⁷⁷ Kronolojik olarak Lagaş I Dönemi, Erhanedanlar Dönemi kapsamı içinde olduğundan burada bu döneme ayrı başlık açılmamıştır.

⁷⁸ Collon, 1995, s. 56

Umma krallarının nesiller boyu su kaynakları ve toprak için birbirleri ile savaşmış olmaları, bu duruma güzel bir örnektir⁷⁹. Sümer Şehir Devletleri Dönemi⁸⁰ de denilen bu evrede, Sümerlerin etkileri Güney Mezopotamya sınırlarını fazlasıyla aşmıştır⁸¹. Yazılı kaynaklardan yola çıkarak, Akad Kralı Sargon öncesi için özellikle MÖ 3. Binyılın'ın ikinci yarısından Eski Babil dönemine kadar tarihsel bir sıralama yapılabilirken, 2. Binyıl'ın ortalarına kadar olan süreç için ise kesin terimler kullanmak zordur⁸².

Arkeolojik verilere göre Erhanedanlar Dönemi; I, II, III olmak üzere üç evreye III. evre ise IIIa ve IIIb olarak kendi içinde iki alt evreye ayrılmaktadır⁸³. Bu dönemin kendi içinde alt evrelere ayrılması 1930'larda Oriental Institute'un Diyala Bölgesi'nde yaptığı kazılar sonucunda oluşturulmuştur⁸⁴. Hafaca'daki Sin Tapınağı ve Tell Asmar'daki Abu Tapınağı, Erhanedanlar Dönemi alt evrelerinin oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştır. Özellikle Abu Tapınağı'nın üç alt evresinin, bu kültürel değişimi geniş bir şekilde yansıttığı düşünülmektedir⁸⁵.

Güney Mezopotamya'da yapılan kazılara dayanılarak Erhanedanlar Dönemi I'in, 200 yıldan fazla bir süreyi kapsadığı tespit edilmiş⁸⁶ ve dönem yaklaşık olarak MÖ

⁷⁹ Potts, 2012, s. 541

⁸⁰ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 103

⁸¹ Parrot, 1970, s. 7

⁸² Porada, Farkas, vd., 1987, s. 55; Sallaberger, Schrakamp, 2015b, ss. 3-4

⁸³ Hansen, 1987, s. 53; Marchesi, 2015, s. 139

⁸⁴ Evans, 2007, s. 599

⁸⁵ Evans, 2007, s. 600

⁸⁶ Kuhrt, 1995, s. 34

2900-2650 yılları⁸⁷ arasına tarihlendirilmiştir. Bununla birlikte dönemin sonu için farklı tarihlendirmeler de yapılmış, bazı kaynaklarda MÖ 2700⁸⁸ tarihi de kullanılmıştır.

Erhanedanlar Dönemi II için yaklaşık olarak 100 yıllık bir süre öngörülür. Bu dönemin tarihlendirilmesiyle ilgili de yine farklı görüşler karşımıza çıkmaktadır. Bazı kaynaklar MÖ 2700-2600⁸⁹ tarihlerini bazı kaynaklar ise MÖ 2650-2550⁹⁰ tarihlerini işaret etmektedir. Bunların yanında dönemle ilgili net bir ayırım yapılamadığı da görülmektedir. Diyala Bölgesi için bir farklılık olduğu⁹¹ ve bölgede bir geçiş evresi olarak, güneyde Erhanedanlar Dönemi I ile çağdaşlık gösterdiği de söylenmektedir⁹².

Erhanedanlar Dönemi I ve II, Cezire Bölgesi'nde Erken Cezire I ve II ile çağdaşlık gösterir. Erken Cezire I için MÖ 2950/2900-2775/2750 tarihleri, Erken Cezire II için ise MÖ 2775/2750-2575/2550 tarihleri önerilmektedir⁹³.

Erhanedanlar Dönemi I ve II arasında net bir ayırım yapılamamasından dolayı bu iki döneme tarihlendirilen eserler, aynı grup içerisinde değerlendirilmiştir. Kabaca 300 ile 350 yıllık bir süreyi kapsayan bu iki döneme ait toplam on bir adet eser, taranan kaynaklardan elde edilmiştir (Bkz. Grafik 1). Bu eserler; amulet, kap ve kap parçaları, bir heykel kaidesinin kabartması, mühürler ve mühür baskılarından oluşmaktadır. Bunlar grafikler kısmında yerleşim yerlerine göre dağıtılmıştır(Bkz. Grafik 6).

Erhanedanlar Dönemi IIIa; Mari, Nippur ve Abu Salabikh'ten elde edilen veriler ile kabaca MÖ 2600'lere tarihlendirilmiştir⁹⁴. Bunun yanında Erhanedanlar Dönemi II'nin

⁸⁷ Aruz,Wallenfels, 2003, s. XX

⁸⁸ Kuhrt, 1995, s. 34

⁸⁹ Kuhrt, 1995, s. 34

⁹⁰ Aruz,Wallenfels, 2003, s. XX

⁹¹ Evans, 2007, s. 629

⁹² Evans, 2007, s. 604

⁹³ Lebeau, 2011, ss. 368-369

sonu için var olan farklı tarihler, bu dönemin başlangıcı tarihlendirilirken de karşımıza çıkmaktadır. Dönemin başlangıcının MÖ 2550'ye kadar indirildiği görülmektedir⁹⁵. Yine bu dönemin sonu ve devamındaki Erhanedanlar Dönemi IIIb'nin başlangıcı için de farklı tarihler karşımıza çıkmaktadır. IIIa'nın sonu, IIIb'nin başlangıcı için yaklaşık olarak MÖ 2500⁹⁶ ve MÖ 2400⁹⁷ gibi tarihler verilmektedir.

Erhanedanlar Dönemi IIIb, Akad Dönemi'nden önceki 150 yıllık bir süreyi kapsar ve Akad Kralı Sargon'un, Umma Kralı Lugalzagesi'yi yenerek Sümer'i hakimiyeti altına alması ile son bulur. Sümer'in hakimiyet altına alınması Sargon'un son yıllarına denk gelir ve Sargon'un hükümdarlık yılları Erhanedanlar Dönemi IIIb'nin son dönemleri ile çağdaşlık gösterir⁹⁸. Bununla birlikte Nippur'da yapılan çalışmalara göre Erhanedan IIIb Dönemi'nden Akad Dönemi'ne geçişte net bir ayrım görülmediği ve dönemin seramik geleneklerinin Akad Dönemi'nde de devam ettiği anlaşılmaktadır⁹⁹. Genellikle dönemin sonu için kabaca MÖ 2350¹⁰⁰ tarihi verilirken IIIb'nin son dönemleri ile çağdaş olduğu düşünülen Sargon baz alındığında, farklı tarihlendirmeler görülmektedir. Sargon için verilen MÖ 2324-2285¹⁰¹ tarihinin yanında MÖ 2334-2279¹⁰² tarihide mevcuttur. Sonuç olarak IIIb döneminin sonu, MÖ 24.yy'ın son çeyreği ile MÖ 23.yy'ın başı arasında bir noktaya konulabilir.

Erhanedanlar IIIa ve IIIb dönemleri, kuzeyde Cezire Bölgesi kronolojisinde Erken Cezire III ile paralellik gösterir. Erken Cezire III, a ve b olarak iki alt evreye

⁹⁴ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 103

⁹⁵ Aruz, Wallenfels, 2003, s. XX

⁹⁶ Ehrich, 1992

⁹⁷ Aruz, Wallenfels, 2003, s. XX

⁹⁸ Reade, 2003, s. 497

⁹⁹ McMahon, 2006, s. 145

¹⁰⁰ Ehrich, 1992

¹⁰¹ Sallaberger, Schröck, 2015b, s. 136

¹⁰² Porada, Hansen, vd., 1992, s. 113

ayrılmaktadır. Eldeki C¹⁴ verilerine göre Erken Cezire IIIa MÖ 2575/2550-2435/2425 tarihleri arasına konulurken Erken Cezire IIIb ise MÖ 2435/2425-2340 tarihleri arasına konulmaktadır¹⁰³.

Erhanedanlar Dönemi IIIa ve IIIb evrelerine ait İmdugud/Anzu tasvirli eserler, tek grup altında toplanmıştır. Taranan kaynaklardan elde edilen yüz yirmi altı adet eserin yetmiş dört tanesi bu döneme aittir. Toplanan eserlerin kırk altı tanesi mühür ve mühür baskılarından, on bir tanesi kakmalardan, yedi tanesi adak levhaları ve plakalardan, dört tanesi kap ve kap parçalarından, iki tanesi amuletlerden, dördü topuz başlarından oluşurken bir stele ait parçalar ve baskılı bir tuğla da bulunmaktadır. Bu gruba ait İmdugud/Anzu tasvirli eserler, birçok farklı yerleşimden ele geçmiştir ve bunlar grafik üzerinde gösterilmiştir(Bkz. Grafik 1, 7).

4.4. Akad Dönemi:

MÖ 24.yy'ın erken evrelerinde Güney Mezopotamya'da birçok şehir devleti kaynak sıkıntıları sebebiyle¹⁰⁴ birbiriyle savaşılmaktadır ve yüz yılın sonlarına doğru bu şehir devletlerinin birçoğu Umma Kralı Lugalzagesi tarafından hakimiyet altına alınmıştır. Sümer Kral Listeleri'ne göre Lugalzagesi'den sonraki kral olan Sargon¹⁰⁵, bu hakimiyete son vermiştir. Eldeki veriler doğrultusunda 40 yıl civarında hüküm süren Sargon (MÖ 2324-2285 ±30)¹⁰⁶, bu iktidar süresinin 25'nci ve 30'ncü yılları arasında Lugalzagesi'yi yenerek Güney Mezopotamya'yı hakimiyeti altına almıştır. Bu nedenle güneyde dönemin başlangıcı olarak Sargon'un iktidardaki bu yılları gösterilmektedir ve belki Kuzey Mezopotamya için de dönemin başlangıcı olarak bu tarihler

¹⁰³ Lebeau, 2011, s. 371

¹⁰⁴ Midlarsky, 1999, s. 61

¹⁰⁵ Weiss, 2015, s. 39

¹⁰⁶ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 136

kullanılabilir¹⁰⁷. İsmi Sargon'un kurmuş olduğu başkentten alan dönem¹⁰⁸, yaklaşık olarak MÖ 2300-2159¹⁰⁹ arasına tarihlendirilmektedir.

Sargon'un kurmuş olduğu devlet, kendinden sonra gelen krallar ile gelişmiş ve büyümüştür. Mezopotamya'da siyasi birlik kesin olarak sağlanmış ve bu devletin hegemonyası sınırlarını aşmıştır¹¹⁰. Kuzeyde Anadolu'ya, doğuda İran içlerine, güneyde Arabistan'a ve batıda Akdeniz'e kadar ulaşmıştır¹¹¹. Sargon, yaklaşık olarak MÖ 2310'da Ebla'yı almış ve yaklaşık MÖ 2295 yılında ise Mari'yi ele geçirmiştir¹¹².

Sümer Kral Listesi'nde, Sargon'dan sonra oğlu Rimuş'un ve ardından Manishtushu'nun tahta geçtiği anlatılmaktadır. Bu iki kral toplamda 22-24 yıl hüküm sürmüş¹¹³ ve yaklaşık MÖ 2284-2262 yılları arasına tarihlendirilmişlerdir. Bunlardan sonra MÖ 2261-2206 yıllarında Naramsin, MÖ 2205-2181 tarihleri arasında ise Şarkalişarri tahta geçmiştir¹¹⁴.

Şarkalişarri'den sonra bir karışıklık gözlenmektedir. Bu karışık dönem için Sümer Kral Listesi'nde, dört kısa ömürlü kralın üç yıllık bir iktidarından bahsedilir. Bu dört kraldan sonra Dudu (MÖ 2177-2157) ve Dudu'dan sonra Şudurul (MÖ 2156-2142) tahta çıkmıştır. Bunlar Akad İmparatorluğu'nun son kralları olarak da bilinmektedir¹¹⁵.

¹⁰⁷ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 105

¹⁰⁸ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 113

¹⁰⁹ Hansen, 2003a, s. 189

¹¹⁰ Potts, 2012, s. 541

¹¹¹ Hansen, 2003a, s. 189

¹¹² Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 136

¹¹³ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 105

¹¹⁴ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 136

¹¹⁵ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 110

Dudu ve Şudurul sınırlı bir alanda hüküm sürmüşlerdir ve bu nedenle Akad Dönemi'nin sonu, Şarkalışarri'nin ölümünden sonraya tarihlendirilmektedir¹¹⁶.

Akad İmparatorluğu'nun sonu, günümüzden 4200 yıl önce doğal güçler tarafından hazırlanmıştır¹¹⁷. MÖ 2200-1900 yılları arasında Akdeniz'den esen batı rüzgarlarının ve Hint musonlarının zayıflaması büyük bir kuraklığa neden olmuş, yaşanan bu doğa olayı tarımsal üretimi ciddi şekilde düşürmüş ve sosyal değişimler yaratmıştır. Bu kuraklık sonucunda yaşanan değişimler ve doğudan gelen gruplar Akad İmparatorluğu'nun yıkılmasına neden olmuştur¹¹⁸. Tell Leilan'dan elde edilen C¹⁴ örnekleri de Akad yerleşiminin yaklaşık olarak MÖ 2200'de son bulduğunu göstermektedir¹¹⁹.

Kuzeyde elde edilen arkeolojik veriler doğrultusunda, Akad İmparatorluğu'nun Tell Brak, Tell Leilan ve Tell Mozan gibi yerleşimlerde aniden kontrolü kaybettiği anlaşılmaktadır. Bu yerleşimler yerli ve yabancı halk tarafından terk edilmiştir. Bunun yanında Tell Brak ve Tell Leilan'da yapım aşamasında bırakılmış mühürler, inşaat malzemeleri ele geçmiş hatta binaların bile yarım bırakıldığı görülmüştür¹²⁰. Aynı durum Tell Mohammed Diyab, Tell Mozan ve Tell Taya gibi yerleşimlerde de yaşanmıştır¹²¹. Bu durum yalnızca kentlerde değil aynı zamanda bu kentlerin çevresindeki alanlarda da izlenmektedir. Leilan bölgesinde yapılan araştırmalarda, bölge içerisindeki köy ve kasabaların %87'sinin Leilan Iİb evresinde, geriye kalanların ise Leilan Iİc evresinde terk edildiği anlaşılmıştır. Leilan Iİb MÖ 2254-2220 tarihleri arasına konulurken Leilan Iİc MÖ 2233-2196 tarihleri arasına konulmaktadır¹²².

¹¹⁶ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 113

¹¹⁷ Weiss, 2015, s. 39

¹¹⁸ Weiss, 2015, s. 35

¹¹⁹ Reade, 2003, s. 497

¹²⁰ Weiss, 2017, s. 136

¹²¹ Weiss, 2017, s. 137

¹²² Weiss, 2017, s. 139

Yaşanan bu doğa olayının etkilerinin yanında doğudan, dağlık bölgeden gelen Gutiler de Akad İmparatorluğu'nun yıkılışında rol oynamıştır¹²³. Nitekim Nippur'da WF alanında yapılan kazılardan elde edilen veriler doğrultusunda, Akad İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra kısa bir Guti Dönemi gözlenir. Bu dönemden III. Ur Dönemi'ne kadar WF alanında bir kesinti vardır ve materyal kültür zayıflayıp fakirleşmiştir¹²⁴.

Akad Dönemi, Kuzeyde Erken Cezire IV ile çağdaştır. Erken Cezire IV kendi içerisinde a, b, c olmak üzere üç alt safhaya ayrılmaktadır. IVa ve IVb safhaları Akad Dönemi ile çağdaşlık gösterir. IVa MÖ 2340-2275 tarihleri arasına konulurken IVb safhası MÖ 2275-2200 tarihleri arasına konulmaktadır¹²⁵.

Akad Dönemi'ne tarihlendirilen İmdugud/Anzu tasvirli dokuz adet eser kataloglanmıştır. Bu eserlerin sekizi mühür ve mühür baskılarından oluşurken bir tane de amulet bulunmaktadır. (Bkz. Grafik 1, 8)

4.5. Post Akad (Guti Dönemi)

Guti ismi Sümer Kral Listesi'nden türemiştir ve listede Akad Hanedanlığı'ndan sonra Guti Hanedanlığı'ndan bahsedilir. Bu dönem, Akad Kralı Şarkalişarri'nin ölümünden (MÖ 2181) III. Ur Dönemi'nin ilk kralı Ur-Nammu'nun tahta çıkışına (MÖ 2110) kadar geçen süreyi kapsamaktadır¹²⁶. Bununla birlikte bu iki kral arasında geçen süreyi, eldeki veriler doğrultusunda net olarak bilmek mümkün değildir¹²⁷. Orta Kronoloji'ye göre Guti Dönemi yaklaşık 70 ±10 yıl olarak alınmaktadır¹²⁸ ve Sümer

¹²³ Evans, 2003a, s. 417

¹²⁴ McMahon, 2006, s. 146

¹²⁵ Lebeau, 2011, s. 374

¹²⁶ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 113

¹²⁷ Sommerfeld, 2015, s. 279

¹²⁸ Sallaberger, Schrakamp, 2015a, s. 303

Kral Listesi'nde Gutilerin yirmi bir kralından bahsedilir¹²⁹. Post Akad olarak da adlandırılan dönem, Erken Cezire IVc ile çağdaşlık gösterir. IVc MÖ 2225/2200-2110 tarihleri arasına konulmaktadır¹³⁰.

Bu evreye tarihlendirilen herhangi bir İmdugud/Anzu tasvirli eser kataloglanmamıştır.

4.6. Lagash II / III. Ur Dönemi

Sümer Kral Listesi'nde, Lagash II Hanedanlığı'ndan bahsedilmemektedir. Bununla birlikte güvenilir kral listeleri ya da tarihlendirmeler de bulunmamaktadır. Bu dönemle ilgili politik bir veri olarak yalnızca Gudea'nın B heykeli üzerindeki yazıttan bahsedilebilir. Burada Gudea'nın Elam'ı yendiği anlatılmıştır¹³¹.

Önceleri Guti Dönemi'nin, Gudea'nın hakimiyet yıllarını da kapsadığı düşünülürken son dönem araştırmacıları, Gudea'nın III. Ur Kralı Ur-Nammu ile çağdaş olabileceğini söylemektedirler¹³². Bunun yanında Gudea'nın, Ur-Nammu ile Elam'a karşı müttefiklik yaptığı da söylenmektedir¹³³.

Lagash II Hanedanlığı'nın süresi en az 35 yıldır ancak birçok kralın giriştiği inşaat projelerinin bilinmesi sebebiyle bu sürenin daha da fazla olması mümkündür¹³⁴. Bunun yanında Gudea'nın hakimiyet yılları da girişmiş olduğu inşaat projeleri sebebiyle 20-25 yıl civarında olmalıdır¹³⁵.

¹²⁹ Reade, 2003, s. 497

¹³⁰ Lebeau, 2011, s. 375

¹³¹ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 120

¹³² Reade, 2003, s. 497

¹³³ Porada, Hansen, vd., 1992, s. 116

¹³⁴ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 121

¹³⁵ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 120

Son dönem araştırmacıları, Gudea ve Ur-Nammu çağdaşlığından bahsetmelerine rağmen Gudea için verilen tarihler MÖ 2130-2110¹³⁶ tarihleri arasındadır.

III. Ur Dönemi, “Yeni Sümer” ya da “Sümer Rönesansı” olarak da adlandırılır. Bu terimler, Sümer insanlarının 200 yıllık semitik Akad egemenliğinden sonra yeniden dirilişini vurgulamaktadır¹³⁷. Bir yüzyıl boyunca Mezopotamya’yı hakimiyeti altında tutan bu hanedanlık, Ur-Nammu tarafından kurulmuştur¹³⁸. Ur-Nammu’nun iktidarı iki kısma ayrılabilir. Bunlardan ilki kendini “Ur Kralı” olarak adlandırdığı dönemdir; bu durum Ur kentindeki binalarda bulunan yazıtlardan anlaşılmaktadır. Diğer kısım ise “Sümer ve Akad Kralı” olarak görülmesidir; bu durum da Kish, Nippur, Larsa, gibi şehirlerde yaptığı inşa projeleri ve Elamı yenerek III. Ur İmparatorluğu’nu şekillendirmesi ile açıklanabilir¹³⁹.

Ur-Nammu’dan sonra yerini, hanedanlığın ana figürü gibi görünen ve 48 yıl iktidarda kalan Şulgi alır. Şulgi’nin hükümdarlık yıllarında ülkenin sınırları Susa ve Asur’a kadar genişlemiştir¹⁴⁰.

Sonraki yıllarda göçebe Amorit topluluklarının artan baskıları görülmektedir. Hatta Şulgi ve Şusin dönemlerinde, bu göçebelere karşı sur duvarları yapıldığı bilinmektedir¹⁴¹.

III. Ur Hanedanlığı, son kralı İbbisin yönetimi altındayken dağılmaya başlamıştır. Bunun potansiyel birçok nedeni vardır. Amoritlerin varlığı sosyo-ekonomik yapıyı değiştirmiş, bu durum çeşitli çatışmalara neden olmuştur. Oluşan bu ortam

¹³⁶ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 136

¹³⁷ Evans, 2003a, s. 417

¹³⁸ Canby, 2001, s. 1

¹³⁹ Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 131

¹⁴⁰ Postgate, 1994, s. 42

¹⁴¹ Postgate, 1994, s. 42

sonucunda devletten kopmalar başlamış ve İsin, Eşnunna, Susa, Girsu ve Umma gibi şehirler bağımsızlıklarını ilan etmiştir¹⁴². Bu dönemde Amorit tehdidini yazılı kaynaklardan da bilmekteyiz, örneğin; İbbisin'in, İsin kralından tahıl desteği istediğine dair mektuplar mevcuttur ve bu mektuplarda Amoritlerin, toprakları işgal edip kaleleri aldıklarından da bahsedilmektedir¹⁴³. Nitekim oluşan bu durum sonucunda yaklaşık MÖ 2003'de Ur, Elam tarafından yağmalanmış ve III. Ur Hanedanlığı son bulmuştur¹⁴⁴.

III. Ur Dönemi için farklı tarihlendirmeler olsa da Tell Mozan C7 evresinden elde edilen C¹⁴ örnekleri, III. Ur'un tarihlendirilmesine bir çözüm getirmiştir. C7 evresinden ele geçen mimari, seramik, mühür gibi arkeolojik veriler ve kullanılan yazı karakteri bu evrenin III. Ur Dönemi ile çağdaş olduğunu göstermiştir. Erken Cezire V Dönemi'ne denk gelen C7 evresi, MÖ 21. yy içerisine tarihlendirilir ve III. Ur Dönemi için Orta Kronoloji'nin önerdiği MÖ 2110-2003 tarihlerini destekler¹⁴⁵.

III. Ur Dönemi içerisine tarihlendirilen on dört esere ulaşılmıştır. Bunların büyük bir bölümü mühür ve mühür baskılarından oluşurken iki levha parçası ile bir kap parçası da bulunmaktadır. (Bkz. Grafik 1, 9)

İmdugud/Anzu tasvirli eserler MÖ 2. Binyıl içerisinde de görülmektedir. Bu binyıl tez konusunun kapsamı içine girmediğinden detaylı bir inceleme yapılmamıştır. Bununla birlikte 2. Binyıl'da devam eden İmdugud/Anzu tasvirleri hakkında fikir sahibi olunması için bir takım eserlerden sonuç kısmında bahsedilmiştir.

¹⁴² Sallaberger, Schrakamp, 2015b, s. 131

¹⁴³ Postgate, 1994, s. 43

¹⁴⁴ Canby, 2001, s. 6

¹⁴⁵ Pfälzner, 2017, s. 172

5. MÖ III. Binyıl Önasya Sanatı ve İkonografisinde İmdugud/Anzu Tasviri

5.1. Profilden Tasvirler

Bu tip içerisinde İmdugud/Anzu tasvirleri profilden işlenmiştir. Bazı durumlarda kanatları açık ve uçarken tasvir edilirken bazı durumlarda kanatları kapalı şekilde tasvir edilmiştir.

İmdugud/Anzu'nun profilden işlenmiş tasvirlerine ait dokuz adet eser toplanmıştır. Bu eserlerin tamamı mühür ve mühür baskılarından oluşmaktadır (Bkz. Grafik 10, 15).

5.1.2. İlişkili Tasvirler

Profilden işlenmiş İmdugud/Anzu tasvirli eserlerinin tamamı farklı canlılar ve varlıklarla dolaylı ya da direkt ilişkili olmalarından yalnızca bu alt tip içerisinde değerlendirilmiştir.

5.1.2.1. Tek Başlı Tasvirler

Tasvirlerin hepsinde, İmdugud/Anzu tek başlı olarak tasvir edilmiştir. Bu alt tip kendi içerisinde açık ve kapalı kanatlı olmak üzere iki alt tipe daha ayrılmıştır.

5.1.2.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler

Mühür ve mühür baskıları ile temsil edilen bu grupta yedi adet İmdugud/Anzu tasvirli eser tespit edilmiştir. Profilden görünümde kanatlar açılmış, uçar vaziyette olan bu tasvirler genellikle sahnenin en üstünde yer almaktadır¹⁴⁶.

5.1.2.1.1.1. Mühürler:

5.1.2.1.1.1.1. Boğalar ile:

¹⁴⁶ Braun-Holzinger, 1987, s. 94

S1-1:

Geç Uruk Dönemi'ne tarihlendirilen mühür¹⁴⁷ üzerinde, tapınak olarak tanımlanan üçgen pencereli bir yapı bulunmaktadır; bu yapıya üç çıplak figür tarafından getirilen hediyeler gösterilmiştir. Bunların arkasında altta bir aslan, onun üstünde bir boğa tasviri görülmektedir; en yukarıda ise boğanın sırtına inmeye hazırlanıyormuş gibi görünen bir İmdugud/Anzu tasviri yer almaktadır. Tapınak olduğu düşünülen yapının yanında yer alan iki sütun, bu yapının tanrı Tammuz'a ait olduğunu düşündürmektedir¹⁴⁸ (Lev. 1a).

5.1.2.1.1.1.2. Tanrılar ve İnsanlar ile:

S1-2:

Aslan başlı kartalın erken bir temsili olarak görülen mühür¹⁴⁹, Geç Uruk Dönemi'ne tarihlendirilmektedir¹⁵⁰. Aslan başlı kartal; ağzı açık, büyük gözlere sahip ve kanatlar gövdenin üzerinde yükselmiş şekilde tasvir edilmiştir. Kartalın altında alt tarafları bir çuval içinde, kolları ise arkadan bağlı, diz çökmüş mahkumlar gösterilirken; yaratığın ağzı mahkumların kafasına, bacakları ise mahkumların omuzlarına denk gelecek şekilde tasvir edilmiştir. Bu mühür baskısı ele geçen farklı kaplara ait bulla parçaları doğrultusunda çizilmiş bir rekonstrüksiyondur¹⁵¹. Porada bu sahnenin bir zaferi temsil ettiğini söylemektedir¹⁵².(Lev. 1b, Lev. 1A)

5.1.2.1.1.1.3. Diğer:

¹⁴⁷ Boehmer, 1999, s. 126, Abb.121

¹⁴⁸ Boehmer, 1972, s. 71, Taf.42

¹⁴⁹ Boehmer, 1972, s. 70, Taf.19; 1999, s. 111, Abb.64; Brandes, 1979, s. 115, Taf.12; Lenzen, 1963, s. 62, Taf.15; Porada, 1993, s. 570, Fig.20

¹⁵⁰ Boehmer, 1999, s. 111; Brandes, 1979, s. 115; Porada, 1993, s. 570

¹⁵¹ Brandes, 1979, ss. 160-164

¹⁵² Porada, 1993, s. 570

S1-3

Buluntu yeri belli olmayan mühür, Geç Uruk Dönemi'nden Cemdet Nasır Dönemi'ne geçiş evresine aittir¹⁵³. Amiet, mührün Susa özellikleri taşıdığını söylemektedir¹⁵⁴. Mühürde tek gözlü bir kahraman, ters duran iki aslan tutmaktadır ve kahramanın üzerinde arka ayakları üzerinde yükselen iki aslan görülür. Merkezdeki bu sahnenin sol tarafında, iki kap arasında duran bir koyun başı üzerine konarken gösterilmiş İmdugud/Anzu ve onun da üzerinde sepet, kese, balık ve kuş görülmektedir. Merkez sahnenin sağ tarafında, boynuzlu karışık bir varlığın boynuzları üzerine konarken gösterilmiş İmdugud/Anzu görülür ve bu sahnenin sağında ise yine karışık bir varlık dikey çizgilere sahip kavisli tanımlanamayan bir nesneyi tutarken görülmektedir¹⁵⁵. (Lev. 1c)

S1-4

Mühür baskısı tam olarak ele geçmemiştir. Aslan ve İmdugud/Anzu arasında geçen bir mücadele sahnesi olarak tanımlanan mühürde, uçarken tasvir edilen, İmdugud/Anzu'nun yanında sahnede bir de kuş tasviri bulunmaktadır. Baskı, Geç Uruk ya da Cemdet Nasır Dönemi'ne tarihlendirilmiştir¹⁵⁶. (Lev. 2a)

S1-5

Bu mühür baskısı iki farklı bulla parçası üzerinde tespit edilmiş ancak her iki parça da yıpranmış olarak ele geçmiştir. Ortada bulunan T biçimli bir masaya sol

¹⁵³ Porada, Buchanan, 1948, s. 2

¹⁵⁴ Amiet, 1980, s. 113, Pl.40 No:615

¹⁵⁵ Porada, Buchanan, 1948, s. 4, No:4

¹⁵⁶ Lenzen, 1964, s. 23, Taf. 26f - 28b

taraftan büyük bir kuş yaklaşırken sağ taraftan İmdugud/Anzu'nun geldiği görülmektedir. Bullalar üzerindeki diğer öğeler tanımlanamamıştır¹⁵⁷.

Amiet, Geç Uruk Dönemi'ne ait olan bu mühür baskısı üzerinde tasvir edilen her iki yaratığı İmdugud/Anzu olarak göstermiştir¹⁵⁸. (Lev. 2b)

S2-1

Cemdet Nasr Dönemi'ne ait olan mühürde¹⁵⁹, aşırı uzun boyunları olan dört aslan çiftler halinde karşılıklı durmaktadır ve boyunları birbiri etrafına sarılmış şekilde tasvir edilmiştir. Aslanların kuyrukları hafif kavislidir ve diğer aslanların kuyrukları ile kesişip aralarında bir alan oluşturur ve bu alan içinde sola doğru uçarken gösterilmiş İmdugud/Anzu yer almaktadır. Aslan çiftlerinden sola bakanlarının sırtlarında hilal motifi görülmektedir¹⁶⁰. (Lev. 2c)

S2-2

Cemdet Nasr Dönemi'ne ait olan mühürde uçarken profilden tasvir edilen İmdugud/Anzu tasvirleri, ilahi bir varlık ya da onun bir aracısı olarak gösterilmiştir¹⁶¹. (Lev. 3a)

5.1.2.1.2. Kapalı Kanatlı Tasvirler

Bu alt tip içerisinde iki mühür değerlendirilmiştir. Buradaki İmdugud/Anzu tasvirleri, profilden ve kanatları kapalı biçimde konmuş olarak tasvir edilmişlerdir.

5.1.2.1.2.1. Mühürler:

¹⁵⁷ Lenzen, 1964, s. 22, Taf.26b

¹⁵⁸ Amiet, 1980, s. 202, Pl.120 No:1602

¹⁵⁹ Amiet, 1980, s. 199, Pl.26 No:424; Frankfort, 1939a, Pl. Vh

¹⁶⁰ Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, s. 99, A.41

¹⁶¹ Amiet, 1980, s. 204, Pl.122 No:1625

5.1.2.1.2.1.1. Boğalar ile:

S3-1

İmdugud/Anzu boğanın sırtında net bir şekilde görülürken çıplak kahraman sembolik kapı direklerini tutmaktadır. Boğa toynakları, eklemlerinden çıkan tüyleri ve kısa boynuzları ile oldukça doğal tasvir edilmiştir¹⁶². Amiet, boğanın tanrıya sunulmak üzere getirildiğinden ve aslan başlı kartalın bu pozisyonda genellikle insan başlı boğa üzerinde görüldüğünden bahsetmektedir¹⁶³. (Lev. 3b)

5.1.2.1.2.1.2. Diğer:

S2.3

Cemdet Nasr Dönemi'nin erken evrelerine tarihlendirilen mühürde iki hayvan sırası görülmektedir. Mühür üzerinde aslan, keçi, ibeks ve geyiğin yanı sıra alt sıranın sol başında tek karışık varlık olarak İmdugud/Anzu görülmektedir¹⁶⁴. Frankfort, aslan başlı kartalın karşısındaki aslana karşı saldırgan bir tavırda olduğunu söylemektedir¹⁶⁵. (Lev. 3c)

5.2. Cepheden Tasvirler

İkinci ana tip grubu olan cepheden tasvirlerde İmdugud/Anzu, kanatları açık şekilde tasvir edilmiştir. Toplanan eserlerin büyük çoğunluğu bu tip altında incelenmiştir. İmdugud/Anzu'nun cepheden tasviri, profilden gösterilenlerin aksine incelenen bütün eser grupları üzerinde izlenmiştir. Cepheden tasvirler, kendi içerisinde bağımsız ve ilişkili tasvirler olmak üzere iki alt tipe ayrılmıştır (Bkz. Grafik 11, 15).

¹⁶² Ambos, 2013, s. 245, Fig.10

¹⁶³ Amiet, 1980, s. 141, Pl.98 No:1282

¹⁶⁴ Van Buren, 1935, s. 238, Fig.4

¹⁶⁵ Frankfort, 1939a, s. 32, PL. VIb

5.2.1. Bağımsız Tasvirler

Farklı eser grupları üzerinde bulunan yedi adet İmdugud/Anzu tasvirli eser yalnızca tek başlı olarak tasvir edilmiştir.

5.2.1.1. Tek Başlı Tasvirler

Bu alt tip içerisindeki bütün tasvirlerde aslan başlı kartal açık kanatlı olarak gösterilmiştir.

5.2.1.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler

Bu alt tip içerisinde mühür ve mühür baskılarının yanı sıra bir tuğla baskısı ve bir kap üzerine işlenmiş İmdugud/Anzu tasviri de görmekteyiz.

5.2.1.1.1.1. Mühürler:

S4-1

Enikgal'e ait bu mühürde bir mücadele sahnesi vardır¹⁶⁶. Sol tarafta saçları dağınık tasvir edilmiş bir figür, geyiğe saldıran aslana yardım ederken sağ tarafta ki benzer sahnede aslana, Gılgamış'ın yardım ettiği görülmektedir. Ayrıca mühür üzerinde sağ tarafta bulunan yazıtın altında, çapraz duran insan başlı iki boğa görülmektedir¹⁶⁷. Mitolojik öğeler içeren bu tarz mücadele sahnelerinde küçük figürler de karşımıza çıkar; bu figürler daha büyük tasvir edilmiş figürlerin aralarındaki boşluklara doldurma motifi gibi yerleştirilmiştir¹⁶⁸. Bu mühürdeki küçük figürler; aslan başlı kartal, keçi, akrep ve

¹⁶⁶ Allotte de la Fuije, 1908, Pl. IX DP 15

¹⁶⁷ Parrot, 1948, s. 119

¹⁶⁸ Amiet, 1980, s. 132, Pl.83 No:1103

bir boğadan (inek) oluşmaktadır¹⁶⁹. Genelde bu tarz sahnelerde İmdugud/Anzu, hayvanları kontrol altında tuttuğu düşünülmektedir¹⁷⁰. (Lev. 4a)

S4-2

Lugalanda'ya ait bir mühürdür¹⁷¹. Mühür üzerinde bir mücadele sahnesi tasvir edilmiştir. Sol tarafta aslan bir antiloba saldırırken sağ tarafta insan başlı boğaya saldırılmaktadır. Her iki sahnede de Enkidu aslanların başına hançer saplarken gösterilmiştir. İmdugud/Anzu her iki mücadele sahnesinde de hakim bir konuma yerleştirilmiştir. Mühür üzerindeki yazıtın altında ise Gılgamış'ın boynuzlu iki hayvanı tuttuğu görülmektedir¹⁷². (Lev. 4b)

S4-3

Ur Kral Mezarları'ndan bulunmuş olan mühürde¹⁷³ iki aslanın ibekslere saldırdığı görülmektedir. Bunların sol tarafında ise İmdugud/Anzu kanatları açık bir şekilde tasvir edilmiştir¹⁷⁴. (Lev. 4c)

S4-4

Mühür, Amiet tarafından Suriye grubu altında incelenmiştir. Amiet, Tell Brak ve Tell Chuera'da olduğu gibi burada da İmdugud/Anzu'nun güneyli özellikler sergilediğini söylemiştir¹⁷⁵.

¹⁶⁹ Parrot, 1948, s. 119, Pl. 28 c

¹⁷⁰ Amiet, 1980, s. 140

¹⁷¹ Allotte de la Fuije, 1908, Pl. VI DP 12 c-d; Amiet, 1980, s. 214, Pl.83 No:1098; Cros, Heuzey, vd., 1914, s. 269; Frankfort, 1939a, s. 53, Fig.21; Goldsmith,Gould, 1990, s. 151

¹⁷² Parrot, 1948, s. 117, Pl.28 e

¹⁷³ Woolley, 1955, s. 202

¹⁷⁴ Legrain, 1951, s. 16, Pl.12 No:154

¹⁷⁵ Amiet, 1980, s. 207, Pl.85bis O

Yatay iki frize ayrılmış olan mührün üst frizinde, aslan ve antilopların birbirleri ile çapraz şekilde durduğu iki hayvan grubu arasında kısa bir insan görülmektedir. Alt frizde ise İmdugud/Anzu, antilobu yakalayan kısa etekli bir figür ve bir aslan yer almaktadır¹⁷⁶. (Lev. 5a)

5.2.1.1.1.2. Kap ve Kap Parçaları:

K3-1

Bağdat müzesinde bulunan kabartmalı bu kap parçası üzerinde, başı ve bir kanadı belli olan İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir. Güçlü tüylere sahip olan yaratık aynı zamanda aslan pençeli olarak tasvir edilmiştir. Yivlerle ayrılmış olan bu sahneden sonra tekrar bir kanat tasviri görülür. Bu durum, burada ikinci bir İmdugud/Anzu tasviri daha olabileceğini akla getirir¹⁷⁷. (Lev. 5b)

K3-2

Fara'dan ele geçen bu kap, yumuşak kireç taşından yapılmıştır¹⁷⁸. Üzerinde oyularak işlenmiş bir kartal görülür ve kartalın kulaklarının işleniş biçimi bir aslan başına sahip olduğunu göstermektedir. Cepheden tasvir edilen yaratık, üst tarafı kemerli olan kanatlara sahiptir¹⁷⁹. (Lev. 5c)

K6-1

Bir kült kabının ağız ve boyun kısmına yerleştirilmiş, kulakların yapısının tanımlanmasına yardımcı olduğu, İmdugud/Anzu'ya ait bir kabartma görülmektedir. Kabartmada kanatları çok detaylı işlenmiş olan İmdugud/Anzu'nun ağız kısmında bir

¹⁷⁶ Delaporte,Thureau-Dangin, 1923, s. 100, A.54

¹⁷⁷ Fuhr-Jaepelt, 1972, ss. 34-35, Abb.23

¹⁷⁸ Heinrich, 1931, s. 29, Taf. 11 b

¹⁷⁹ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 82, Abb.47

boşluk bırakılmıştır. Kaptan yapılan sıvı sunumunun, bu boşluktan dökülerek yapıldığı düşünülmektedir. Eser tarz bakımından Gudea Dönemi'ni yansıtmaktadır¹⁸⁰. (Lev. 6a)

5.2.1.1.1.3. Baskılı Tuğla:

P4-1

Gaston Cros tarafından Tello'da Tablet Tepesi olarak adlandırılan kesimde, bir kaç tuğla bulunmuş ve bunların ikisi üzerinde baskı izleri görülmüştür¹⁸¹. Stratigrafik olarak net bir veri sunmayan tuğlalardan bir tanesi üzerinde, İmdugud/Anzu ait baskı izi görülmektedir¹⁸². (Lev. 6b)

5.2.2. İlişkili Tasvirler

İmdugud/Anzu tasvirli eserlerinin en kalabalık grubunu oluşturan bu alt tipte, altmış üç eser toplanmıştır. Farklı eser grupları üzerinde bulunan tasvirlerin tamamı tek başlı olarak tasvir edilmiştir.

5.2.2.1. Tek Başlı Tasvirler

Yine bu alt tip içerisinde yalnızca açık kanatlı olarak betimlenmiş İmdugud/Anzu tasvirlerini görmekteyiz.

5.2.2.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler

Ağırlıklı olarak mühür ve mühür baskılarından oluşan bu alt tip içerisinde; kaplar, topuz başları, kakmalar, levhalar, bir stel ve bir heykel kaidesindeki kabartma üzerinde aslan başlı kartal tasvirleri incelenmiştir.

5.2.2.1.1.1. Mühürler:

¹⁸⁰ Parrot, 1948, ss. 199-200, Fig.42 i; Sarzec,Heuzey, 1884, ss. 381-382, Pl.44bis No:4

¹⁸¹ Cros, Heuzey, vd., 1914, s. 309; Sarzec,Heuzey, 1884, Pl. 31bis No:1

¹⁸² Cros, Heuzey, vd., 1914, s. 309

5.2.2.1.1.1. İnsan Başlı Boğa İle:

S4-5

Zıt yönlerle doğru hareket eder gibi işlenmiş insan başlı iki boğa arasında, kanatları açık cepheden tasvir edilmiş bir aslan başlı kartal görülmektedir. Kartalın kanatları, kuyruğu ve tüyleri geleneksel motiflerle işlenmiştir. Bu pozdaki İmdugud/Anzu tasvirinin yanında insan başlı boğaların üzerinde, onları sırtlarından ısırarak ve farklı bir pozda (Bkz. Tip 3) betimlenmiş iki İmdugud/Anzu motifi daha bulunmaktadır. Sahnenin üst kısmında bir aslan, kap, saban, akrep, balık ve yarı kuş yarı yılanlardan oluşan belirsiz bir yaratık mevcuttur¹⁸³. (Lev. 6c)

İmdugud/Anzu, insan başlı boğalar arasında kanatları açık cepheden tasviri pek görülmeyen bir durumdur. Bu sahne belirli özel bir durumu temsil ediyor olmalıdır¹⁸⁴.

S5-1

Erhanedan III Dönemi'ne tarihlendirilen, S4-8 ile neredeyse çağdaş gibi olan bu Akad mührünün, net tarihini vermek zordur¹⁸⁵.

Üzerindeki yazıtta tanrıça Ninni'nin ismi yazmaktadır. Bir boğa ve bir aslan birbirlerine çapraz bir şekilde dururken boğayı boynundan ve ön bacağından yakalayan Gılgamış, yalnızca kemeri ve püskülü ile tasvir edilmiştir. Aslanı yakalayan diğer figür ise yüksek tüylü bir başlık takmakta ve dizine kadar ulaşan bir elbise giymektedir. Diğer tarafta insan başlı iki boğa bulunmaktadır. Bu insan başlı iki boğa arasında pençeleri ile boğaları sırtından kavrayan İmdugud/Anzu tasviri karşımıza çıkmaktadır. Bunun

¹⁸³ Legrain, 1951, ss. 13-14, No:91

¹⁸⁴ Amiet, 1980, s. 140, Pl.97 No:1271

¹⁸⁵ Collon, 1987, s. 32, Fig.95; Parrot, 1948, Pl.XI

yanında bu boğalardan birine saldıran bir başka figür de betimlenmiştir. Ayrıca küçük bir ağaç ve dağlar üzerinde yükselen Şamaş görülmektedir¹⁸⁶. (Lev. 7a)

5.2.2.1.1.1.2. Aslanlar ile:

S4-6

Mühür üç frizden oluşmaktadır. En üst frizde bir ziyafet sahnesi görülmektedir¹⁸⁷; orta frizde ise boynuzlu hayvan sıraları görülürken alt frizde İmdugud/Anzu, aslanlar üzerinde görülmekte ve aslanlar tarafından kanatları ısırılmaktadır¹⁸⁸.

S4-7

Akad kralı Sargon'dan önceki son jenerasyonun üyesi olan Lugalanda'ya¹⁸⁹ ait bir mühürdür¹⁹⁰. Ana sahnede çapraz şekilde duran iki aslan bulunmakta olup, bunlardan biri Enkidu'ya diğeri ise insan başlı boğaya saldırırken görülmektedir. Ana sahnenin yanındaki alan iki frize bölünmüştür. Üst frizde, aslan başlı kartal iki aslanı tutarken gösterilmiş ve aslanlar da kanatlarını ısırırken tasvir edilmiştir. Yanlarındaki yazıtta ise “Lugalanda nukumal, Lagaş Kralı” yazmaktadır. Alt frizde, Gilgamiş çapraz duran insan başlı iki boğayı kontrol ederken dağınık saçları olan figür de bir geyiği tutmaktadır¹⁹¹ (Lev. 7c).

Aslan başlı kartalın aslanlar üzerindeki tasviri ve aslanların da onun kanatlarını ısırması yalnızca Lagaş eserlerinden ve Aktab kralının mühründen (Bkz. S4-8)

¹⁸⁶ Sarzec, Heuzey, 1884, ss. 278-279, Pl.30 5 a-b; Ward, 1910, s. 72, Fig.188

¹⁸⁷ Amiet, 1980, s. 123

¹⁸⁸ Amiet, 1980, s. 140, Pl.83 No:1106

¹⁸⁹ Frankfort, 1939a, s. 56, Fig.20

¹⁹⁰ Allotte de la Fuije, 1908, Pl.V DP 11; Hansen, 1987, Pl.XV No:26; Marchesi, Marchetti, vd., 2011, Pl.62

¹⁹¹ Parrot, 1948, s. 117, Pl.28 f

bilinmektedir. Bu nedenle bu sahne, Ningirsu'nun kenti için özel bir görüntüdür ancak Aktab'ın baş tanrısı bilinmemektedir¹⁹².

S4-8

Aktab kralına ait olan mühürde mücadele sahneleri işlenmiştir¹⁹³. Üzerinde daha gelişmiş bir yazıt bulunan mühürde, kahramanların ve hayvanların başları daha abartılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Sonraki dönemlerde unutulacak olan İmdugud/Anzu, önemsizleşmesine rağmen burada kullanılmıştır¹⁹⁴. Aslan başlı kartal yazıtın altındaki sahnede yer almakta ve iki aslanı tutmaktadır, aslanlar da kartalın kanatlarını ısırırken tasvir edilmiştir¹⁹⁵ (Lev. 8a).

S4-9

Erhanedanlar III Dönemi'ne ait olan mühürde, oturan iki figürün önünde baş aşağı duran iki aslanı tutar biçimde tasvir edilmiş bir aslan başlı kartal görülmektedir. Net olmamakla birlikte mühür muhtemelen Lagaş'tan ele geçmiştir¹⁹⁶ (Lev. 8b).

S4-10

Bukleli saçlara sahip çıplak bir figür, aslanlar tarafından saldırıya uğrayan iki boğayı tutarken sol taraftaki aslan, önünde arka ayakları üzerinde yükselmiş küçük bir keçi bulunan, dik saçlı figür tarafından saldırıya uğramaktadır. Bu ana sahnenin arkasındaki kısım iki frize bölünmüştür; üstteki frizde bir aslan başlı kartal kanatları

¹⁹² Amiet, 1980, s. 140, Pl.83 No:1100

¹⁹³ Boehmer, 1965, Taf.II No:7; Collon, 1987, s. 30, Fig.85; Frankfort, 1939a, Pl.XII b; 1954, s. 80, Fig.85

¹⁹⁴ Ward, 1910, s. 61, Fig.144

¹⁹⁵ Amiet, 1980, s. 140, Pl.84 No:1108

¹⁹⁶ Amiet, 1980, s. 142, Pl.96 No:1265

açık vaziyette kuyruğunu ısırarak iki aslanı tutmaktadır¹⁹⁷. Alt frizde ise bir libasyon sahnesi görülmektedir ve bu yolla İmdugud/Anzu onurlandırılmış olmalıdır¹⁹⁸ (Lev. 8c).

S5-2

Brak stilinde yapılmış bir mühürdür¹⁹⁹. İki frizden oluşan mührün alt frizinde hayvan sıraları görülürken, üst frizinde bir çıplak kahraman ile ters duran iki aslanı yakalamış olan İmdugud/Anzu görülmektedir²⁰⁰ (Lev. 9a).

5.2.2.1.1.1.3. Boğalar ile:

S4-11

Mühür üzerinde ters duran bir aslan, ellerinde silah tutan iki kahraman tarafından arka bacaklarından tutulmuştur. Arka ayakları üzerinde yükselmiş küçük bir aslan, insan başlı boğaya saldırmaktadır²⁰¹. Kanatları açık bir şekilde tasvir edilmiş İmdugud/Anzu, çömelen iki boğayı pençeleriyle kavrarken başka bir İmdugud/Anzu diz çökmüş boğanın sırtına tünemiş durumda tasvir edilmiştir²⁰². Sahneye hakim olan İmdugud/Anzu dışında bir yılan ve akrep de sahnede görülmektedir²⁰³ (Lev. 9b).

5.2.2.1.1.1.4. Geyikler ile:

S4-12

İki frizden oluşan mührün üst frizinde oturan ve ellerinde bardak olan iki figür ile karşılarında onlara hizmet eden hizmetçiler görülmektedir. Alt frizde ise cepheden

¹⁹⁷ Delaporte, 1910, s. 8, Pl.II No:15

¹⁹⁸ Amiet, 1980, s. 167, Pl.101 No:1350

¹⁹⁹ Steele, McDonald, vd., 2003, s. 216, HP.19

²⁰⁰ Steele, McDonald, vd., 2003, ss. 221, 226

²⁰¹ Woolley, 1934, s. 345, Pl.202 No:121

²⁰² Legrain, 1936, s. 44, No:517

²⁰³ Amiet, 1980, s. 61, Pl.80 No:1062

tasvir edilmiş bir İmdugud/Anzu, çömelmiş pozisyonundaki iki antilobu ya da keçiyi tutmaktadır²⁰⁴ (Lev. 9c).

S4-13

Erhanedan IIIa Dönemine tarihlendirilen mühür, Fara'dan ele geçmiştir²⁰⁵. Hayvan mücadelesinin görüldüğü sahnenin bir bölümü, iki frize bölünmüştür. Alt frizde birbiri içine geçmiş aslanlar yer alırken üst frizde boynuzlu hayvanlar üzerinde İmdugud/Anzu görülmektedir²⁰⁶ (Lev. 10a).

S4-14

Ters yönler bakan iki geyiğin arasında onları yakalayan İmdugud/Anzu, kanatları açık bir şekilde cepheden tasvir edilmiştir. Sağ tarafta bir figür, geyiklerden birini boynuzlarından yakalamıştır. Kartalın altında bir aslan başı görülürken her bir geyiğin altında da bir kuş tasviri görülmektedir²⁰⁷ (Lev. 10b).

S4-15

Arka ayakları üzerinde yükselmiş iki aslan, Enkidu tasvirleri ile çapraz şekilde durmakta ve iki geyiği boyunlarından ısırılmaktadır. Enkidu tasvirleri aslanları kuyruklarından tutmakta ve figürlerin ellerinde hançer bulunmaktadır. Bu iki figürün arasına ayrıca bir hilal ve yıldız motifi işlenmiştir. Sahneye çok iyi uyum sağlamış olan İmdugud/Anzu geyiklerin arasında cepheden tasvir edilmiştir²⁰⁸ (Lev. 10c).

S4-16

²⁰⁴ Woolley, 1934, s. 339, Pl.195 No:35

²⁰⁵ Frankfort, 1939a, s. 55, Fig.24; 1954, s. 82, Fig.87A; Martin, 1988, s. 78, Fig.429

²⁰⁶ Amiet, 1980, ss. 61-62, Pl.81 No:1083

²⁰⁷ Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, s. 52, S.409

²⁰⁸ Woolley, 1934, s. 347, Pl.203 No:146

Kiş kentinden bulunmuş olan mühürde²⁰⁹ İmdugud/Anzu, cepheden kanatları açık bir şekilde gösterilmiştir. İmdugud/Anzu, ceylan olması muhtemel boynuzlu iki hayvanın arasında durmaktadır. Bu hayvanlardan biri başını geriye doğru çevirmiştir²¹⁰ (Lev. 11a).

S4-17

Belinde kemeri ve yuvarlak kısa şapkası ile tasvir edilen çıplak kahraman, çömelmiş ve kafaları geriye dönük iki geyiği boynuzlarından tutmaktadır; diğer tarafta İmdugud/Anzu, pençelerini başları geriye dönük olan iki geyiğin sırtına koymuştur. Burada hem kahraman hem de İmdugud/Anzu, sürü hayvanlarını koruma amacı ile işlenmiştir²¹¹ (Lev. 11b).

S4-18

Çıplak ve bukleli saçları olan bir figür insan başlı iki boğayı tutarken başka bir çıplak kahraman hançerini boğalara doğru kaldırmıştır²¹². Aslan başlı kartalın bulunduğu kısım iki frize bölünmüştür²¹³. Kartal burada iki geyiği kontrolü altında tutmaktadır²¹⁴ (Lev. 11c).

S4-19

Mühür bir bant ile iki frize ayrılmıştır. Üst frizde İmdugud/Anzu, başlarını geriye doğru çevirmiş iki hayvanı tutmaktadır. Yüzü sola dönük olan figür, net olmayan bir obje tutmaktadır. Kartalın sol kanadı üzerinde sekiz rakamına benzer bir obje

²⁰⁹ Amiet, 1980, Pl.94 No:1231

²¹⁰ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 124, Abb.100

²¹¹ Moortgat, Moortgat-Correns, 1978, s. 29, Abb. 11 a-b

²¹² Amiet, 1980, s. 138

²¹³ Amiet, 1980, s. 61

²¹⁴ Amiet, 1980, s. 140, Pl.81 No:1080

görülmektedir; alt frizde ise karşımıza boynuzlu hayvan sıraları çıkmaktadır, geyiğe benzeyenin sırtında bir akrep görülür²¹⁵ (Lev. 12a).

S4-20

Üç frizden oluşan bir mührüdür²¹⁶. En üst frizde dört figür görülür; sahnenin solundaki iki figürden biri oturur biçimde, bunların arkasındaki üçüncü figür bir altarı taşıırken dördüncü figür ise kapı girişine dokunurken tasvir edilmiştir. Orta frizde kuş sıraları ve bir balık görülür. En alt frizde ise İmdugud/Anzu, çömelen boynuzlu iki hayvanı pençeleri ile kaldırmaktadır²¹⁷ (Lev. 12b).

S4-21

Bir giyoş bandı ile iki frize bölünmüş mührün üst frizinde kanatları açık şekilde gösterilen İmdugud/Anzu, kafaları geriye dönük iki geyiği tutmaktadır. Bu grubun sağında kısa bir elbise giymiş figür, sola doğru eğilerek bir objeyi tutmaktadır. Bu figürün arkasında yine benzer pozisyonda bir başka figür daha görülür. Alt frizde ise ikisi sağa biri sola giderken gösterilmiş geyikler tasvir edilmiştir; ortadakinin üzerinde bir akrep görülmektedir²¹⁸ (Lev. 12c).

S4-22

İki frizden oluşmaktadır²¹⁹. Üst frizde oturan iki figür, karşısındaki kabın içinden çıkan kamışları tutmaktadır; sahnenin ortasında bir kişi ibadet etmektedir ayrıca kutsal bir kapıdan sola doğru ilerleyen bir keçi de üst frizde görülür²²⁰. Alt frizde ise

²¹⁵ Bretschneider,Jans, 2011, s. 72

²¹⁶ Amiet, 1980, Pl.100 No:1316

²¹⁷ Delaporte,Thureau-Dangin, 1923, s. 107, A.121

²¹⁸ Rova, 2012, s. 157, Fig.9 No:12; Rova,Devecchi, 2008, s. 75, Fig.9-11 No:12

²¹⁹ Amiet, 1980, Pl.89 No:1176

²²⁰ Delaporte,Thureau-Dangin, 1923, s. 106

kanatları açık tasvir edilmiş olan İmdugud/Anzu, iki geyiğin arasında durmaktadır; geyiklerin başları, geriye dönük şekilde kuyruklarından tutan figürlere bakmaktadır²²¹ (Lev. 13a).

5.2.2.1.1.1.5. Keçiler ile

S4-23

Hayvan tasvirlerinden oluşan iki friz görülmektedir²²². Üst frizde kanatları açık bir kartal, iki keçiyi tutmaktadır. Kartalın, aslan başına sahip olduğu cepheden verilen bu tasvirinden anlaşılmaktadır. Alt frizde ise bir otlağın tasvir edildiği sahnede iki antilop ve bir arpa başağı görülür²²³ (Lev. 13b).

S4-24

İki frizden oluşan mührün alt frizinde, bir mücadele sahnesi ile birlikte iki keçi üzerinde duran İmdugud/Anzu görülmektedir²²⁴. Üst sahnede ise ağıldan çıkan büyük baş hayvanlar ile süt sağma sahnesi görülmektedir. Bu mühür, Gudea B Silindiri'nde belirtilen güvenli çayırın bir görüntüsü gibidir²²⁵ (Lev. 13c).

S4-25

Erhanedan III dönemine ait olan mühürde, İmdugud/Anzu'nun sağında keçi ve akrep, solunda ise keçi ve aslan bulunmaktadır. Boş yazı panosu gibi işlenmiş alanın altında, tam olarak belli olmayan bir akrep daha bulunmaktadır²²⁶ (Lev. 14a).

S4-26

²²¹ Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, s. 106, A.118; Ward, 1910, s. 33, Fig.70

²²² Amiet, 1980, Pl.79 No:1047

²²³ Woolley, 1934, s. 336, Pl.192 No:7

²²⁴ Amiet, 1980, Pl.87 No:1148; Potts, 1997, s. 145, Fig. VI.6-2

²²⁵ Winter, 2010, s. 210, Fig.9

²²⁶ Frankfort, 1955, Pl.50 No:524

İmdugud/Anzu, her iki pençesi ile birer keçi tutarken diz çökmüş bir başka figür, ne olduğu belli olmayan bir objeyi tutmaktadır. Ayrıca sahnede bir hilal ve yedi matkap deliği görülmektedir. Mühür, Erhanedan III Dönemi'ne tarihlendirilir²²⁷ (Lev. 14b).

S4-27

Erhanedan III Dönemi'ne tarihlendirilen mühür²²⁸ üzerinde, bir teknenin içinde oturan boynuzlu bir tanrı figürü görülmektedir. Tanrının önünde, baş kısmı kayıp bir akrep adam görülürken sahnenin üst kısmında İmdugud/Anzu, bir pençesi ile keçiyi diğeri ile de bir boğa ile çapraz duran aslanı tutmaktadır. Bu sahnenin altında pulluk, aslan ve baş aşağı duran bir keçi görülmektedir²²⁹ (Lev. 14c).

S4-28

İki frizden oluşan mührün üst kısmında, bir kabın iki yanında oturmuş iki figür kaba daldırdıkları kamışları tutmaktadırlar. Alt frizde ise diz çökmüş iki keçiyi tutan bir aslan başlı kartal görülmektedir²³⁰ (Lev. 15a).

S4-29

Bir kabın çevresinde duran iki figürden soldaki, kısa saçlıdır ve muhtemelen bir hizmetçidir; sağdaki ise uzun bukleli bir saça sahiptir ve sağ elinde bulunan kadehi yukarı kaldırırken tasvir edilmiştir. Bu sahnenin yanında İmdugud/Anzu, ters duran iki keçiyi kavrır şekilde tasvir edilmiştir²³¹ (Lev. 15b).

5.2.2.1.1.1.6. Kuşlar ile:

²²⁷ Frankfort, 1955, Pl.35 No:352

²²⁸ Amiet, 1980, Pl.108 No:1413

²²⁹ Frankfort, 1955, Pl.47 No:499

²³⁰ Woolley, 1934, s. 339, Pl.195 No:37

²³¹ Legrain, 1951, s. 13, Pl.7 No:90

S4-30

Bir mücadele sahnesinin işlendiği mühürde²³² uzun sakallı dik saçlı figürün tuttuğu insan başlı boğa, bir aslan tarafından saldırıya uğramaktadır. Diğer tarafta aynı sahne görülürken bu kez boğayı tutan Gılgamış'tır. Ana sahneni yanında kanatları açık bir kartal, (aslan başlı olduğu net değildir) kuşları hakimiyeti altında tutmaktadır. Bu sahnenin altında dik saçlı figür ve Gılgamış insan başlı boğaları tutarken ortalarında Enkidu ellerini yukarı kaldırmış şekilde durmaktadır²³³. Erhanedanlar Dönemi'nin sonlarında İmdugud/Anzu, bu tarz işlenmiş nişler içerisinde sıklıkla gösterilmektedir²³⁴ (Lev. 15c).

S4-31

Geyiklere saldıran iki aslanın sağ tarafında, dik saçlı bir figür tarafından saldırıya uğrayan insan başlı iki boğa görülmektedir. Niş gibi işlenmiş alanda İmdugud/Anzu, iki kuşu tutarken altlarında Gılgamış, bir antilobu koruması altına almıştır. Ayrıca sahne içerisinde küçük hayvanlar da görülmektedir²³⁵ (Lev. 16a).

S4-32

Bir mücadele sahnesinin işlendiği mühürde Gılgamış'ın tuttuğu iki boğaya saldıran aslanlar görülmektedir. Ana sahnenin sağ iki frize bölünmüştür. Alt frizde dik saçlı bir kahraman, iki ceylanı tutarken üst frizde İmdugud/Anzu, kuşlarla birlikte tasvir edilmiştir²³⁶ (Lev. 16b).

S4-33

²³² Allotte de la Fuije, 1908, Pl.X DP 19-22

²³³ Parrot, 1948, s. 119, Fig.28 a

²³⁴ Amiet, 1980, s. 132, Pl.83 No:1104

²³⁵ Parrot, 1948, s. 119, Fig.28 h

²³⁶ Allotte de la Fuije, 1908, Pl.IV DP 5; Amiet, 1980, s. 140, Pl.82 No:1092

Mühür, Erhanedanlar Dönemi'nin sonlarına tarihlendirilir ve önceki mühür ile benzer sahneler içerir; burada da yine bir niş içerisinde kuşlar üzerinde tasvir edilmiş İmdugud/Anzu, karşımıza çıkmaktadır²³⁷ (Lev. 16c).

5.2.2.1.1.1.7. Diğer:

S3-2

İki boğa adam arasında duran İmdugud/Anzu, ters duran bir insan ile karışmış gibi tasvir edilmiştir. Boğa adamlardan biri, ters duran boynuzlu bir hayvanı yakalarken bir aslan, bu boynuzlu hayvana saldırmaktadır; diğer boğa adam ise bu aslanı kuyruğundan yakalarken gösterilmiştir²³⁸ (Lev. 17a).

S3-3

Moortgat tarafından Erhanedan II Dönemine tarihlendirilen mührün ana sahnesinde, bir hayvan mücadelesi görülmektedir²³⁹. Sol tarafta İmdugud/Anzu, ne olduğu tam belli olmayan bir obje üzerinde durmaktadır²⁴⁰ (Lev. 17b).

S4-34

Karışık bir varlıkla çapraz şekilde duran aslan, bir boğayı boğazından yakalamıştır. Bu karışık varlık, aslanı boynundan ve kuyruğundan çekmektedir. Ayrıca mühür üzerinde, kanatları açık tasvir edilmiş İmdugud/Anzu ve iki küçük figür de görülmektedir²⁴¹ (Lev. 17c).

S4-35

²³⁷ Amiet, 1980, ss. 62, 132, Pl.82 No:1092

²³⁸ Porada, Buchanan, 1948, s. 10, No:57; Ward, 1910, s. 33, Fig.71

²³⁹ Moortgat, 1965, s. 41, Abb.29 b

²⁴⁰ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 105, Abb.72

²⁴¹ Woolley, 1934, s. 352, Pl. 207 No:211

Lagaş'dan ele geçen mühür üzerindeki tasvirler dört sıradan oluşmaktadır ve toplamda yirmi sekiz tane İmdugud/Anzu tasviri mührün bütün yüzeyini kaplamaktadır²⁴². Ayrıca en üst sıranın orta kısmında yer alan aslan başlı kartalın altında sırt üstü duran boynuzlu iki hayvan görülmektedir (Lev. 18a).

S4-36

Mühür yüzeyi iki kısma ayrılmıştır. Üst kısımda kanatları açık biçimde duran İmdugud/Anzu, yılanımsı kuyruklara sahip kanatlı aslanları tutmaktadır. Alt tarafta ise bir aslan, keçiye saldırırken görülür, bunların yanında bir keçi ve bir aslan sağa doğru ilerlemektedir. Ayrıca sahnede bir de yıldız görülmektedir²⁴³. Burada İmdugud/Anzu, kanatlı aslanları himayesi altında tutmaktadır²⁴⁴ (Lev. 18b).

S4-37

Tell Brak'tan bulunmuş mühür, MÖ 3. Binyıl ortalarına tarihlendirilir. Mühür üzerinde İmdugud/Anzu, cepheden kanatları açık olarak tasvir edilmiştir²⁴⁵ (Lev. 18c).

S4-38

Mühür bir bant ile ikiye bölünmüştür. Üst frizde İmdugud/Anzu, ters duran iki hayvanı yakalamıştır, bunların sağında ellerini yukarı kaldırmış bir figür görülür. Alt frizde ise iki keçi sola doğru hareket ederken görülür, bunlardan biri uzun tüylü olarak tasvir edilmiştir²⁴⁶ (Lev. 19a).

S4-39

²⁴² Amiet, 1980, s. 141, Pl.96 No:1263

²⁴³ Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, s. 99, A.40

²⁴⁴ Cuadra, 2012, s. 109, Fig.3

²⁴⁵ Amiet, 1980, Pl.130 No:1753

²⁴⁶ Bretschneider, Jans, 1999, s. 39, Abb.14; 2011, s. 71

Kesişen üç seviyeden oluşan bir mühürdür. Üst bölümde küçük bir insan, aslanın karşısında duran ve sağa hareket eden bir hayvanın arkasında durmaktadır, hayvanın üzerinde bir hilal görünür. Orta bölümde sadece vücudunun alt tarafı görünen arka ayakları üzerinde yükselmiş bir hayvan bulunmaktadır; onun önünde boğa adam olması muhtemel kuyruğu olan büyük bir figür, baş aşağı duran bir hayvanı tutmaktadır. Onların sağında İmdugud/Anzu görülmektedir. Alt bölümde ise üç hayvan sola doğru hareket etmektedir²⁴⁷ (Lev. 19b).

S5-3

Tanrı önünde gerçekleştirilen bir libasyon sahnesi görülmektedir²⁴⁸. İbadet eden figürün arkasındaki çıplak hizmetkar, sıvı dökmektedir ve onunda arkasındaki diğer figür, muhtemelen sunu için sıvı getirmektedir. Kutsal bir kapı üzerinde de İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir²⁴⁹ (Lev. 19c).

S5-4

Tell Brak'tan ele geçmiş mühür baskısı iki frizden oluşmaktadır; alt frizde kanatları açık şekilde tasvir edilmiş İmdugud/Anzu, karşımıza çıkmaktadır²⁵⁰ (Lev. 20a).

5.2.2.1.1.2. Kap ve Kap Parçaları:

5.2.2.1.1.2.1 Aslanlar ile:

K4-1

²⁴⁷ Bretschneider, Jans, 2011, s. 72

²⁴⁸ Boehmer, 1965, Taf. LII No:620

²⁴⁹ Ward, 1910, s. 39, Fig.100

²⁵⁰ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 157, Abb.149

Tello'dan ele geçen bu gümüş vazo, bakır bir kaide üzerine oturtulmuştur²⁵¹. Vazonun boyun kısmında Lagaş Kralı Entemena'ya ait bir yazıt bulunmaktadır. Vazo üzerine işlenen tasvirler iki frize ayrılmıştır²⁵². Tapınağa sunulan vazonun üst frizinde, buzağılardan oluşan bir sıra görülürken alt frizde Ningirsu'nun amblemi olan İmdugud/Anzu, dört defa işlenmiştir. İlkinde aslanlar üzerinde onları tutarken gösterilirken ikincide keçileri tutar ve bu sahneden sonra tekrar aslanlar üzerinde görülürken son olarak geyikleri tutarken tasvir edilmiştir. Aslanlar, geyikler ve keçileri ağızlarından ısırırken gösterilmiştir²⁵³.

İmdugud/Anzu'nun bulunduğu sahnede aslanlar, keçiler ve geyiklerden daha büyük tasvir edilmişken İmdugud/Anzu, aslanlara göre daha büyük tasvir edilmiştir²⁵⁴. Cepheden tasvir edilen yaratığın, bacakları ayrılmış ve kuyruğu açık bir şekilde gösterilmiştir²⁵⁵. Üst frizde tasvir edilen buzağılar evcilleştirilmiş hayvanlar iken alt frizde Ningirsu'nun kutsal hayvanı, steplerdeki vahşi hayvanları kontrol ederken gösterilmiştir²⁵⁶ (Lev. 20b – 20A).

5.2.2.1.1.2.2. Boğalar İle:

K3-3

Erhanedan II Dönemine tarihlendirilen eser, bir kozmetik kabı olarak tanımlanmıştır. Uzun ve dar kenarlarında basit kemer desenleri bulunan kabın dar

²⁵¹ Potts, 1997, s. 175, Fig. VII.3; Sarzec, Heuzey, 1884, Pl.43-43bis

²⁵² Frankfort, 1954, s. 66, Fig.70

²⁵³ Frankfort, 1954, s. 66; Hartner, 1965, s. 11, Fig.30; Winter, 2010, s. 210, Fig.8

²⁵⁴ Goldsmith, Gould, 1990, s. 149

²⁵⁵ Wittkower, 1939, s. 317, Pl.49h

²⁵⁶ Winter, 2010, s. 210

kenarında, kanatları açık şekilde tasvir edilmiş İmdugud/Anzu görülürken uzun kenarında çömelmiş iki boğa görülmektedir²⁵⁷ (Lev. 21a).

5.2.2.1.1.2.3. Geyikler ile:

K4-1

Bkz. s.50

5.2.2.1.1.2.4. Keçiler ile:

K4-1

Bkz. s.50

K4-2

Basra Körfezi'ndeki Tarut Adası'ndan bulunmuştur. Kloritten yapılmış bir kaba ait iki parça üzerinde cepheden tasvir edilen İmdugud/Anzu, ceylanları yakalamış şekilde görülmektedir²⁵⁸ (Lev. 21b – 21A).

K4-3

Kaidenin buluntu yeri belli olmamasına rağmen Tell Chuera'daki kaide (Bkz. K3-4) ile form ve tasvir açısından benzerlik gösterir; bunun yanında üzerindeki tasvirin Mesilim Topuzu'ndaki tasvirle olan benzerliğinden dolayı Erhanedan III Dönemi'ne tarihlendirilir²⁵⁹. Eser üzerinde uzun kıllara sahip iki keçi arasında, kuşa benzeyen büyük bir hayvan tasviri görülmektedir. Pençelerini keçilerin sırtına geçirmiş olan bu hayvanın başı ve vücudunun üst kısmı kırıktır. Bununla birlikte benzer tasvirler göz önüne alındığında bu yaratığın İmdugud/Anzu olma ihtimali yüksektir. Kanatları açık

²⁵⁷ Heinrich, 1931, s. 31, Taf.13 g-f

²⁵⁸ Muscarella, 2003, s. 327, Cat.224 c1-2

²⁵⁹ Klengel-Brandt, 1966, s. 126

ve uzun bir kuyruğa sahip olan kartal detaylı bir şekilde işlenmiştir²⁶⁰. Kanatlarının üst tarafında paralel eğik çizgilerden oluşan geniş bir bant vardır ve göbek bölgesine oval bir daire işlenmiştir²⁶¹ (Lev. 21c).

5.2.2.1.1.2.5. Diğer:

K4-4

İmdugud/Anzu'nun, ana tema olduğu bir kült kabıdır. Kap tam olarak ele geçmemiş olmasına rağmen ele geçen parçalarından kabın üç frizden oluştuğu anlaşılmaktadır. Vazonun üst kısmında, sarılmış ve birbirinin kuyruğunu ısırarak iki yılan görülürken; alt kısmında İmdugud/Anzu, zıt yönde duran iki toynaklı hayvanı tutmaktadır ve bu sahne vazo üzerinde tekrar etmektedir. Son olarak vazonun alt tarafında mimari bir yapıya ait tasvirler görülmektedir²⁶² (Lev. 22a – 22A).

K3-4

3. Binyıl'a tarihlendirilen bir kült kabına ait kaide ya da bir maltızdır. Üzeri kabartma olarak yerleştirilmiş dalga bantları ile üç frize bölünmüştür. Üzerinde motiflerin işlendiği kare alanlar oluşturan dikdörtgen açıklıklar bulunmaktadır. Kaide üzerindeki ana motif, İmdugud/Anzu olarak bilinen aslan başlı kartaldır ve kanatları açık olan kartal cepheden tasvir edilmiştir. Kabartma olarak yapılan kartalın kanatları üzerinde yine kabartma olarak yapılmış aslan tasvirleri görülmektedir. Tasvirler işleniş biçimi ve stil bakımından, Erhanedan II Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Kartalın altında akrep ve yılan görülürken diğer tarafta sağ elinin üstünde bir kartal bulunan avcı, iki geyiği tutmaktadır²⁶³ (Lev. 22b – 22B).

²⁶⁰ Klengel-Brandt, 1966, s. 124

²⁶¹ Klengel-Brandt, 1966, s. 125

²⁶² Parrot, 1956, s. 115, Pl.XLVII

²⁶³ Moortgat, 1962, ss. 30-35, Abb.22-26

5.2.2.1.1.3. Topuz Başları:

5.2.2.1.1.3.1. Aslanalar İle:

T4-1

Barakisum, Eannatum'un hayatı için bu topuz başını Ningirsu'ya adanmıştır. Lagaş Kralı Eannatum I ya da Eannatum II'ye adanmış olan topuz başı, Erhanedan III Dönemi'ne tarihlendirilmektedir²⁶⁴. Eserde iki hizmetçinin takip ettiği bir figür, pençeleriyle iki aslanı kavrayan İmdugud/Anzu'ya doğru ilerlemektedir²⁶⁵. İmdugud/Anzu'nun göbeğindeki daire Erhanedan III b için karakteristiktir ve yüzü Lagaş'a özgü şekilde işlenmiştir²⁶⁶ (Lev. 23a – 23Aa).

T4-2

Üzerindeki yazıtta “Tanrı Ningirsu'nun Tapınağı'nı yapan Kiş Kralı Mesilim” yazmaktadır. Topuz başının üst kısmında, aslan başlı kartal tasviri yer alırken yan tarafında ise altı aslan birbirini yakalamaktadır²⁶⁷. Aslanların kafaları cepheden tasvir edilmiş ve kuyrukları yukarıda gösterilmiştir. Tasvirlerin gözleri farklı bir malzeme ile yapılmıştır ancak bu malzeme ele geçmemiştir²⁶⁸ (Lev 23b – 23Ab).

5.2.2.1.1.3.2. Geyikler:

T4-3

Topuz başının buluntu yeri bilinmemektedir. Üzerinde tasvir edilen İmdugud/Anzu; büyük bir buruna, ince yanaklara, farklı bir malzeme ile doldurulmuş

²⁶⁴ Evans, 2003b, s. 76; Strommenger, Hirmer, 1964, Fig.70

²⁶⁵ Parrot, 1948, s. 101, Fig. 21 f; Wilkinson, 1963, s. 278, Fig.8

²⁶⁶ Evans, 2003b, s. 76, Fig.28, Cat.35

²⁶⁷ Dick, 2006, s. 245, Fig.1

²⁶⁸ Parrot, 1948, s. 72, Fig.17 b; Sarzec, Heuzey, 1884, s. 224, Pl. Iter No:2

göz yuvalarına ve geniş bir alına sahiptir. Bunun yanında dili tüyleri üzerinde gösterilen İmdugud/Anzu'nun göbek kısmında da bir daire mevcuttur²⁶⁹. İmdugud/Anzu, ceylanları ağızlarından yakalamış biçimde gösterilmiştir ve bu sahne topuz başı üzerinde üç defa tekrarlanmıştır ayrıca topuz başının üst kısmında, topuzun çevresini bir bant gibi saran yedi başlı bir yılan görülür. Eserin Erhanedan III Dönemi'ne ait olduğu düşünülmektedir²⁷⁰ (Lev. 24a).

5.2.2.1.1.3.3. Diğer:

T4-4

Çok fazla tahrip olmasına rağmen Lagaş'dan bulunan topuz başının üst tarafında iki küçük aslan seçilebilmektedir ayrıca yan taraflarında da iki kartal görülmektedir. Baş kısımları tahrip olmasına rağmen boyutları sebebiyle aslan başlı olması gerektiği düşünülmektedir. İmdugud/Anzu, ceylan ya da geyik olabilecek iki hayvanı sırt kısımlarından yakalamış şekilde tasvir edilmiştir²⁷¹ (Lev. 24b – 24A).

5.2.2.1.1.4. Kakmalar:

5.2.2.1.1.4.1. İnsan Başlı Boğalar İle:

C4-1

Erhanedan IIb Dönemi'nin sonundaki Lugalzagesi ile çağdaşlık gösterdiği düşünülen panel²⁷², Mardik IIB1 dönemine tarihlendirilir. Ebla G Sarayı'nın batı bölgesinde bulunmuştur. Odanın her iki giriş kısmına yerleştirilen paneller, 12 yatay frizden oluşturulmuş ve kireçtaşıdan yapılmış kakmalar ile süslenmiştir. Tasvirlerde

²⁶⁹ Goldsmith, Gould, 1990, s. 154

²⁷⁰ Frankfort, 1954, s. 68, Fig.71

²⁷¹ Parrot, 1948, s. 101, Fig.21 h; Sarzec, Heuzey, 1884, s. 227, Pl.25bis no:3

²⁷² Matthiae, 1990, s. 27, Pl.I-VI

askeri bir olayın mitolojik yansıması gösterilmek istenmiştir. Mitolojik güçlerin, kazanılan zafer üzerindeki etkisi anlatılmaya çalışılmıştır²⁷³. Bu durum Akbabalar Steli (Bkz. E4-1) ile benzerlik gösterir²⁷⁴.

Özel bir motif gibi devamlı tekrarlanan aslan başlı kartal²⁷⁵, geleneksel cepheden duruşu ile tek tipte tasvir edilmiş ve insan başlı boğalar üzerinde gösterilmiştir²⁷⁶. Genellikle insan başlı boğa üzerinde profilden tasvir edilen İmdugud/Anzu hiçbir zaman bu duruş biçimi ile tasvir edilmemiştir²⁷⁷. Yalnızca Ur kentinde ele geçmiş bir silindirik mühür (Bkz. S4-6) üzerinde, Ebla'daki bu tasvirine benzer bir duruş sergilemektedir ve bu durumun da Ebla etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte yaratığın göbek kısmında yer alan iç içe geçmiş iki halka şekli de Ebla'ya özgüdür²⁷⁸.

Panelde, insan başlı boğa üzerinde tasvir edildiği söylenen İmdugud/Anzu, burada bağımsız olarak tasvir edilmiştir. Bu tasvirinde insan başlı boğaların üzerindeki duruşunun aksine ağzı kapalı ve kuyruğu net olarak gösterilmiştir ayrıca insan başlı boğalar üzerindeki tasvirlerinde görülen bacak izleri, bu tasvirinde görülmemektedir²⁷⁹(Lev. 24c, 24B).

5.2.2.1.1.4.2. Keçiler İle:

C4-2

²⁷³ Collins, 2003b, s. 175; Matthiae, 1990, s. 35

²⁷⁴ Collins, 2003b, s. 175

²⁷⁵ Matthiae, Pinnock, vd., 1995, s. 277, Cat.29-35

²⁷⁶ Matthiae, 1990, s. 35

²⁷⁷ Matthiae, 1990, s. 40; Matthiae, Pinnock, vd., 1995, s. 258

²⁷⁸ Matthiae, 1990, s. 40

²⁷⁹ Ebla'dan ele geçen bu tasvirler, tek bir panelin parçaları olması sebebiyle yalnızca C4-1 numarası ile isimlendirilmiştir.

Ur Kral Mezarları'nda Kraliçe Puabi'ye ait mezarda bulunan arpın ön yüzündeki panelde, hayvan tasvirleri ve mitolojik sahneler görülmektedir²⁸⁰. Dört frize bölünen alanın en üst frizinde İmdugud/Anzu, iki keçi üzerinde gösterilirken bir altında yer alan frizde, panelin dışına doğru arka ayakları üzerinde yükselmiş sırt sırta duran iki boğa bulunmaktadır; bunların altında yer alan frizde, benekli iki büyük kediyi tutan bir figür ve en alt frizde ise geyiğe saldıran bir aslan görülmektedir²⁸¹ (Lev. 25a- 25Aa).

C4-3

Ur kentinden bulunmuş olan lir, C4-1 ile aynı sahnelere sahiptir²⁸² (Lev. 25b- 25Aa).

5.2.2.1.1.4.3. Diğer:

C4-4

Lagaş'dan bulunan mozaik parçası, iki frizden oluşmaktadır. Üst frizde pençeleri ile boğa boynuzu ya da yılan olabilecek kavisli iki sap tutan İmdugud/Anzu görülmektedir. Alt frizinde ise çalılık yakınında duran bir keçi görülmektedir²⁸³ (Lev. 25c – 25Ab).

C4-5

Bu mozaik parçası üzerinde de iki friz görülmektedir. Frizler, üzerinde sembolik göz motifi bulunan bir bantla birbirinden ayrılmaktadır. Üst frizde İmdugud/Anzu görülürken alt frizde kanatlı bir aslan görülmektedir²⁸⁴ (Lev. 26a – 26Aa).

²⁸⁰ Woolley, 1934, s. 281, Pl.104

²⁸¹ Cheng, 2009, s. 167, Fig.1

²⁸² Collon, 1995, s. 70, Fig.53

²⁸³ Cros, Heuzey, vd., 1910, s. 110; Parrot, 1948, s. 115, Fig.27 g

²⁸⁴ Cuadra, 2012, s. 108, Fig.2; Parrot, 1948, s. 114, Fig.27 m; Sarzec, Heuzey, 1884, s. 272

5.2.2.1.1.5. Steller:

E4-1

Lagaş Kralı Eannatum'un komşu şehir devleti Umma ile yaptığı savaşı anlatan bir zafer stelidir. Stel²⁸⁵ kırık ele geçmiştir ve yedi parçadan oluşmaktadır²⁸⁶. Ön yüzü iki frize, arka yüzü ise dört frize bölünmüştür²⁸⁷. Üzerinde bir yazıt²⁸⁸ bulunan stelin; ön yüzünde savaşın ilahi boyutu, arka yüzünde ise bu savaşın insani boyutu tasvir edilmiştir. Burada stel boyunun üçte ikisini kaplayan Tanrı Ningirsu bir ağ içerisinde Umma askerlerini tutmaktadır. Ağın üzerinde birbirine ters şekilde oturmuş iki aslan ve onların üzerinde İmdugud/Anzu görülmektedir. Tanrı, bir eliyle İmdugud/Anzu'yu tutarken diğer eliyle de bir topuz tutmaktadır. Ningirsu'nun arkasında daha küçük tasvir edilmiş olan tanrıça başka bir İmdugud/Anzu'nun altında durmaktadır. Bunların altında kanatlı aslanların çektiği tanrının arabası görülürken arabanın önünde bir aslan figürü görülmektedir. Arabanın üzerinde yine İmdugud/Anzu ait olabileceği söylenen bir kanat parçası görülmektedir²⁸⁹ (Lev. 26b – Lev.26Ab).

5.2.2.1.1.6. Adak Levhaları ve Plakalar:

5.2.2.1.1.6.1. Aslanlar İle:

L4-1

Orta tarafından kırılmış ve oyularak yapılmış bir adak levhasıdır. Levhada bir kartalın yarısı görülmektedir. Kanatları açık olarak tasvir edilmiş kartalın altında bir

²⁸⁵ Vigneau, 1935, ss. 190-194

²⁸⁶ Parrot, 1948, s. 95

²⁸⁷ Winter, 1985, ss. 13,21

²⁸⁸ Alster, 2003

²⁸⁹ Frankfort, 1954, s. 71, Fig.74,75; Hansen, 2003a, ss. 189-190, Fig.52-53; Parrot, 1948, s. 96, Fig.23; Sarzec,Heuzey, 1884, s. 95, Pl.3-4; Winter, 1985, Fig.1-4; 2010, s. 40, Fig.1-2

aslan mevcuttur²⁹⁰. Ur-nanşe'ye ait olan bu levha üzerinde “Tanrı Ningirsu’ya, Gunidi’nin oğlu Lagaş Kralı Ur-nanşe, Trash Sarayını inşa etti” diye yazmaktadır. Kartalın başının olduğu kısım kırık noktaya gelmesi sebebiyle aslan başına sahip olup olmadığı net değildir ancak hem ayakları hem de Ur-nanşe’ye ait diğer levhalara olan benzerliğinden dolayı başın bir aslana ait olması gerektiğini düşündürmektedir²⁹¹ (Lev. 26c).

L4-2

Ur-nanşe'ye ait olan bir adak levhasıdır²⁹². Levha üzerinde aslan başlı kartal, aslanların sırtında durur pozisyonda tasvir edilmiştir. Levha üzerinde Ur-nanşe ve Ningirsu’nun isimlerinin yazılı olduğu kısa bir yazıt bulunmaktadır²⁹³ (Lev. 27a).

L4-3

Dudu’nun adak levhası olarak bilinen levhanın sağ tarafında, üst tarafı çıplak bir figür görülür; bu figürün arkasında ise İmdugud/Anzu, iki aslan üzerinde tasvir edilmiştir. Aslanlar kartalın kanatlarını ısırmaktadır. İmdugud/Anzu’nun tüyleri çok ayrıntılı işlenmiştir ve aynı durum aslanların yelelerinde de izlenmektedir²⁹⁴. Bu sahnenin altındaki kare alan içerisinde bir buzağı görülürken levhanın en altında giyoş bandı bulunmaktadır. Levha üzerindeki yazıtta “Eninnu’daki Ningirsu için Ningirsu’nun rahibi Dudu bunu yaptırdı” diye yazmaktadır²⁹⁵ (Lev. 27b).

5.2.2.1.1.6.2. Geyikler İle:

²⁹⁰ Sarzec,Heuzey, 1884, s. 88, Pl.1 No:2

²⁹¹ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 55, Abb.33

²⁹² Ward, 1910, s. 34, Fig.73

²⁹³ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 54, Abb.34 a

²⁹⁴ Sarzec,Heuzey, 1884, ss. 205-206

²⁹⁵ Parrot, 1948, ss. 87-88, Fig.22 e

L4-4

el-Ubeyd'de bulunan levha, ahşap üzerine bakır işlenerek yapılmıştır²⁹⁶. Levhada bir kartal, iki geyiğin üzerinde tasvir edilmiştir. Kartalın başı bulunamamış olmasına rağmen aslan başlı olduğu düşünülmüştür ve bu sebeple kartalın başı, el-Ubeyd'de bulunan diğer aslan başları temel alınarak restore edilmiştir²⁹⁷. Ninhursag Tapınağı'nın giriş kapısının üstünde yer aldığı düşünülen levha üzerindeki tasvirler, yüksek kabartma olarak yapılmış ve geyiklerin boynuzları arka panelden tamamen bağımsız olarak işlenmiştir²⁹⁸ (Lev. 27c).

5.2.2.1.1.6.3. Keçiler İle:

L4-5

Mari Sarayı'nda bulunan levha yaklaşık olarak MÖ 25.yy tarihlenir²⁹⁹. İki frize ayrılmış olan levhanın üst frizinde uzun saçlı ve sakallı bir kahraman, insan başlı iki boğayı tutmaktadır; alt frizde ise iki keçinin üzerinde tasvir edilmiş İmdugud/Anzu görülmektedir³⁰⁰ (Lev. 28a).

5.2.2.1.1.7. Heykel Kaidesi:

5.2.2.1.1.7.1. Keçiler İle:

B3-1

²⁹⁶ Hall, 1930, s. 297, Fig.239

²⁹⁷ Hall, Woolley, vd., 1927, s. 28, Pl.VI

²⁹⁸ Aruz, Wallenfels, 2003, s. 85, Fig.30; Breniquet, 2002, s. 150, Fig.4.4; Hall, 1927, ss. 85-85

²⁹⁹ Goldsmith, Gould, 1990, s. 153

³⁰⁰ Parrot, 1965, s. 215, Pl.XIV No:2

Tell Asmar'dan tapınak içindeki altların altından ele geçen heykel, Erhanedan II Dönemi'ne tarihlendirilmektedir³⁰¹. Heykel kaidesi üzerinde bir kabartma bulunmaktadır; üzerindeki kanatlı büyük hayvanın baş kısmı, tamamen tahrip olmasına rağmen Frankfort tarafından aslan başlı olabileceği söylenmiştir³⁰². Heykel kaidesi üzerinde bir kabartma olarak karşımıza çıkan İmdugud/Anzu'nun her iki yanında ceylanlar ile bitkiler bulunmaktadır³⁰³ (Lev. 28b).

5.3. Kafa Cepheden Vücut Profilden Tasvirler

Üçüncü ana tip grubu olan kafanın cepheden verildiği, vücudun ise profilden işlendiği tasvirlerde İmdugud/Anzu, kanatları kapalı şekilde tasvir edilmiştir. Bu grup yalnızca ilişkili tasvirler alt başlığı altında incelenmiştir (Bkz. Grafik 12, 15) .

5.3.2. İlişkili Tasvirler

Bu alt tip içerisinde on dört İmdugud/Anzu tasvirli eser, tek başlı olarak tasvir edilmiştir.

5.3.2.1. Tek Başlı Tasvirler

Bu alt tip içerisindeki bütün tasvirlerde İmdugud/Anzu, kanatları kapalı olarak gösterilmiştir.

5.3.2.1.2. Kapalı Kanatlı Tasvirler

Üç eser grubunda karşımıza çıkan tasvirler; mühür ve mühür baskıları, kakma eserler ve levhalardan oluşmaktadır.

5.3.2.1.2.1. Mühürler:

³⁰¹ Delougaz, Lloyd, vd., 1942, s. 188, Fig.149; Frankfort, 1939b, s. 15, Pl.6A

³⁰² Frankfort, 1954, s. 49, Fig.39

³⁰³ Frankfort,Jacobsen, 1935, s. 55, Fig.64

5.3.2.1.2.1.1. İnsan Başlı Boğalar İle:

S4-5

Bkz. s. 38

S4-11

Bkz. s. 41

S4-40

Mühür iki frize bölünmüştür³⁰⁴. Alt frizde sırt sırta arka ayakları üzerinde yükselmiş iki dağ keçisi ve otlayan iki boğa tasvir edilmiştir. Üst frizin ortasında bir dağ ve üzerinde bitki tasvirleri yer almaktadır. Dağın her iki yanında bir ayaklarını dağa basan insan başlı iki boğa görülmekte ve boğaların sırtında İmdugud/Anzu, onları sırtlarından ısırırken tasvir edilmiştir. Bunların arkasında çıplak bir kahraman, hançeri ile İmdugud/Anzu'ya saldırmaktadır³⁰⁵ (Lev. 28c).

S4-41

İki frizden oluşan mührün³⁰⁶ üst frizinde çalı kaplı tepeye ön ayaklarını basan insan başlı iki boğa görülmektedir. Boğalardan birinin sırtında İmdugud/Anzu, diğerinin sırtında kanatlı aslan görülmektedir. Bunların yanında otların arasında çömelmiş bir de geyik görülmektedir. Alt frizde de benzer bir tepe görülürken bu kez üzerinde zengin bir bitki örtüsü tasvir edilmiştir. Bitkilerin üzerinde bir kuş, altında da bir maymun, önünde

³⁰⁴ Smith, King, 1928, Pl. VII d

³⁰⁵ Van Buren, 1935, s. 245, Fig. 11

³⁰⁶ Amiet, 1980, Pl. 97 No: 1268

çömelmiş bir boğa ve arkasında ona saldıran bir aslan görülmektedir. En arkada yine başka bir aslan tasviri daha bulunmaktadır³⁰⁷ (Lev. 29a).

S4-42

Sağında antilop bulunan çıplak bir kahraman, ters duran iki aslanı tutarken görülmektedir. Mührün devam eden sahnesinde, mühür sahibi hakkında bilgi veren bir kartuş ve onun altında da çömelmiş insan başlı bir boğa görülür³⁰⁸; boğanın sırtında ise İmdugud/Anzu görülmektedir³⁰⁹ (Lev. 29b).

S4-43

Birbirinden net olarak ayrılmamış, iki frizden oluşan bir mühürdür³¹⁰. Alt frizde bir kahraman iki hayvan grubu arasında durmaktadır. Üst frizde ise kanatları açık bir kartal, bir aslan ve insan başlı bir boğa arasında durmaktadır. Boğanın sırtında baş tasviri abartılı bir şekilde yapılmış İmdugud/Anzu görülmektedir³¹¹ (Lev. 29c).

S4-44

Sağa doğru hareket eden insan başlı bir boğanın altında küçük bir hayvan görülürken sırtında İmdugud/Anzu boğanın kuyruğunu ısırmaktadır. Boğanın önünde baş aşağı duran bir keçi, sağında maymuna benzer bir hayvan ve onun da arkasında yine bir keçi görülmektedir³¹² (Lev. 30a).

5.3.2.1.2.1.2. Diğer:

S3-4

³⁰⁷ Van Buren, 1935, s. 246, Fig.12; Woolley, 1934, s. 336, Pl.192 No:12

³⁰⁸ Clercq, 1888, s. 44, Pl.V:4

³⁰⁹ Ward, 1910, s. 60, Fig.141 b

³¹⁰ Ward, 1910, s. 45, Fig.118

³¹¹ Van Buren, 1935, s. 250, Fig.14

³¹² Van Buren, 1935, s. 250, Fig.15

Erhanedan I ya da II Dönemi'ne tarihlendirilebilecek olan mührün ortasında, bir akrep yer almaktadır³¹³. Akrebin her iki yanında eşeğe benzer iki hayvan görülür. Solda, omzundan kan akarken tasvir edilen yeleli hayvanın üstünde, onu ısırın İmdugud/Anzu görülürken sağdakinin üstünde bir hilal görülmektedir³¹⁴ (Lev. 30b).

5.3.2.1.2.2. Kakmalar:

5.3.2.1.2.2.1. İnsan Başlı Boğalar İle:

C4-6

Ur standardı olarak bilinen eserin bir tarafında savaş sahnesi işlenmişken diğer tarafında bir ziyafet sahnesi işlenmiştir³¹⁵. Standardın iki kısa kenarında üç friz görülmektedir. En alt frizlerde, çömelmiş insan başlı bir boğanın sırtını ısırır gibi tasvir edilmiş İmdugud/Anzu görülmektedir³¹⁶. Buna ek olarak daha sonradan yapılan düzenleme ile her iki tarafta bulunan bu tasvir, standardın tek tarafına alınmış ve İmdugud/Anzu'nun yer aldığı iki tasvir, simetrik bir şekilde standardın kısa kenarının alt frizine karşılıklı olarak yerleştirilmiştir³¹⁷ (Lev. 30c).

C4-7

Kafası cepheden vücudu profilden işlenmiş insan başlı boğanın sırtında, onu ısırın İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir. Eser Lagaş'dan ele geçmiştir³¹⁸ (Lev. 31a).

C4-8

³¹³ Amiet, 1980, s. 114, Pl.56 No:771

³¹⁴ Legrain, 1936, s. 29, Pl.14 No:279

³¹⁵ Hall, 1930, s. 97, Fig.78; Hansen, 1998, s. 44, Fig.36 a-b; 2003b, s. 97; Radner,Robson, 2011, s. 169, Fig.8:2

³¹⁶ Van Buren, 1935, s. 248, Fig.13 a-b

³¹⁷ Hansen, 2003b, s. 100, Cat.52; Postgate, 1994, s. 146, Fig.7:6

³¹⁸ Parrot, 1948, s. 111, Fig.27 d; Sarzec,Heuzey, 1884, s. 266, Pl.46:4; Ward, 1910, s. 61, Fig.141 c

C4-6 ile benzer olan eser, Erhanedan III Dönemi'ne tarihlendirilmektedir; bu eserde arka ayakları üzerinde yükselmiş ve ön ayakları ile bir çalılığa basan insan başlı boğanın sırtında İmdugud/Anzu görülmektedir³¹⁹ (Lev. 31b).

C4-9

Ur kentinde, Kraliçe Puabi'nin mezarından ele geçen bu oyun takımı³²⁰ içinde yer alan taşlardan biri üzerinde, insan başlı boğa bitkilerin çıktığı bir dağa basmaktadır. Boğanın sırtındaki İmdugud/Anzu'nun başı, boğanın kuyruğuna doğru eğilmiş şekilde tasvir edilmiştir³²¹ (Lev. 31c – 32Aa).

C4-10

Ur kentinde PG/580 numaralı mezardan ele geçen³²² oyun taşları üzerinde hayvan ve bitki tasvirleri içeren oymalar bulunmaktadır³²³. Bu taşlardan biri üzerinde insan başlı boğanın sırtını ısırırken gösterilmiş İmdugud/Anzu tasviri yer almaktadır³²⁴ (Lev. 32a – 32Ab).

5.3.2.1.2.2.2. Boğalar İle:

C4-11

İki frizden oluşan oymanın³²⁵ üst frizinde, ön ayakları ile bir tepeden çıkan bitki tasvirlerine basarken gösterilmiş boğanın sırtında, onu ısırarak İmdugud/Anzu görülürken

³¹⁹ Harper, 1983, s. 18

³²⁰ Woolley, 1934, s. 275, Pl.98 b

³²¹ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 82, Abb.48

³²² Woolley, 1934, s. 277, Pl.99 b

³²³ Hansen, 1998, s. 60, Fig.6

³²⁴ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 79, Abb.45

³²⁵ Vigneau, 1935, s. 187, E

alt frizde bir figür, baş aşağı duran benekli büyük bir kediye tutmaktadır. Frizler, ardışık üçgenlerden oluşan bir bant ile ayrılmaktadır³²⁶ (Lev. 32b).

5.3.2.1.2.3. Adak Levhaları ve Plakalar:

5.3.2.1.2.3.1. İnsan Başlı Boğalar İle:

L4-6

Erhanedan IIIb Dönemi özellikleri taşıyan levha³²⁷, el-Ubeyd'de bulunmuştur. Kireçtaşı üzerine işlenen tasvirde, ön ayakları ile bir dağ üzerine basan insan başlı boğanın sırtında, boğanın sırtını ısırır gibi tasvir edilmiş İmdugud/Anzu görülmektedir³²⁸. Bu levhanın üst tarafında yer alan, diğer levhalar üzerinde boğa sıraları yer almaktadır³²⁹ (Lev. 32c).

5.3.2.1.2.3.2. Diğer:

L4-7

el-Ubeyd'den ele geçen levha parçası iki kırık parçadan oluşmaktadır. Kireçtaşından işlenmiş olan bu İmdugud/Anzu tasviri, muhtemelen insan başlı bir boğa üzerinde yer almaktaydı³³⁰ (Lev. 33a).

5.4. Kafa Profilden Vücut Cepheden Tasvirler

Dördüncü ana tip olan kafa profilden vücut cepheden tasvirlerde İmdugud/Anzu, hem bağımsız hem de ilişkili tasvirler alt başlığı altında incelenmiştir (Bkz. Grafik 13, 15).

³²⁶ Sarzec, Heuzey, 1884, ss. 271-272, Fig.B

³²⁷ Evans, 2003c, s. 88, Cat.47

³²⁸ Van Buren, 1935, s. 237, Fig.1

³²⁹ Hall, Woolley, vd., 1927, s. 96, Pl.XXXV No:1

³³⁰ Hall, Woolley, vd., 1927, s. 96, Pl.XXXVII

5.4.1. Bağımsız Tasvirler

Bu alt tip içerisinde İmdugud/Anzu tasvirli sekiz adet eser tek başlı, üç adet eser de çift başlı olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.4.1.1. Tek Başlı Tasvirler

Bu alt tip içerisindeki bütün tasvirlerde İmdugud/Anzu, kanatları açık şekilde gösterilmiştir.

5.4.1.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler

Bu alt tipteki tasvirleri, mühür ve mühür baskıları üzerinde görmekteyiz.

5.4.1.1.1.1. Mühürler:

S4-45

Ana sahnede Gılgamış ve Enkidu'nun aslanlarla mücadelesi görülür. Gılgamış boğaları koruması altında tutarken Enkidu, bir elindeki hançeri aslana doğru yönelmiştir, diğer eliyle de mızrak tutmaktadır. Bu ana sahnenin yanında bir niş içerisinde, İmdugud/Anzu tasviri bulunmaktadır; bu nişin altında ise küçük bir figür, topuz taşımaktadır³³¹ (Lev. 33b).

S6-1

Elinde çift tutamaklı bir kadeh tutan tanrı, tahtında otururken tasvir edilmiştir. Karşısında, refakatçi tanrı ile birlikte huzuruna gelen bir kral görülmektedir. Kral ve tanrı arasında üst tarafta, kanatları açık tasvir edilmiş bir İmdugud/Anzu tasviri

³³¹ Legrain, 1921, s. 56, Pl.XVI No:255

görülmektedir³³². Mühür üzerinde, “Dungi, güçlü kahraman, Ur Kralı, dört bölgenin kralı” yazmaktadır³³³ (Lev. 33c).

S6-2

Bu mühürde de yine bir huzura kabul sahnesi görülmektedir. Tahtın altında çömelmiş bir aslan, arkasında ise arka ayakları üzerinde yükselmiş başka bir aslan bir ağacı tutarken, üstlerinde ise İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir³³⁴ (Lev. 34a).

S6-3

Bir takdim sahnesinin işlendiği mühürde, oturan tanrı ve refakatçi tanrının başlarının arasında İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir. Mühür III. Ur Dönemi’ne tarihlendirilir³³⁵ (Lev. 34b).

S6-4

Yine benzer konudaki bu mühürde de tanrının arkasında İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir. Mühür yüzeyine farklı küçük hayvan tasvirleri de dağıtılmıştır³³⁶ (Lev. 34c).

S6-5

Büyük ölçüde tahrip olmuş mühür baskısında, içinden suların çıktığı bir vazo üzerinde İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir³³⁷ (Lev. 35a).

S6-6

³³² Delaporte,Thureau-Dangin, 1920, s. 23, T.215

³³³ Delaporte,Thureau-Dangin, 1920, s. 23; Parrot, 1948, s. 223; Sarzec,Heuzey, 1884, s. 308

³³⁴ Sarzec,Heuzey, 1884, s. 309

³³⁵ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 180, Abb.183; Ward, 1910, s. 83, Fig.230

³³⁶ Delaporte,Thureau-Dangin, 1923, s. 118, Pl.76 A.232; Ward, 1910, s. 112, Fig.309

³³⁷ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 177, Abb.180; Thureau-Dangin, Genouillac, vd., 1910, Pl.11

Bir takdim sahnesinin işlendiği mühürde, refakatçi tanrı ile tahtında oturan tanrı arasında İmdugud/Anzu, vücudu cepheden, kafası ise sola dönük biçimde tasvir edilmiştir³³⁸ (Lev. 35b).

S6-7

III. Ur Dönemi'ne ait olan mühürde, kırık olmasına rağmen, tahtında oturan tanrı ve önündeki İmdugud/Anzu net bir şekilde görülmektedir. Muhtemelen bu mühürde de bir takdim sahnesi bulunmaktadır³³⁹ (Lev. 35c).

5.4.1.2. Çift Başlı Tasvirler

İmdugud/Anzu'nun çift başlı olarak işlendiği tasvirlerde kanatlar, açık şekilde gösterilmiştir.

5.4.1.2.1. Açık Kanatlı Tasvirler

Bu alt tipteki tasvirleri, mühür ve mühür baskıları üzerinde izlemekteyiz.

5.4.1.2.1.1. Mühürler:

S6-8

Tanrı Ningirsu önünde yapılan bir libasyon sahnesi görülmektedir³⁴⁰. Mühür üzerindeki yazıtta, “Ningirsu'nun rahibi Ur-dun, Ningirsu'nun rahibi Nadi'nin oğlu” yazmaktadır. Tanrının omuzlarında ve dağların üzerinde duran tahtın altında aslanlar görülmektedir. Tanrının arkasında bulunan yazıtın altında, çift başlı İmdugud/Anzu, kanatları açık bir şekilde tasvir edilmiştir³⁴¹ (Lev. 36a).

³³⁸ Delaporte,Thureau-Dangin, 1923, s. 117, A.217

³³⁹ Delaporte,Thureau-Dangin, 1923, s. 117, A.227

³⁴⁰ Frankfort, 1939a, s. 143, Fig.38; Parrot, 1948, s. 260, Fig.52 a; Ward, 1910, s. 160, Fig.421

³⁴¹ Delaporte,Thureau-Dangin, 1920, s. 13, T.110; Sarzec,Heuzey, 1884, ss. 300-301

S6-9

Tipik bir III. Ur Dönemi mührüdür. Oturan tanrı huzuruna, refakatçi tanrı tarafından getirilen kişi görülür. Bu mühürde de iki tanrı arasındaki çift başlı İmdugud/Anzu, bir standart gibi tasvir edilmiştir³⁴² (Lev. 36b).

S6-10

Mühürde oturan bir tanrı görülmekte, tanrının arkasında insan başlı bir boğa tasviri yer almaktadır. Bu sahnenin arkasında bir yazıt mevcuttur ve yazıtın altında çift başlı İmdugud/Anzu tasviri görülmektedir³⁴³ (Lev. 36c).

5.4.2. İlişkili Tasvirler

Bu alt tip içerisinde dokuz adet İmdugud/Anzu tasvirli eser, tek başlı olarak tasvir edilmiştir.

5.4.2.1. Tek Başlı Tasvirler

Bu alt tip içerisindeki bütün tasvirlerde İmdugud/Anzu, kanatları açık şekilde gösterilmiştir.

5.4.2.1.1. Açık Kanatlı Tasvirler

Bu alt tipteki tasvirleri, mühür ve mühür baskıları ve iki stele ait parçalar üzerinde görmekteyiz.

5.4.2.1.1.1. Mühürler:

5.4.2.1.1.1.1. Geyikler ile:

³⁴² Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 202, Abb.206

³⁴³ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 196, Abb.201; Thureau-Dangin, Genouillac, vd., 1910, Pl.III

S3-5

Erhanedan I Dönemi'ne ait olan mühürde İmdugud/Anzu, hayvanlar arasında kanatları açık ve başı sola dönük pozisyonda tasvir edilmiştir. Bu dönem için İmdugud/Anzu'nun bu tarzda tasvirleri, nadiren karşımıza çıkmaktadır³⁴⁴ (Lev. 37a).

S5-5

Mühürde vücudu cepheden kafası profilden işlenmiş aslan başlı kartal, iki ceylanı tutarken tasvir edilmiştir³⁴⁵ (Lev. 37b).

S5-6

S4-46 numaralı mühür üzerindeki tasvirler ile benzerlik gösteren mühürde, bu kez sağ taraftaki ceylan üzerinde bir hilal görülmektedir³⁴⁶ (Lev. 37c).

5.4.2.1.1.1.2. Keçiler İle:

S6-11

İmdugud/Anzu'nun iki keçiyi sırtlarından yakalarken gösterildiği mühür aslında Akad Dönemi özellikleri göstermektedir ancak üzerinde bulunan Sümerce yazıttan dolayı mühür, III. Ur Dönemi'ne tarihlendirilir³⁴⁷ (Lev. 38a).

5.4.2.1.1.1.3. Tanrılar ve İnsanlar ile:

S5-7

Tanrılar arasındaki mücadeleyi gösteren mühürde³⁴⁸, dizleri üzerine düşmüş tanrı, bir başka tanrı tarafından kontrol edilen İmdugud/Anzu'nun saldırısına

³⁴⁴ Amiet, 1980, s. 114, Pl.55 No:759

³⁴⁵ Legrain, 1951, s. 15, Pl.8 No:106

³⁴⁶ Legrain, 1951, s. 15, Pl.8 No:107

³⁴⁷ Porada, Buchanan, 1948, ss. 32-33, No:267

uğramaktadır. İmdugud/Anzu'yu kontrol eden tanrı, kartalın kanadından ve bacağından tutarken tasvir edilmiştir³⁴⁹ (Lev. 38b).

S5-8

Önceki mühür ile benzer olan bu mühürde, elinde içinden suların çıktığı bir kap tutan tanrı, dağlara basarken tasvir edilmiştir. Bu tanrının karşısında, tanrılar arasındaki bir mücadele sahnesi işlenmiştir. Önceki mühürde olduğu gibi dizleri üzerine düşmüş tanrıya, biri büyük diğeri küçük iki İmdugud/Anzu'nun saldırdığı görülmektedir. Bu kartallar, arkadaki bir tanrı tarafından kontrol edilirken³⁵⁰ tanrının arkasındaki boş alanın altında küçük bir figür daha görülmektedir³⁵¹ (Lev. 38c).

5.4.2.1.1.1.4. Diğer:

S4-46

Dönemi net olmayan mühürde, iki kuşu tutan İmdugud/Anzu'nun başı profilden işlenmiştir. Sahnede ayrıca bir yıldız, bir bitki ve bir hilal motifi de görülmektedir³⁵² (Lev. 39a).

5.4.2.1.1.2. Steller:

5.4.2.1.1.2.1. Aslanlar ile:

E6-1

Gudea Dönemi'ne ait bir stel parçasıdır. Palmiye benzeri bir sütun ile ikiye bölünmüş tapınak benzeri bir yapı içinde, iki tanrı tasviri görülmektedir. Tapınağın

³⁴⁸ Boehmer, 1965, s. 59, Taf.XXIX No:355

³⁴⁹ Frankfort, 1939a, s. 133, Pl.XXIII b

³⁵⁰ Boehmer, 1965, s. 59, Taf.XXIX No:354; Porada,Buchanan, 1948, s. 26, No:201

³⁵¹ Porada,Buchanan, 1948, s. 26

³⁵² Legrain, 1951, s. 14, Pl.8 No:105

üzerinde sırt sırta duran iki aslan ve onların üzerinde İmdugud/Anzu görülmektedir. Burada tasvir edilen İmdugud/Anzu'nun çift başlı olma ihtimali de bulunmaktadır³⁵³ (Lev. 39b).

5.4.2.1.1.2.2. Diğer:

E6-2

Gudea Standardı'na ait bir parçadır. Üzerinde, başı profilden tasvir edilmiş İmdugud/Anzu görülmektedir³⁵⁴ (Lev. 39c).

5.5. 3 Boyutlu Figüratif Eserler

3 boyutlu figüratif eserler, kendi içerisinde kapalı kanatlı ve açık kanatlı olmak üzere iki alt tipte incelenmiştir. Bu grup içerisindeki bütün eserler, tek başlı olarak tasvir edilmişken bir eser çift başlı tasvirlerinin prototipi olarak değerlendirilmiştir (Bkz. Grafik 14, 15).

5.5.1. Açık Kanatlı Tasvirler

5.5.1.1. Amuletler:

A2-1

Alabasterden yapılmış olan aslan başlı kartal biçimindeki figürün göz çukurları, muhtemelen bitümen kullanılarak deniz kabuğu ile doldurulmuştur. Duruşu, konduktan sonra sanki henüz kanatlarını kapamamış gibi görünmektedir³⁵⁵ (Lev. 40a).

A2-2

³⁵³ Cros, Heuzey, vd., 1910, Pl.VIII No:3; Parrot, 1948, s. 182, Fig.36 c

³⁵⁴ Cros, Heuzey, vd., 1914, s. 290, Fig.6 e

³⁵⁵ Van Buren, 1935, s. 240, Fig.7

Tell Asmar'dan ele geçen kemikten yapılmış olan amulet, aslan başlı kartal İmdugud/Anzu'yu yansıtmaktadır. Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlendirilir³⁵⁶ (Lev. 40b).

A3-1

Tell Agrab'dan bulunan İmdugud/Anzu formundaki amulet, uçar vaziyette tasvir edilmiştir. Sırtında iki delik bulunan figürün burun ve gözleri, kazıma yöntemi ile yapılmıştır³⁵⁷ (Lev. 40c).

A4-1

Tell Asmar'dan ele geçen farklı hayvan figürlerinden oluşan kolyede üç figür, İmdugud/Anzu şeklinde karşımıza çıkmaktadır³⁵⁸. Kanat yapıları birbirinden farklı tasvir edilen bu üç İmdugud/Anzu tasvirli eser, Akad Dönemi'ni yansıtan buluntular içerisinde ele geçmesine rağmen Erhanedan III Dönemi'ne ait özellikler göstermektedir³⁵⁹. Kolyeye ait bu üç figür, lapis lazuli ve gümüş kullanılarak yapılmıştır³⁶⁰. Burada aslan başlı kartalın işleniş biçiminde vurgu, cepheden yapılmıştır (Lev. 41a – 41A).

A4-2

Mari İştar Tapınağı'nda, Ur Hazinelele içerisinde bulunmuş İmdugud/Anzu formuna sahip bir amulettir. Sümer stilinde yapılmış olan eserin baş ve kuyruk kısmı, altın kaplama olarak yapılmışken gövde ve kanatlar lapis lazuliden yapılmıştır³⁶¹. Gövde ve kanatlar kazıma ile baş ve gövde ise dövme tekniğı ile yapılmıştır. Amuletin

³⁵⁶ Delougaz, Lloyd, vd., 1942, s. 180, Fig.140; Frankfort,Jacobsen, 1935, s. 31, Fig.34

³⁵⁷ Delougaz, Lloyd, vd., 1942, s. 274

³⁵⁸ Frankfort, 1939b, s. 15

³⁵⁹ Frankfort, 1934, s. 36, Fig.29

³⁶⁰ Goldsmith,Gould, 1990, s. 147

³⁶¹ Cholidis, 2003, s. 140, Cat.81; Parrot, 1956, ss. 22-23, Fig.16

arka tarafında herhangi bir işlem yapılmamıştır. Alın kısmının üzerinde bir nokta çevresinde sekiz nokta bulunan iki rozet bulunmaktadır. Baş ve kuyruk gövdeye bakır teller ile bağlanmıştır; kanatların üst kısmında iki, göbek kısmında bir delik bulunmaktadır³⁶² (Lev. 41b).

A5-1

Lapis lazuliden yapılmış olan figür, fritten bir çekirdeği kaplayan altın maske ile biçimlendirilmiş bir aslan başına sahiptir. Baş gövdeye gümüş bir kanca ile bağlanmıştır ve bu kanca aynı zamanda bir askı görevi de görmektedir³⁶³ (Lev. 41c).

5.5.2. Kapalı Kanatlı Tasvirler

5.5.2.1. Amuletler:

A2-3

Her iki tarafında da yazıt bulunan, şistten yapılmış, İmdugud/Anzu formunda bir figürdür³⁶⁴. Yumuşak taştan yapılmasından dolayı figürün bir tarafı tamamen tahrip olmuştur. Eser, Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlendirilmektedir³⁶⁵ (Lev. 42a).

A2-4

Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlendirilen figür, aslan başı şeklinde bir kafaya sahiptir. Tüyleri ve kanatları çizilerek belirtilmiş, ayakları aslan ayağı biçiminde yapılmıştır³⁶⁶ (Lev. 42b).

A2-5

³⁶² Parrot, 1956, ss. 22-23

³⁶³ Collins, 2003a, s. 232, Cat.158c; Steele, McDonald, vd., 2003, s. 204, Fig.6,16

³⁶⁴ Delougaz, Lloyd, vd., 1942, s. 290, Fig.204

³⁶⁵ Gelb, Steinkeller, vd., 1991, s. 38, No:9 Pl.7-10

³⁶⁶ Heinrich,Hilzheimer, 1936, s. 26, Taf.13 d; Van Buren, 1935, s. 240, Fig.6

Uruk/Eanna alanından bulunan eser, Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlendirilir. Gri mermer benzeri bir taştan yapılmış figür, aslan başına ve kuş vücuduna sahiptir³⁶⁷ (Lev. 42c).

A2-6

Alabasterden yapılmış olan amulet, önceki iki amulet ile benzerdir. Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlendirilen figürün tüyleri ve kanatları yine kazıma yöntemi ile belirtilmiştir³⁶⁸ (Lev. 43a).

A2-7

İmdugud/Anzu formundaki eser, Uruk'tan ele geçen diğer eserler ile olan benzerliğinden dolayı Uruk kökenli olduğu düşünülmektedir³⁶⁹ (Lev. 43b).

A2-8

Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlendirilen mühürde, iki tane aslan başlı kartal tek bir parça üzerinde birleştirilmiştir. Çift aslan başlı kartalın bir prototipti olabilir. Mühür üzerinde hem yatay hem de dikey delikler bulunmaktadır³⁷⁰ (Lev. 43c).

³⁶⁷ Heinrich,Falkenstein, 1935, s. 16, Taf.24 f

³⁶⁸ Van Buren, 1935, s. 240, Fig.5

³⁶⁹ Heinrich,Hilzheimer, 1936, s. 13; Nies,Keiser, 1920, s. 55, Pl.LXXII b

³⁷⁰ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 8, Abb.4; Hall, 1929, Pl.XX

6. SONUÇ

Tez kapsamında yapılan çalışmalar ve incelemeler sonucunda İmdugud/Anzu tasvirinin yer aldığı 126 eser değerlendirilmiştir. Bunlar arasında mühür ve mühür baskıları, kaplar, kakmalar, levhalar, steller, amuletler, topuz başları ve bir heykel kaidesi kabartması bir de baskılı tuğla bulunmaktadır. Üzerinde tasvir yer alan en yoğun eser grubunu mühür ve mühür baskıları oluşturmaktadır; tez malzemesinin bu dağılımı grafik üzerinde gösterilmiştir (Bkz. Grafik 2).

Aslan başlı kartalın, İmdugud/Anzu olarak isimlendirilmesi Gudea'ya ait A Silindiri'nden yola çıkılarak yapılmıştır³⁷¹. Bu doğrultuda İmdugud/Anzu'nun aslan başı ve kartal vücuduna sahip mitolojik bir varlık olduğu genel kabul gören bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır.

İmdugud/Anzu'nun; Akbabalar Steli, Ur Standardı ve Ebla'dan ele geçen kakmalar göz önüne alındığında savaş ve zafer ile bir bağlantısının olduğu söylenebilir. Ayrıca savaş ya da zafer tasvirlerinde İmdugud/Anzu'nun, genellikle insan başlı boğalarla birlikte betimlendiği görülmektedir. Ancak bu durum onun temel özelliğinin savaş ya da zaferi temsil ettiğini açıklamaz.

Aynı şekilde kabul gören bir görüş olan İmdugud/Anzu'nun Ningirsu ile ilişkilendirilmesidir. Aktab mührü³⁷² hariç tamamı Lagaş'tan ele geçen aslanlar üzerindeki tasvirlerine bakıldığı zaman yaratığın Ningirsu ve Lagaş ile bir bağlantısının olduğu³⁷³ söylenebilirken diğer hayvanlar üzerindeki tasvirleri ve yerleşim yerlerine göre dağılımına baktığımız zaman yaratığın yalnızca Ningirsu ve Lagaş ile ilişkilendirilemeyeceği söylenebilir.

³⁷¹ Alster, 1991; Aruz, Wallenfels, 2003; Braun-Holzinger, 1987; Dalley, 2000

³⁷² Aktab Kenti'nin yeri belli değildir. Mühür için Bkz. Lev. 7, S4-8

³⁷³ Amiet, 1980, s. 142; André-Salvini, 2003, s. 68; Frankfort, 1954, s. 66; Ward, 1910, s. 34

Lagaş'tan ele geçen eserlerin yoğunluğu göz önüne alındığında İmdugud/Anzu'nun, Lagaş için özel bir konuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak çalışmamız sonucunda Lagaş'ta bulunan eserlerin, Erhanedan III ve sonrasına tarihlenmesiyle “Aslan Başlı Kartal – Lagaş” ilişkisinin Erhanedan III Dönemi'nde başladığı söylenebilir. Ayrıca farklı yerleşimlerden hatta Güney Mezopotamya dışından tasvirli eserlerin gelmesi, yaratığın belli bir kent ya da tanrı ile ilişkilendirilemeyeceğine kanıt olabilir (Bkz. Harita 1).

Ağırlıklı olarak geyik ve keçi gibi yabani hayvanların üzerinde, pençeleri ile onları tutar şekildeki pozu onun doğadaki savunmasız hayvanların koruyucusu/hakimi olduğuna dair bir izlenim yaratmaktadır. Nitekim Tip 2 ve Tip 4 içinde karşımıza çıkan hayvanlar üzerinde onları kavrar şekildeki duruşu bir saldırganlık izlenimi vermez. Bu duruma örnek olarak Tell Chuera'dan ele geçen bir mühür baskısında (Bkz. Lev. 10, S4-18) hayvanların koruyucusu/hakimi ile aynı amaca hizmet eder şekilde işlenmesi gösterilebilir. Bunların yanında yırtıcı hayvanlarla olan ilişkisine bakıldığında, yalnızca aslanlar üzerinde tasvir edildiği görülmektedir.

Çalışmamız kapsamında İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, kronolojik dağılımı ayrıca yapılmış ve bu dağılım sonucunda en erken tasvirlerin Geç Uruk Dönemi'nde ortaya çıkmaya başladığı görülmüştür. Cemdet Nasır ve Erhanedan I ve II dönemlerinde İmdugud/Anzu tasvirleri görülmeye devam etmiş ve en yoğun buluntu grubu Erhanedan III Dönemi'ne tarihlenmiştir. Bu dönemde, tez kapsamında incelenen farklı eser gruplarının bütünü üzerinde İmdugud/Anzu tasvirleri görülmüştür. Akad Dönemi'ne tarihlenen eser sayısında bir önceki döneme göre keskin bir düşüş gözlemlenirken III. Ur Dönemi'nde tasvirli eserlerde küçük bir artış gözlemlenmiştir (Bkz. Grafik 1, 16 - Tablo 6).

Bunlara ek olarak MÖ 2. Binyıl içerisinde İmdugud/Anzu tasvirli eserler, karşımıza çıkmaya devam etmektedir. Bu bağlamda genellikle çift başlı olarak gördüğümüz İmdugud/Anzu tasvirleri, Kayseri/Kültepe³⁷⁴, Konya/Karahöyük³⁷⁵, Aksaray/Acemhöyükte³⁷⁶, Qatna³⁷⁷ ve Tell Atchana³⁷⁸ gibi yerleşimlerdeki damga ve silindir mühürlerden bilinmektedir³⁷⁹.

Kronolojik olarak dağılımı yapılan eserler aynı zamanda buluntu yerlerine göre de dönemseller olarak ayrılmıştır. Bunun sonucunda en erken buluntular Uruk Kenti'nden gelirken Cemdet Nasır ve Erhanedan I ve II dönemlerinde buluntu yerlerinin dağılımında bir artış gözlemlenmiştir. Erhanedan III Dönemi'nde buluntu yerlerinin sayısında ciddi bir artış olurken en yoğun buluntu Lagaş' tan ele geçmiştir. Yine aynı dönemde Tell Brak, Tell Beydar ve Tell Chuera gibi kuzeydeki yerleşimlerden de aslan başlı kartal tasvirli eserlerin geldiği görülmektedir. Bu yerleşimlerden ele geçen eserler tipolojik olarak genel hatları ile Güney Mezopotamya özellikleri gösterse de işleniş bakımından ele geçtikleri yerleşimlerin özelliklerini yansıtmaktadırlar. Akad Dönemi buluntularına bakıldığı zaman ise dağılım olarak zayıfladığı görülmektedir. III. Ur Dönemi'ne tarihlenen buluntular yine yoğun olarak Lagaş'tan ele geçerken buluntu yeri net olmayan eserler de mevcuttur (Bkz. Grafik 3, 16).

³⁷⁴ N. Özgüç, 1965, Lev.XXIII No:70; 2006, Lev.61 CS 652; N. Özgüç,Tunca, 2001, Lev.9 St 14; T. Özgüç,Özgüç, 1953, Lev. LXIV No:718

³⁷⁵ Alp, 1994, s. 174, Şek.83

³⁷⁶ N. Özgüç, 2015, s. 132, Res.103

³⁷⁷ Pfälzner, 2008, s. 228, Cat. No:138

³⁷⁸ Chariton, 2011, s. 7, Fig.8

³⁷⁹ Kapsam kısmında belirtildiği üzere, MÖ 2. Binyıl'a tarihlenen tasvirler ve bu eserlerin tez konusu kapsamına girmemesi sebebiyle bu döneme ilişkin verilere çalışma içerisinde yer verilmemiştir. Burada örnek gösterilen eserler, MÖ 2. Binyıl'da İmdugud/Anzu tasvirlerinin devamını göstermek ve fikir sahibi olunabilmesi amacı ile alınmıştır.

Tezin ana bölümünde İmdugud/Anzu tasvirli eserler 5 ana tip altında toplanarak incelenmiş ve bu tipler kendi içinde alt tiplere ayrılmıştır (Bkz. Tablolar). Tip 1 olarak adlandırılan profilden tasvirler içinde değerlendirilen 9 eser bulunmaktadır. Profilden tasvir edilen aslan başlı kartal tasvirleri mücadele, ibadet sahneleri ve hayvan sıraları içerisinde görülürken bir zaferi temsilen esirlere saldırırken de tasvir edilmiştir. İncelen 9 eserin tamamı tek başlı olarak tasvir edilmiş ve direkt ya da dolaylı olarak diğer canlılar ve öğelerle ilişkili olarak gösterilmiştir. Tip 1 altındaki eserlerin yedisi açık kanatlı ve uçarken tasvir edilirken ikisi kapalı kanatlı olarak gösterilmiştir. Bu tip altındaki eserlerin tamamı mühürlerden oluşmaktadır ve en erken örnekler olarak karşımıza çıkarlar; bunların beş tanesi Geç Uruk Dönemi'ne tarihlenirken üç tanesi de Cemdet Nasır Dönemi'ne tarihlenmektedir. bir mühür ise Erhanedan II Dönemi içerisinde değerlendirilmektedir (Bkz. Tablo 1, Grafik 16 – Lev. 1-3).

Cepheden tasvirlerin incelendiği Tip 2 içinde 71 eser değerlendirilmiştir (Bkz. Tablo 2, Grafik 16 – Lev. 4-27). Bunların çoğunluğu mühür ve mühür baskılarından oluşurken kaplar, kakmalar, levhalar, topuz başları, stel ve bir heykel kaidesi kabartması ile bir tuğla baskısı da görülmektedir. Bütün tasvirlerinde tam cepheden verilen İmdugud/Anzu, kanatları açık şekilde gösterilmiş ve çoğunlukla başka hayvanlar üzerinde koruyucu pozda³⁸⁰ tasvir edilmiştir. Bunun yanında bazen mühürlerde bir doldurma motifi gibi görülürken bazen de mühürlerin ana sahnesi dışında mühür yüzeyinde bir niş gibi oluşturulmuş ayrı bir alan içinde hayvanlar üzerinde gösterilmiştir. Sıklıkla mücadele sahneleri içinde karşımıza çıkan aslan başlı kartal, kimi zaman ziyafet kimi zaman ibadet kimi zaman da zafer/kutlama temsillerinin olduğu eserler üzerinde görülmektedir. Eldeki verilere göre aslan başlı kartal tasvirlerinin en yoğun olduğu bu tip Geç Uruk ve Cemdet Nasır dönemlerinde görülmezken sıklıkla Erhanedan III Dönemi'nde karşımıza çıkmaktadır. Akad

³⁸⁰ Dalley, 2000, s. 318; Van Buren, 1935, s. 237; Wiggermann, 1992, s. 161

Dönemi'ne gelindiğinde bu tasvir biçiminde yoğun bir düşüş gözlemlenmiş ve III.Ur Dönemi'nde Tip 2'nin iyice azaldığı ve farklı bir tasvir tipinin popülerleşmeye başladığı belirlenmiştir (Bkz. Grafik 16).

Tip 3, 16 eserden oluşmaktadır (Bkz. Tablo 3, Grafik 16 – Lev. 7a, 9b, Lev. 27-32). Kafa cepheden vücudu profilden verilen ve kanatları kapalı şekilde olan İmdugud/Anzu, iki eser hariç tamamında insan başlı boğa üzerinde tasvir edilmiştir. İnsan başlı boğa üzerinde durmadığı eserlerden birinde yaratık boğa üzerinde tasvir edilmişken diğerinde ise eşek olarak tanımlanmış bir hayvanı ısırırken görülmektedir³⁸¹. Erhanedan I ya da II dönemlerine ait³⁸² olabilecek bu eser hariç diğer tüm eserler Erhanedan III Dönemi'ne aittir. el-Ubeyd'den ele geçen ve alt tarafı kırık bir levha parçasında ise aslan başlı kartalın insan başlı boğa üzerinde olabileceği vurgulanmıştır³⁸³. Aslan başlı kartal, insan başlı boğanın genelde kuyruk kısmını ısırırken gösterilmişken bazen de sırtını ısırırken gösterilmiştir. Bu durum iki zıt gücün birbiri ile çatışması olarak tanımlanmıştır³⁸⁴. Genellikle bu sahnenin yer aldığı eserler üzerinde hayvan tasvirleri ya da bir mücadele sahnesi karşımıza çıkmaktadır. İmdugud/Anzu, bu tipteki tasvirinin bulunduğu ve yerleri belli olan eserlerin 5 tanesi Ur Kenti'nden ele geçerken 2'si Lagaş'tan 2'si ise el-Ubeyd'den ele geçmiştir.

20 eserden oluşan vücut cepheden kafa profilden yapılmış Tip 4 içinde 18 mühür 2 stel parçası yer almaktadır (Bkz. Tablo 4 – Lev.32-38). Değerlendirilen bu eserlerde İmdugud/Anzu, tek başlı ve çift başlı olarak tasvir edilmişken bütün sahnelerde kanatlar açık bir şekilde görülmektedir. Bu tipin en erken örneği Erhanedan I'de karşımıza çıkarken en yoğun tasviri III.Ur Dönemi'nde görülmektedir (Bkz. Grafik 16). Bunun

³⁸¹ Legrain, 1936, s. 29

³⁸² Legrain, 1936, s. 29

³⁸³ Hall, Woolley, vd., 1927, s. 96

³⁸⁴ Amiet, 1980, s. 142

yanında İmdugud/Anzu, çift başlı olarak bu dönemde karşımıza çıkmaya başlar ve çift başlı tasvirlerin tamamında kafalar profilden verilirken vücut cepheden tasvir edilmiştir. Akad Dönemi öncesine tarihlenen eserlerde daha çok hayvanlar üzerindeki koruyucu pozuna sahipken Akad Dönemi'nde bu tasvire ek olarak tanrıların yanında isyankar tanrılara karşı savaşıyan bir figür olarak da karşımıza çıkar³⁸⁵. III.Ur Dönemi'ne tarihlenen eserler üzerinde bir amblem gibi kullanıldığı görülen İmdugud/Anzu, genellikle dini sahnelerde karşımıza çıkmaktadır. Mühürlerde takdim sahneleri içinde yer alırken Lagaş'tan ele geçen stellerden birinde iki tanrının içinde gösterildiği bir yapının üzerinde yer almaktadır. Bu stel tapınakların kapılarındaki koruyuculuk vasfını gösteriyor olabilir. Bunun yanında Tip 2 içerisinde değerlendirilen L4-4 ve S5-3 eserleri de yine bu durumu yansıtabilecek diğer eserler arasında gösterilebilir.

3 boyutlu figüratif eserlerin incelendiği Tip 5, 13 eserden oluşmaktadır (Bkz. Tablo 5, Grafik 15 – Lev. 39-43). İncelenen bu eserlerin kronolojik dağılımı yapılmış ve bu dağılım sonucunda eserlerin Cemdet Nasır Dönemi'nde yoğunlaştığı görülmüştür (Bkz. Grafik 16). Bunun yanında eserlerin yerleşimlere göre dağılımı yapılmış ve mühürler hariç ele geçen diğer eser gruplarına göre bu tip içindeki eserlerin daha geniş bir dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir (Bkz. Grafik 3). Bu tip eserler üzerinde İmdugud/Anzu hem açık kanatlı olarak hem de kapalı kanatlı olarak gösterilmiştir. Kapalı kanatlı olarak yapılmış tasvirleri Cemdet Nasır Dönemi'ne tarihlendirilirken açık kanatlı tasvirleri ağırlıklı olarak Erhanedan III Dönemi'ne tarihlenmektedir. Tell Brak'tan ele geçen A5-1 (Bkz. Lev. 40c), Akad tabakalarından ele geçmesine rağmen Erhanedan III Dönemi özellikleri gösterdiğine değinilmiştir³⁸⁶. Tell Asmar'dan ele geçen üç farklı İmdugud/Anzu biçiminde kolye parçasının (Lev.39-c – 39A) her birinin kanatları birbirinden farklı olarak tasvir edilmişken biri diğerlerine göre daha büyük

³⁸⁵ Leick, 1991, s. 9; Wiggermann, 1992, s. 159

³⁸⁶ Steele, McDonald, vd., 2003, s. 207

boyutlarda yapılmıştır. Bu eserlerde A5-1’de olduğu gibi Akad Dönemi tabakalarından ele geçmesine rağmen Erhanedan III Dönemi özellikleri gösterdiği söylenmektedir³⁸⁷. Bu tip içerisindeki eserler değerlendirildiğinde Cemdet Nasır Dönemi’nden itibaren İmdugud/Anzu’nun koruyucu özelliği olduğu ve amulet şeklinde bu amaç için kullanıldığı söylenebilir. Bunların yanında A2-8 numaralı eser için çift başlı örneklerinin öncülü olabileceği görüşü de dile getirilmiştir³⁸⁸.

Sonuç olarak MÖ 3. Binyıl Önasya sanatı içinde İmdugud/Anzu olarak bilinen aslan başlı kartal tasvirleri dönemsel olarak farklı tiplerde karşımıza çıkmıştır. Tasvirin en erken örnekleri MÖ 4. Binyıl’ın son yarısına tarihlenen Geç Uruk Dönemi’nde karşımıza çıkmaya başlamış ve MÖ 3. Binyıl boyunca bu mitolojik yaratığın tasvirleri farklı eser tipleri üzerinde görülmeye devam etmiştir. En erken tasvir örnekleri profilden verilirken sonraki dönem tasvirlerinde duruş biçiminde değişimler gözlemlenmiştir. Son olarak III.Ur Döneminde kafa profilden, vücut ise cepheden tasvir edilmiş örnekleri karşımıza çıkmaya başlamıştır. Farklı bölgeler ve farklı kentlerden ele geçen tasvirleri, İmdugud/Anzu’nun MÖ 3. Binyıl dinsel düşüncesinde geniş bir yayılım alanı bulunduğunu göstermektedir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda en erken örneklerinin Uruk Kenti’nden olması yayılımının Güney Mezopotamya kaynaklı olduğu düşüncesini doğurmaktadır.

MÖ 3. Binyıl içindeki tasvirleri incelendiğinde İmdugud/Anzu’nun dönemin mitolojik dünyasında kötü bir karakterde işlenmediği anlaşılmıştır. Ayrıca Anzu Miti’nde tanımlanan karakterine ilişkin bir veriye çalışmamız kapsamında ulaşamamıştır. Bu durum Wiggermann’ın, Anzu Miti’nin III. Ur Dönemi’nden sonra yazıldığı görüşünü³⁸⁹ destekler niteliktedir. MÖ 3. Binyıl sanatında, özellikle de

³⁸⁷ Frankfort, 1934, s. 37

³⁸⁸ Fuhr-Jaepelt, 1972, s. 8

³⁸⁹ Wiggermann, 1992, s. 159

Erhanedan III Dönemi'nde, popüler bir motif olan aslan başlı kartal MÖ 3. Binyıl'dan sonra, tasvirlerinin popülerliği düşmüş olsa da karşımıza çıkmaya devam etmiştir.

7. KAYNAKÇA

Kaynakça

- Allotte de la Fuije, F. M. 1908 *Documents Présargoniques*. Paris: Ernest Leroux.
- Alp, S. 1994 *Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri*, 31, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Alster, B. 1972 “Ninurta and the Turtle”, UET 6/1 2. *Journal of Cuneiform Studies*, 24/4, s.120-125.
- Alster, B. 1991 “Contributions to the Sumerian Lexicon”, *Revue d'Assyriologie et d'Archéologie Orientale*, 85/1, s.1-11.
- Alster, B. 2003 “Images and Text on the Stele of the Vultures”, *Archiv für Orientforschung*, 50, s.1-10.
- Ambos, C. 2013 “Temporary Ritual Structures and Their Cosmological Symbolism in Ancient Mesopotamia”, içinde: D. Ragavan (ed.), *Heaven on Earth : Temples, Ritual and Cosmic Symbolism in the Ancient World*, Chicago: The University of Chicago Press, s. 245-258.
- Amiet, P. 1980 *La Glyptique Mésopotamienne Archaique*. Paris:

Éditions du Centre National de la Recherche Scientifique.

André-Salvini, B. 2003 “Tello (Ancient Girsu)”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 68-69.

Aruz, J.-Wallenfels, R. 2003 *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art.

Black, J. A.-Green, A. 1992 *Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia : An Illustrated Dictionary*, London: British Museum Press.

Boehmer, R. M. 1965 *Die Entwicklung der Glyptik Während der Akkad-Zeit*, Berlin: Walter de Gruyter.

Boehmer, R. M. 1972 “Kleinfunde”, içinde: J. Schmidt (ed.), *XXVI. und XXVII. vorläufiger Bericht über die von dem Deutschen Archäologischen Institut und der Deutschen Orient - Gesellschaft aus Mitteln der Deutschen Forschungsgemeinschaft unternommenen Ausgrabungen in Uruk-Warka :*

- 1968 und 1969, Berlin: Verlag Gebr. Mann, s. 70-76.
- Boehmer, R. M. 1999 *Uruk : Früheste Siegelabrollungen*. Mainz am Rhein: Verlag Philipp Von Zabern.
- Bottéro, J.-Kramer, S. N. 1989 *Lorsque les Dieux Faisaient L'Homme: Mythologie Mésopotamienne*. Paris: Gallimard.
- Brandes, M. A. 1979 *Siegelabrollungen aus den Archaischen Bauschichten in Uruk-Warka*, Wiesbaden: F. Steiner.
- Braun-Holzinger, E. A. 1987 “Löwenadler”, içinde: E. Ebeling, B. Meissner, E. F. Weidner, W. V. Soden, vd. (ed.), *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie*, Band 7, Berlin: Walter de Gruyter, s. 94-97.
- Breniquet, C. 2002 “Animals in Mesopotamian Art”, içinde: B. J. Collins (ed.), *A History of the Animal World in the Ancient Near East*, Leiden; Boston; Köln: Brill, s. 145-168.
- Bretschneider, J.-Jans, G. 1999 “Die Frühdynastischen Siegelabrollungen aus Tell Beydar (1995/96)”, içinde: J. Bretschneider,

A. Dietrich (ed.), *Beydar : Mitteilungen über die Erforschung eines urbanen Zentrums im Norden Alt-Syriens. Band. 3*, Münster: Ugarit-Verlag, s. 31-44.

Bretschneider, J.-Jans, G. 2011 *The Seals and Sealings of Tell Beydar/Nabada (Seasons 1995-2001): A Progress Report*, Subartu XXVII, Turnhout: Brepols.

Canby, J. V. 2001 *The Ur-nammu Stela*, Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Museum of Archaeology and Anthropology.

Chariton, J. D. 2011 “The Mesopotamian Origins of the Hittite Double-Headed Eagle”, *UW-L Journal of Undergraduate Research XIV*, s.1-13.

Cheng, J. 2009 “A Review of Early Dynastic III Music: Man's Animal Call”, *Journal of Near Eastern Studies*, 68/3, s.163-178.

Cholidis, N. 2003 “The Treasure of Ur from Mari”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 139-147.

- Clercq, L. C. H. F. X. 1888 *Collection de Clercq, Catalogue Méthodique et Raisonné*, Paris: Par. M. De Clercq.
- Collins, P. 2003a “Hoard”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 231-232.
- Collins, P. 2003b “Inlays of Warriors, A Lion-Headed Bird, and Human-Headed Bulls or Bisons”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities: The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s.175-177.
- Collon, D. 1987 *First Impressions: Cylinder Seals in the Ancient Near East*, London: British Museum.
- Collon, D. 1995 *Ancient Near Eastern Art*, Berkeley: The University of California Press.
- Cros, G.-Heuzey, L. A.-
Thureau-Dangin, F. 1910 *Nouvelles fouilles de Tello*, Paris: Ernest Leroux.

- Cros, G.-Heuzey, L. A.-
Thureau-Dangin, F. 1914 *Nouvelles Fouilles de Tello*. Paris: Ernest Leroux.
- Cuadra, S. A. 2012 “La Iconografía del Dragón y del Grifo: Mismo Origen, Distinto Destino. Dragon and Griffin Iconography: Same Origin, Different Destiny”. *Eikón Imago*, 1/1, s.105-118.
- Dalley, S. 2000 *Myths from Mesopotamia : Creation, the Flood, Gilgamesh, and Others*, Oxford: Oxford University Press.
- Delaporte, L. 1910 *Catalogue des Cylindres Orientaux et des Cachets Assyro-Babyloniens, Perses et Syro-Cappadociens de la Bibliothèque Nationale*, Paris: Ernest Leroux.
- Delaporte, L.-Thureau-Dangin, F. 1920 *Catalogue des Cylindres, Cachets et Pierres Gravées de Style Oriental, I Fouilles et Missions*, Paris: Hachette.
- Delaporte, L.-Thureau-Dangin, F. 1923 *Catalogue des Cylindres, Cachets et Pierres Gravées de Style Oriental, II Acquisitions*, Paris: Hachette.
- Delougaz, P.-Lloyd, S.-, Frankfort H.-Jacobsen, T. 1942 *Pre-Sargonid Temples in the Diyala Region*, Chicago: The University of Chicago Press.

- Dick, M. B. 2006 “The Neo-Assyrian Royal Lion Hunt and Yahweh's Answer to Job”, *Journal of Biblical Literature*, 125/2, s.243-270.
- Ehrich, R. W. 1992 *Chronologies in Old World archaeology*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Evans, J. M. 2003a “Approaching the Divine: Mesopotamian Art at the End of the Third Millennium B.C.”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 417-424.
- Evans, J. M. 2003b “Mace-Head Dedicated for the Life of Enannatum”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 75-76.
- Evans, J. M. 2003c “Plaque with a Lion-Headed Eagle and Human-Headed Bull or Bison”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the*

- Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 88.
- Evans, J. M. 2007 "The Square Temple at Tell Asmar and the Construction of Early Dynastic Mesopotamia, ca. 2900-2350 B.C.E.", *American Journal of Archaeology*, s.599-632.
- Falkowitz, R. S. 1983 "Notes on Lugalbanda and Enmerkar", *Journal of the American Oriental Society*, 103/1, s.103-114.
- Frankfort, H. 1934 *Iraq Excavations of the Oriental Institute, 1932/33; Third Preliminary Report of the Iraq Expedition*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Frankfort, H. 1939a *Cylinder Seals : A Documentary Essay on the Art and Religion of the Ancient Near East*, London: Macmillan.
- Frankfort, H. 1939b *Sculpture of the Third Millennium B.C. from Tell Asmar and Khafājah*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Frankfort, H. 1954 *The Art and Architecture of the Ancient Orient*, Harmondsworth: Penguin.

- Frankfort, H. 1955 *Stratified Cylinder Seals from the Diyala Region*
Chicago: The University of Chicago Press.
- Frankfort, H. 1978 *Kingship and the Gods : A Study of Ancient Near
Eastern Religion as the Integration of Society &
Nature*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Frankfort, H.-Jacobsen, T.
1935 *Oriental Institute Discoveries in Iraq, 1933/34;
Fourth Preliminary Report of the Iraq Expedition*,
Chicago: The University of Chicago Press.
- Fuhr-Jaepelt, I. 1972 *Materialien zur Ikonographie des Löwenadlers
Anzu-Imdugud*, München: Druck : Scharl +
Strohmeyer.
- Gelb, I. J.-Steinkeller, P.-
Whiting, R. M. 1991 *Earliest Land Tenure Systems in the Near East :
Ancient Kudurrus*, Chicago, Illinois: The
University of Chicago Press.
- Goff, B. L. 1963 *Symbols of Prehistoric Mesopotamia*, New Haven:
Yale University Press.
- Goldsmith, N. F.- Gould, E. 1990 “Sumerian Bats, Lion-Headed Eagles, and
Iconographic Evidence for the Overthrow of a
Female-Priest Hegemony”, *The Biblical
Archaeologist*, 53/3, s.142-156.

- Hall, H. R. 1927 "Sumerian Relief in Copper, c. 3000 B.C.", *The British Museum Quarterly*, 1/4, s.85-87.
- Hall, H. R. 1929 "A Collection of Sumerian Seals", *The British Museum Quarterly*, 4/2, s.38.
- Hall, H. R. 1930 *A Season's Work at Ur, al- 'Ubaid, Abu Shahrain (Eridu) and Elsewhere : Being an Unofficial Account of the British Museum Archaeological Mission to Babylonia, 1919*, London: Methuen & Co., ltd.
- Hall, H. R.-Woolley, L.-
Gadd, C. J.-Keith, A. 1927 *Al- 'Ubaid : A Report on the Work Carried out at Al- 'Ubaid for the British Museum in 1919 and for the Joint Expedition in 1922-3*, Oxford: Oxford University Press.
- Hallo, W. W.-Moran, W. L. 1979 "The First Tablet of the SB Recension of the Anzu-Myth", *Journal of Cuneiform Studies*, 31/2, s.65-115.
- Hansen, D. P. 1987 "The Fantastic World of Sumerian Art; Seal Impressions from Ancient Lagash", içinde: E. Porada, A. E. Farkas, P. O. Harper, E. B. Harrison (ed.), *Monsters and Demons in the Ancient and*

Medieval Worlds, Mainz on Rhine: P. von Zabern, s. 53-63.

Hansen, D. P. 1998 “Art of the Royal Tombs of Ur: A Brief Interpretation”, içinde: R. L. Zettler, L. Horne, D. P. Hansen, H. Pittman (ed.), *Treasures from the Royal Tombs of Ur*, Philadelphia: University of Pennsylvania Museum of Archaeology and Anthropology, s. 43-74.

Hansen, D. P. 2003a “Art of The Akkadian Dynasty”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 189-198.

Hansen, D. P. 2003b “Standard of Ur”, İçinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 97-100.

Hartner, W. 1965 The Earliest History of the Constellations in the Near East and the Motif of the Lion-Bull Combat, *Journal of Near Eastern Studies*, 24/1-2, s.1-16.

- Heinrich, E. 1931 *Fara; Ergebnisse der Ausgrabungen der Deutschen Orient-Gesellschaft in Fara und Abu Hatab 1902/03*, Berlin: Staatliche Museen zu Berlin.
- Heinrich, E.-Falkenstein, A. 1935 *Sechster Vorläufiger Bericht über die von der Deutschen Forschungsgemeinschaft in Uruk-Warka Unternommenen Ausgrabungen*, Berlin: Akademie der Wissenschaften in Kommission bei W. de Gruyter.
- Heinrich, E.-Hilzheimer, M. 1936 *Kleinfunde aus den Archaischen Tempelschichten in Uruk*, Berlin: Deutsche Forschungsgemeinschaft.
- Harper, P. O., 1983 “Curatorial Reports and Departmental Accessions” *Annual Report of the Trustees of the Metropolitan Museum of Art* 114, s.14-53.
- Jacobsen, T. 1976 *The Treasures of Darkness : A History of Mesopotamian Religion*, New Haven: Yale University Press.
- Karahashi, F. 2004 “Fighting the Mountain: Some Observations on the Sumerian Myths of Inanna and Ninurta”, *Journal of Near Eastern Studies*, 63/2, s.111-118.

- Klengel-Brandt, E. 1966 "Ein Fragment eines Reliefierten Tonständers", *Orientalia*, 35/2, s.123-126.
- Kuhrt, A. 1995 *The Ancient Near East : c.3000-330 B.C.*, London: Routledge.
- Lebeau, M. 2011 "Conclusion", İçinde: M. Lebeau (ed.), *Associated Regional Chronologies for the Ancient Near East and the Eastern Mediterranean : Jezirah*, Turnhout: Brepols, s. 343-380.
- Legrain, L. 1921 *Empreintes de Cachets Élamites*, Paris: E. Leroux.
- Legrain, L. 1936 *Ur excavation III, Archaic seal-impressions*, London: Oxford University Press.
- Legrain, L. 1951 *Ur Excavation X, Seal Cylinders*, London: Oxford University Press.
- Leick, G. 1991 *A Dictionary of Ancient Near Eastern Mythology*, London: Routledge.
- Lenzen, H. J. 1963 *XIX. Vorläufiger Bericht über die von dem Deutschen Archäologischen Institut und der Deutschen Orient-Gesellschaft aus Mitteln der Deutschen Forschungsgemeinschaft*

Unternommenen Ausgrabungen in Uruk-Warka:
Winter 1960/61, Berlin: Verlag Gebr Mann.

Lenzen, H. J. 1964
“Die Siegelabrollungen”, içinde: H. J. Lenzen
(ed.), *XX. Vorläufiger Bericht über die von dem
Deutschen Archäologischen Institut und der
Deutschen Orient-Gesellschaft aus Mitteln der
Deutschen Forschungsgemeinschaft
unternommenen Ausgrabungen in Uruk-Warka :*
Winter 1961/62, Berlin: Verlag Gebr Mann, s. 22-
23.

Marchesi, G. 2015
“Toward a Chronology of Early Dynastic Rulers in
Mesopotamia”, içinde: W. Sallaberger, I.
Schrakamp (ed.), *Associated Regional
Chronologies for the Ancient Near East and the
Eastern Mediterranean: History & philology*, Vol.
III, Turnhout: Brepols, s. 139-156.

Marchesi, G.-Marchetti, N.-
Watson, P.J. 2011
Royal Statuary of Early Dynastic Mesopotamia,
Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns.

Martin, H. P. 1988
*Fara : A Reconstruction of the Ancient
Mesopotamian City of Shuruppak*, Birmingham:
Chris Martin.

- Matthews, R. 2003 *Excavations at Tell Brak. Vol. 4, Exploring an Upper Mesopotamian Regional Centre, 1994-1996*
London: British School of Archaeology in Iraq.
- Matthiae, P. 1990 Masterpieces of Early and Old Syrian Art: Discoveries of the 1988 Ebla Excavations in a Historical Perspective, *Proceedings of the British Academy*, 75/1, s.25-56.
- Matthiae, P.-Pinnock, F.-
Scandone Matthiae, G. 1995 *Ebla : Alle Origini Della Civiltà Urbana : Trent'anni di Scavi in Siria dell'Università di Roma "La Sapienza"*, Milano: Electa.
- McMahon, A. 2006 *Nippur. V, The Early Dynastic to Akkadian Transition : The Area WF Sounding at Nippur*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Midlarsky, M. I. 1999 *The Evolution of Inequality: War, State Survival, and Democracy in Comparative Perspective*, California, Stanford: Stanford University Press.
- Moortgat, A. 1962 *Tell Chuera in Nordost-Syrien Vorläufiger Bericht über die dritte Grabungskampagne 1960*, Köln und Opladen: Westdeutscher Verlag.

- Moortgat, A. 1965 *Tell Chuera in Nordost-Syrien. Bericht über die Vierte Grabungskampagne 1963*, Köln, Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Moortgat, A.-
Moortgat Correns, U. 1978 *Tell Chuëra in Nordost-Syrien : Vorläufiger Bericht über die Achte Grabungskampagne 1976*, Berlin: Gebr. Mann Verlag.
- Muscarella, O. W. 2003 “Vessel Fragments with Figural and Geometric Designs”, İçinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art. s. 326-328.
- Nies, J. B.-Keiser, C. E. 1920 *Historical, Religious and Economic Texts and Antiquities*, New Haven: Yale University Press.
- Oates, J. 2004 *Babil*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Özgüç, N. 1965 *Kültepe Mühür Baskılarında Anadolu Grubu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özgüç, N. 2006 *Kültepe-Kaniş/Neşa : Yerli Peruwa ve Assur-imitti'nin Oğlu Assur'lu Tüccar Uşur-sa-Istar'ın Arşivlerine Ait Kil Zarfların Mühür Baskıları = Seal Impressions on the Clay Envelopes from the*

Archives of the Native Peruwa and Assyrian Trader Uşur-sa-Istar Son of Assur-ımitti, 50, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özgüç, N. 2015

Acemhöyük-Brushaddum I, Silindir Mühürler ve Mühür Baskılı Bullalar = Cylinder Seals and Bullae with Cylinder Seal Impressions, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özgüç, N.-Tunca, Ö. 2001

Kültepe-Kaniş: Mühürlü ve Yazıtlı Kil Bullalar: Sealed and Inscribed Clay Bullae, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özgüç, T.-Özgüç, N. 1953

Kültepe Kazısı Raporu 1949, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Parrot, A. 1948

Tello; Vingt Campagnes de Fouilles (1877-1933), Paris: A. Michel.

Parrot, A. 1956

Mission Archéologique de Mari, Tome I Le temple d'Ishtar, Paris: Librairie Orientaliste Paul Geuthner.

Parrot, A. 1965

“Les Fouilles de Mari”, *Syria*, s.197-225.

Parrot, A. 1970

Sumerian Art, London: Collins for Unesco.

- Pfälzner, P. 2008 "Cylinder Seal and Modern Impression: Columns of Animals and Symbols", içinde: J. Aruz, K. Benzel, J. M. Evans (ed.), *Beyond Babylon : Art, Trade, and Diplomacy in the Second Millennium B.C.*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 228.
- Pfälzner, P. 2017 "Habur Ware and Social Continuity: The Chronology of the Early to Middle Bronze Age Transition in the Syrian Jezireh", içinde: F. Höflmayer (ed.), *The Late Third Millennium in the Ancient Near East : Chronology, C14, and Climate Change*, Chicago: The University of Chicago Press, s. 163-204.
- Porada, E. 1993 "Why Cylinder Seals? Engraved Cylindrical Seal Stones of the Ancient Near East, Fourth to First Millennium B.C.", *The Art Bulletin*, 75/4, s.563-582.
- Porada, E.-Buchanan, B. 1948 *Corpus of Ancient Near Eastern Seals in North American Collections: The Collection of the Pierpont Morgan Library*, New York: Pantheon Books.

- Porada, E.-Farkas, A. E.-
Harper, P. O.-Harrison, E. B.
1987
Monsters and Demons in the Ancient and Medieval Worlds, Mainz on Rhine: P. von Zabern.
- Porada, E.-Hansen, D. P.-
Dunham, S.- Babcock S. H.,
1992
“The Chronology of Mesopotamia, ca. 7000-1600 B.C.”, içinde: R. W. Ehrich (ed.), *Chronologies in Old World Archaeology*, Chicago: The University of Chicago Press, s.77-124.
- Postgate, J. N. 1994
Early Mesopotamia : Society and Economy at the Dawn of History, London: Routledge.
- Potts, D. T. 1997
Mesopotamian Civilization : The Material Foundations, London: Athlone Press.
- Potts, D. T. 2012
A Companion to the Archaeology of the Ancient Near East, Oxford: Wiley-Blackwell.
- Radner, K.-Robson, E. 2011
The Oxford Handbook of Cuneiform Culture, Oxford: Oxford University Press.
- Reade, J. 2003
“Problems of Third-Millennium B.C. Chronology”, içinde: J. Aruz, R. Wallenfels (ed.), *Art of the First Cities : The Third Millennium B.C. from the Mediterranean to the Indus*, New York: Metropolitan Museum of Art, s. 496-498.

- Rivaroli, M.-
Capomacchia, A. M. G. 2008 “The Knowledge of Tradition: A Textual and Iconographic Interpretation”, içinde: R. D. Biggs, J. Myers, M. T. Roth (ed.), *Proceedings of the 51st Rencontre Assyriologique Internationale : Held at the Oriental Institute of the University of Chicago, July 18-22, 2005*, Chicago, Illinois: The University of Chicago Press, s. 247-262.
- Rova, E. 2012 “A New Group of Seal Impressions from Tell Beydar”, içinde: R. Matthews, J. Curtis, M. Seymour, A. Fletcher, A. Gascoigne, C. Glatz, J. Simpson, H. Taylor, J. Tubb, R. Chapman (ed.), *Proceedings of the 7th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East*, Wiesbaden: Harrassowitz, s.151-166
- Rova, E.-Devecchi, E. 2008 “Seal Impressions from Tell Beydar (2002-2006 Seasons)”, içinde: M. Lebeau, A. Suleiman (ed.), *Beydar Studies 1*, Turnhout: Brepols, s. 63-194.
- Sallaberger, W.- Schrakamp, I. 2015a “Conclusion”, içinde: W. Sallaberger, I. Schrakamp (ed.), *Associated Regional Chronologies for the Ancient Near East and the Eastern Mediterranean: History & Philology*, Vol. III, Turnhout: Brepols, s. 297-304.

- Sallaberger, W.- Schrakamp, I. 2015b. “Philological Data For a Historical Chronology of Mesopotamia in the 3rd Millennium”, içinde: W. Sallaberger, I. Schrakamp (ed.), *Associated Regional Chronologies for the Ancient Near East and the Eastern Mediterranean: History & Philology*, Vol. III, Turnhout: Brepols, s. 1-136.
- Sarzec, E. D.- Heuzey, L. O. A. 1884. *Découvertes en Chaldée*, Paris: Ernest Leroux.
- Smith, S.-King, L. W. 1928. *Early History of Assyria to 1000 B.C.*, London: Chatto & Windus.
- Sommerfeld, W. 2015. “The Transition from the Old Akkadian Period to Ur III in Lagash”, içinde: W. Sallaberger, I. Schrakamp (ed.), *Associated Regional Chronologies for the Ancient Near East and the Eastern Mediterranean: History & Philology*, Vol. III, Turnhout: Brepols, s. 271-279.
- Steele, C.-McDonald, H.- Mathews, R.-Black, J. 2003. “Impact of Empire Later Third-Millennium R.-Mathews, Investigations: The Late Early Dynastic and Akkadian Periods”, içinde: R. Mathews (ed.), *Excavations at Tell Brak Vol. 4: Exploring an Upper Mesopotamian Regional Centre*, London:

- British School of Archaeology in Iraq and
McDonalds Institute for Archaeological Research,
s.193-270.
- Strommenger, E.-Hirmer, M. 1964 *The art of Mesopotamia*, London: Thames and
Hudson.
- Thureau-Dangin, F. 1927 “L'Aigle Imgi”, *Revue d'Assyriologie et
d'Archéologie Orientale*, 24/4, s.199-202.
- Thureau-Dangin, F.-
Genouillac, H. D.-Delaporte, L. 1910 *Inventaire des Tablettes de Tello Conservées au
Musée Impérial Ottoman, Tome II., Textes de
l'Époque d'Agadé et de l'Époque d'Ur*, Paris:
Ernest Leroux.
- Tinney, S.-Jones, P. 2006 The Pennsylvania Sumerian Dictionary. İnternet
Sitesinden Alınmıştır. [http://psd.museum.upenn.
edu/epsd1/nepsd-frame.html](http://psd.museum.upenn.edu/epsd1/nepsd-frame.html).
- Van Buren, E. D. 1935 “A Problem of Early Sumerian Art”, *Archiv für
Orientforschung*, 10, s.237-251.
- Vigneau, A. 1935 *Encyclopédie Photographique de l'Art* Vol. 1,
Paris: Éditions" Tel".

- Ward, W. H. 1910 *The Seal Cylinders of Western Asia*, Washington, D.C.: The Carnegie Institution of Washington.
- Wazana, N. 2008 “Anzu and Ziz: Great Mythical Birds in Ancient Near Eastern, Biblical, and Rabbinic Traditions”, *JANES*, 31, s.111-135.
- Weiss, H. 2015 “Megadrought, Collapse, and Resilience in Late 3rd Millennium BC Mesopotamia”, içinde: H. Meller, H. W. Arz, R. Jung, R. Risch (ed.), *Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle, 2200 BC : ein Klimasturz als Ursache für den Zerfall der Alten Welt? = 2200 BC : A Climatic Breakdown as a Cause for the Collapse of the Old World?*, Halle (Saale): Landesamt für Denkmalpflege und Archäologie Sachsen-Anhalt, Landesmuseum für Vorgeschichte, s. 35-52.
- Weiss, H. 2017 “Seventeen Kings Who Lived in Tents”, içinde: F. Höflmayer (ed.), *The Late Third Millennium in the Ancient Near East : Chronology, C14, and Climate Change*, Chicago, Illinois: The Oriental Institute of the University of Chicago, s. 131-162.
- Wiggermann, F. A. M. 1992 *Mesopotamian Protective Spirits : The Ritual Texts*, Groningen: STYX & PP Publications.

- Wilkinson, C. K. 1963 "Treasure from the Mannean Land" *The Metropolitan Museum of Art Bulletin*, 21/8, s.274-284.
- Winter, I. J. 1985 "After the Battle Is Over: The "Stele of the Vultures" and the Beginning of Historical Narrative in the Art of the Ancient Near East", *Studies in the History of Art*, 16, s.11-32.
- Winter, I. J. 2010 *On Art in the Ancient Near East*, Leiden; Boston: Brill.
- Wittkower, R. 1939 "Eagle and Serpent. A Study in the Migration of Symbols", *Journal of the Warburg Institute*, 2/4, s.293-325.
- Woolley, L. 1934 *Ur Excavation II, The Royal Cemetery : A Report on the Predynastic and Sargonid Graves Excavated Between 1926 and 1931*, New York: British Museum.
- Woolley, L. 1955 *Ur Excavation Vol. IV, The Early Periods: A Report on the Sites and Objects Prior in Date to the Third Dynasty of Ur Discovered in the Course of the Excavations*. Philadelphia: Johnson Fund of the American Philosophical Society.

Yakar, J. 2011

“Anatolian Chronology and Terminology”, içinde:
S. R. Steadman, G. Macmahon (ed), *The Oxford
Handbook of Ancient Anatoli*, New York: Oxford
University Press, s. 56-93.

8. LEVHLAR

Eser Numarası: S1-1

Tip: 1.2.1.1.3.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Geç Uruk

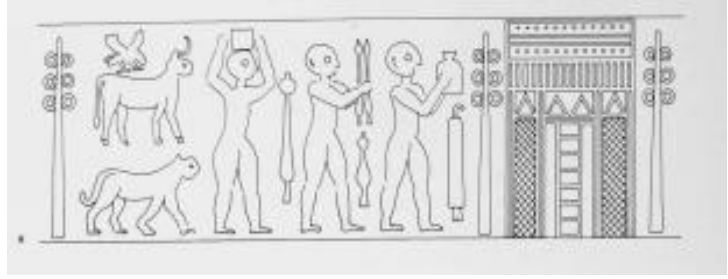
Buluntu Yeri: Uruk.

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları: Y: 44mm

Tanım: Tapınak olarak tanımlanan bir yapıya üç çıplak figür tarafından getirilen hediyeler gösterilmiştir. Bunların arkasında altta bir aslan onun üstünde bir boğa tasviri görülmektedir; en yukarıda ise boğanın sırtına inmeye hazırlanmış gibi görünen bir aslan başlı kartal tasviri yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Boehmer, 1999, Abb.121

a

Eser Numarası: S1-2

Tip: 1.2.1.1.7.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Geç Uruk

Buluntu Yeri: Uruk

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları: Y:32mm G:28mm

Tanım: Aslan başlı kartalın altında diz çökmüş mahkumlar, alt tarafları bir çuval içinde, kolları ise arkadan bağlanmış şekilde gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Porada, 1993, Fig.20

b

Eser Numarası: S1-3

Tip: 1.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Geç Uruk

Buluntu Yeri: İran (?)

Sergilendiği Yer: The Morgan Library & Museum No: 4

Malzemesi: Gri Serpantin

Boyutları: Y: 50mm G:40mm

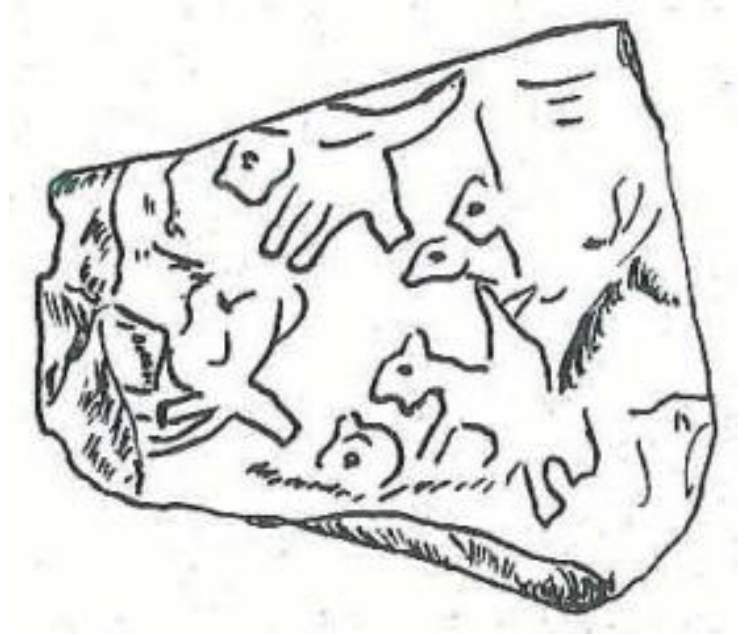
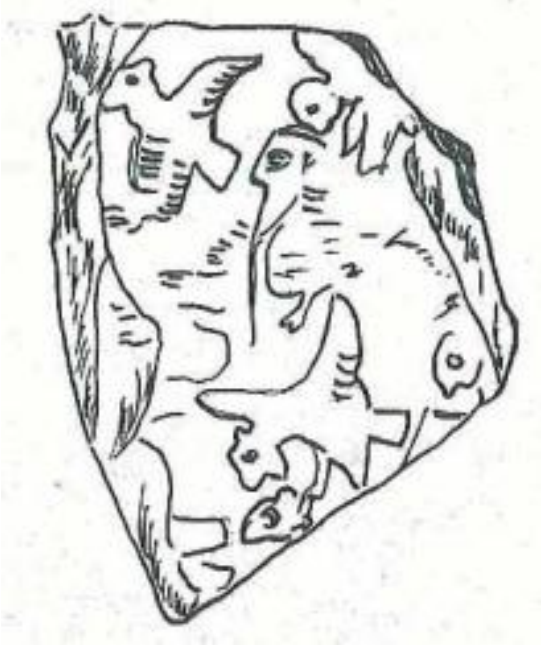
Tanım: Tek gözlü kahraman ters duran iki aslanı tutmaktadır ve kahramanın üzerinde iki aslan görülür. Bu sahnenin sol tarafında bir koyun başı üzerine konarken gösterilmiş aslan başlı kartal görülmektedir. sağ tarafta ise bir karışık varlığın üzerine konarken gösterilmiş aslan başlı kartal görülür, bunların sağında ise yine bir karışık varlık görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Porada, Buchanan, 1948, No:4

c

S1-2 numaralı eserdeki rekonstrüksiyonun oluşturulduğu mühür baskısı parçalarına ait çizim örnekleri.

Yayınlandığı Yer: Boehmer, 1972, Taf.19

Eser Numarası: S1-4

Tip: 1.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Geç Uruk

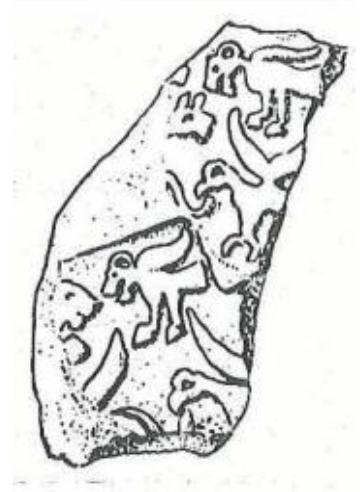
Buluntu Yeri: Uruk

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Eksik olan mühür baskısında aslan başlı kartal ve aslanlar arasında bir mücadele görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Lenzen, 1964, Taf. 26f - 28b

a

Eser Numarası: S1-5

Tip: 1.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Geç Uruk

Buluntu Yeri: Uruk

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Her iki taraftan gelen aslan başlı kartal ve ikisi arasında T biçimli bir masa görülmektedir

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.120 No:1602

b

Eser Numarası: S2-1

Tip: 1.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Cemdet Nasr

Buluntu Yeri: Satın Alma

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi

Malzemesi: Jasper

Boyutları: Y:46mm G:39mm

Tanımı: Uzun boyunlu hafif kavisli kuyrukları olan dört aslan çiftler halinde karşı karşıya durmaktadırlar ve boyunları bir biri etrafına sarılmış şekilde tasvir edilmişlerdir. Kavisli kuyrukların arasında bir alan oluşur ve bu alan içerisinde sola doğru uçarken gösterilmiş aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Uruk3000BCE.jpg>

c

Eser Numarası: S2-2

Tip: 1.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Ashmolean Museum

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: İbadet eden figürler üzerinde uçan aslan başlı kartallar ve iki keçi karşılık durmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.122 No:1625

a

Eser Numarası: S3-1

Tip: 1.2.1.2.3.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan II

Buluntu Yeri: Satın Alma

Sergilendiği Yer: British Museum. BM 102546

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y: 20 mm. G: 12 mm.

Tanımı: Sirtında aslan başlı kartal bulunan boğanın önünde bir figür, arkasında ikiye bölünmüş alanda oturan bir figür ve sembolik kapı direklerini tutan bir kahraman.

Yayınlandığı Yer:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=1442466&partId=1&museumno=102546&page=1

b

Eser Numarası: S2-3

Tip: 1.2.1.2.8.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri: Satın Alma

Sergilendiği Yer: British Museum BM 113875

Malzemesi: Serpantin

Boyutları: Y: 30mm G:29mm

Tanımı: İki frizden oluşan mühür üzerinde aslan, keçi, ibex ve geyiğin yanında tek karışık varlık olarak alt sıranın sol başında aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=1439193&partId=1&museumno=113875&page=1

c

Eser Numarası: S4-1

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

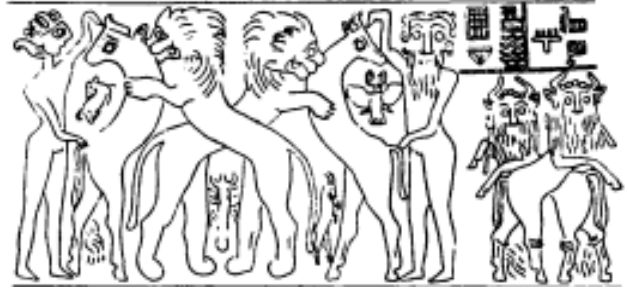
Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y:43mm G:33mm

Tanımı: Sol tarafta saçları dağınık tasvir edilmiş bir figür geyiğe saldırıran aslana yardım ederken; sağ tarafta ise benzer sahnede aslana, Gilgamiş'ın yardım ettiği görülmektedir. Ayrıca mühür üzerinde sağ tarafta bulunan yazıtın altında çapraz duran iki insan başlı boğa görülmektedir. Gilgamiş ve geyik arasında aslan başlı kartal tasviri bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Pl. 28 c

a

Eser Numarası: S4-2

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı.

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y:43mm G:23mm

Tanımı: Sol tarafta bir aslan antiloba saldırırken sağ tarafta ise aslan, insan başlı boğaya saldırmaktadır. Her iki sahnede de Enkidu aslanlara saldırırken gösterilmiştir. Aslan başlı karta her iki mücadele sahnesinde hakim bir konuma yerleştirilmiştir. Mühür üzerindeki yazıtın altında ise Gilgamiş'ı boynuzlu hayvanları tutarken görmekteyiz.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Pl.28 e

b

Eser Numarası: S4-3

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur.

Sergilendiği Yer: Pen Museum. P.35-1-3

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y:28mm G:12mm

Tanımı: İki aslan ibekslere saldırırken gösterilmiştir. Bunların sol tarafında ise aslan başlı kartal kanatları açık bir şekilde gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1951, Pl.12 No:154

c

Eser Numarası: S4-4

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Satın Alma

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi . AO 6672

Malzemesi: Yumuşak yeşilimsi taş

Boyutları: Y: 36mm G:13mm

Tanımı: Yatay iki frize ayrılmış olan mührün üst frizinde, aslan ve antilopların birbirlerine çapraz durdukları iki hayvan grubu arasında kısa bir insan görülmektedir. Alt frizde ise bir aslan başlı kartal, bir antilobu yakalayan kısa etekli bir figür ve bir aslan yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, A 54

a

Eser Numarası: K3-1

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Kap Parçası

Dönemi: Erhanedan I (?)

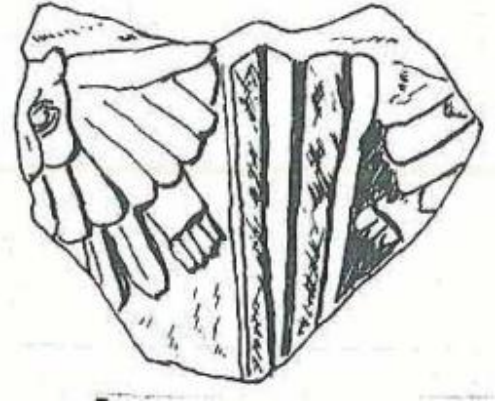
Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi. IM. 41101

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Kap parçası üzerinde aslan başlı kartal tasvirinin bir bölümü bulunmaktadır. Parça üzerinde sahneler yivlerle ayrılmış ve diğer sahnede de bir kanat parçası görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.23

b

Eser Numarası: K3-2

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Kap Parçası

Dönemi: Erhanedan II

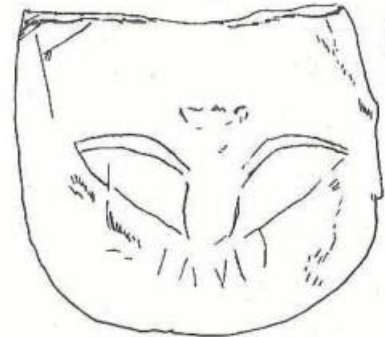
Buluntu Yeri: Fara.

Sergilendiği Yer: İstanbul Arkeoloji Müzesi. 6728

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 83mm

Tanımı: Kap üzerinde kazıma yöntemi ile işlenmiş bir kartal tasviri bulunmaktadır. Kulakların işleniş biçimi bunun aslan başına sahip olduğunu göstermektedir.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.47

c

Eser Numarası: K6-1

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Kap Parçası

Dönemi: Lagaş II/ III.Ur

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Siyah yeşil steatit

Boyutları: Y: 90mm G:55mm

Tanımı: Kült kabının ağız ve boyun kısmına yerleştirilmiş aslan başlı kartal görülmektedir. Kartalın kanatları çok detaylı işlenmiş ve kulakları yaratığın tanımlanmasına yardımcı olmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Sarzec, Heuzey, 1884, Pl. 44bis No:4

a

Eser Numarası: P4-1

Tip: 2.1.1.1.

İsmi: Baskılı Tuğla

Dönemi: Erhanedan III (Lagaş II / III. Ur)

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları: U:30cm

Tanımı: Tuğla üzerinde yer alan aslan başlı kartal baskısı.

Yayınlandığı Yer: Sarzec, -Heuzey, 1884, Pl. 31bis No:1

b

Eser Numarası: S4-5

Tip: 2.2.1.1.1. / 3.2.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur.

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi B.18870

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y:35mm G:20mm

Tanımı: Birbirine zıt duran iki insan başlı boğa arasında bir aslan başlı kartal görülmektedir. Boğaların sırtlarında yine aslan başlı kartallar görülmektedir. Sahnenin üst kısmında bir aslan, bir kap, bir saban, bir akrep, bir balık ve belirsiz bir yarı kuş yarı yılanan oluşun yaratık vardır

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1951, No:91

c

Eser Numarası: S5-1

Tip: 2.2.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Akad

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. MNB 1344

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y:53mm G:37mm

Tanımı: Bir boğa ve bir aslan bir birine çapraz bir şekilde dururken Gıglamış boğayı boynundan ve ön bacağında yakalarken bir diğer figür ise aslanı yakalarken tasvir edilmiştir. Diğer tarafta iki insan başlı boğa ve aralarında aslan başlı kartal boğaları sırtlarından kavrarken görülmektedir. En sağda boğalardan birine saldıran başka bir figür daha görülmektedir. Bunların dışında küçük bir ağaç ve dağlar üzerinde yükselen Şamaş görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Ward, 1910, Fig.188

a

Eser Numarası: S4-6

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

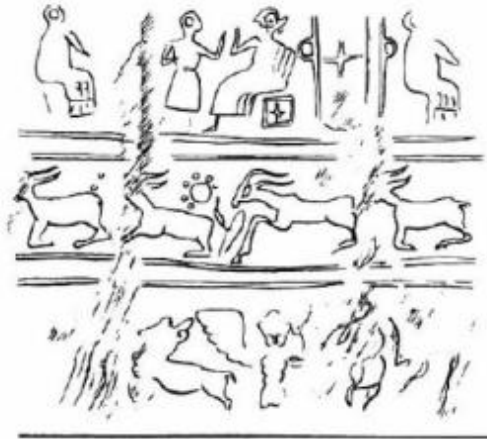
Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: İstanbul Arkeoloji Müzesi

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Mühür üç frizden oluşmaktadır. Frizlerde sırası ile ziyafet sahnesi, boynuzlu hayvan sıraları ve aslanlar üzerinde aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.83 No:1106

b

Eser Numarası: S4-7

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. AO 13219

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y:43mm G:27mm

Tanımı: Ana sahnede çapraz duran iki aslanlar insan başlı boğa ve Enkidu'ya saldırmakta, bu sahnenin yanındaki alan iki frize ayrılmış alt tarafta yine bir mücadele sahnesi görülürken üst sahnede aslanlar üzerinde aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Pl.28 f

c

Eser Numarası: S4-8

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: The Hague, Koninklyk Penningkabinet / Hollanda

Malzemesi: Serpantine

Boyutları: Y:45mm G:31mm

Tanımı: İki kahraman bir insan başlı boğaya saldırırken bir aslan Enkidu'ya saldırmaktadır. Sol tarafta insan başlı boğa bir boğaya saldırır. Bu sahnelerin yanında iki frize ayrılmış alanın alt tarafında yükselmiş iki aslanı tutan aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Ward, 1910, Fig.144

a

Eser Numarası: S4-9

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş (?)

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Oturan iki figürün önünde baş aşağı duran iki aslanı tutar biçimde tasvir edilmiş aslan başlı kartal görülürken oturan figürler üzerinde uçan bir kuş görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.96 No:1265

b

Eser Numarası: S4-10

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

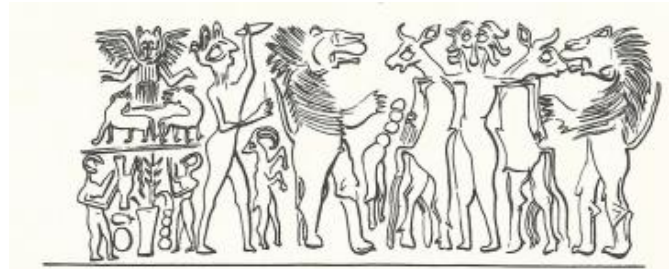
Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Bir kahraman aslanlar tarafından saldırıya uğrayan boğaları tutmaktadır. Soldaki aslana saldırıyan bir figür görülür. Bu figürün arkasında sahne iki frize bölünmüştür, alt tarafta bir libasyon sahnesi görülürken üst sahnede aslan başlı kartal aslanlar üzerinde tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.101 No:1350

c

Eser Numarası: S5-2

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Silindir mühür baskısı

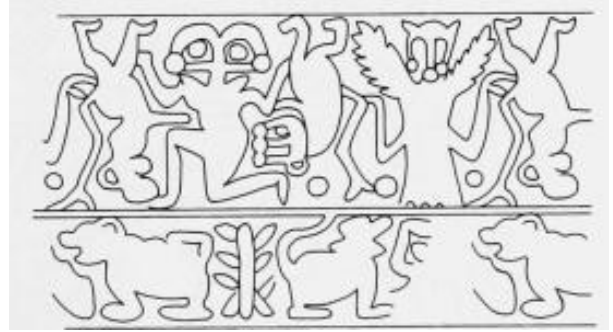
Dönemi: Erken Cezire IV

Buluntu Yeri: Tell Brak

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları: İki frizden oluşan mührün alt sırasında hayvan sıraları, üst frizinde bir kahraman ve aslan başlı kartal ters duran hayvanları tutmaktadırlar.

Yayınlandığı Yer: Matthews, 2003, HP.19

a

Eser Numarası: S4-11

Tip: 2.2.1.1.3./3.2.1.2.3.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer:Irak Müzesi

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanım: İki kahraman ters duran aslana saldırmaktadır. Arkalarında alt tarafta boğanın sırtında bir aslan başlı kartal, yukarıda iki boğa üzerinde yine bir aslan başlı kartal görülmektedir. Bu sahnenin sağında yükselmiş insan başlı boğaya saldıran küçük bir aslan tasviri yer alır.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.80 No:1062

b

Eser Numarası: S4-12

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi IM.7745

Malzemesi: Lapis Lazuli

Boyutları: Y: 38mm G: 13mm

Tanımı: Üst sahnede bir ziyafet sahnesi yer alırken alt sahnede boynuzlu hayvanlar üzerinde aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Woolley, 1934, Pl.195 No:35

c

Eser Numarası: S4-13

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür baskısı

Dönemi: Erhanedan III

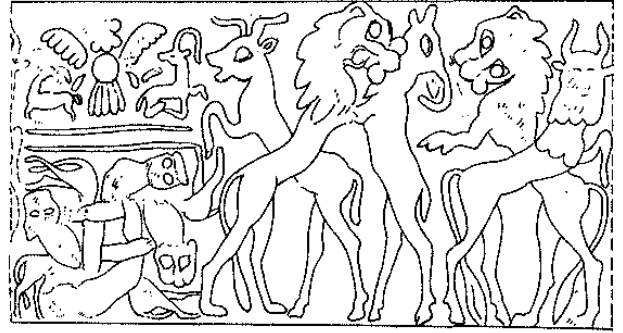
Buluntu Yeri: Fara

Sergilendiği Yer: Berlin Museum

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y:36mm

Tanımı: Hayvan mücadelelerinin olduğu mührün üzerinde ayrıca iki frize bölünmüş bir alan görülür; bu alanın alt sahnesinde iç içe geçmiş aslanlar üst sahnesinde ise geyikler üzerinde aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Frankfort, 1939a, Fig.24

a

Eser Numarası: S4-14

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

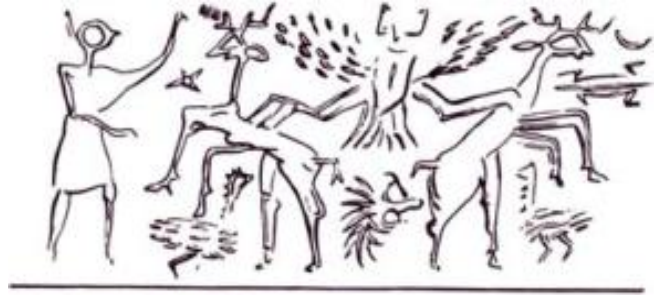
Buluntu Yeri: Susa

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AS.9976

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y:38mm G:23mm

Tanımı: İki geyiği sırtlarından tutan aslan başlı kartalın altında ters bir aslan başı geyiklerin altında ise kuşlar görülür. En solda ise bir figür geyiği boynuzundan tutmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, S 409

b

Eser Numarası: S4-15

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Lapis lazuli

Boyutları: Y:29mm G:16mm

Tanımı: Enkidu figürleri ile çapraz duran iki aslan geyiklere saldırmaktadır. Geyiklerin arasında ise aslan başlı kartal görülür.

Yayınlandığı Yer: Woolley, 1934, Pl.203 No:146

c

Eser Numarası: S4-16

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Kish

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Kanatları açık şekilde gösterilen aslan başlı kartal iki ceylan arasında tasvir edilmiştir. Ceylanlardan biri kafasını geriye doğru çevirmiştir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.94 No:1231

a

Eser Numarası: S4-17

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire III

Buluntu Yeri: Tell Chuera

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Sağ tarafta kafasını geriye doğru çevirmiş oturan iki geyiği sırtlarından tutan aslan başlı kartal görülürken sol tarafta geyikleri boynuzlarından tutan bir figür yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Moortgat, Moortgat-Correns, 1978, Abb. 11 a-b

b

Eser Numarası: S4-18

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

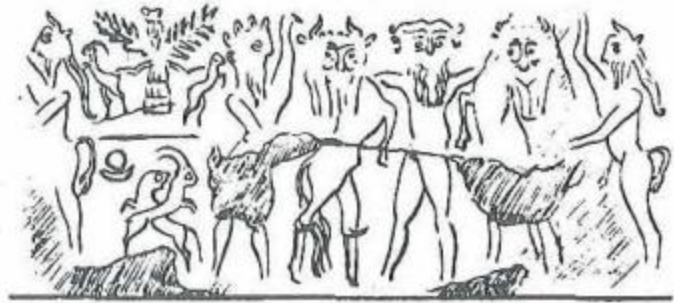
Buluntu Yeri: Larsa

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Ana sahnede iki insan başlı boğayı tutan bir kahraman ve bu boğalara saldıran iki figür görülmektedir. Solda iki bölüme ayrılmış alanın alt tarafında çapraz duran iki hayvan yer alırken üst tarafta iki geyik üzerinde aslan başlı kartal görülür.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.81 No:1080

c

Eser Numarası: S4-19

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire III

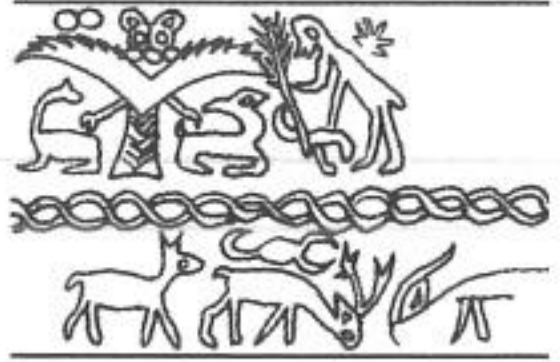
Buluntu Yeri: Tell Beydar

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları: Y:1.7 G:2.5

Tanımı: İki frize bölünmüş mührün üst frizinde iki hayvanı tutan aslan başlı kartal ve bir obje tutan figür yer alırken alt frizde hayvan sıraları görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Jans, Bretschneider, 2011, s. 72

a

Eser Numarası: S4-20

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO4715

Malzemesi: Lapis Lazuli

Boyutları: Y:31mm G:10mm

Tanımı: Üç frizden oluşan mührün üst frizinde kutsal bir alan tasvir edilmişken altında kuş sıraları ve onunda altında iki boynuzlu hayvan arasında aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.100 No:1316

b

Eser Numarası: S4-21

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire III

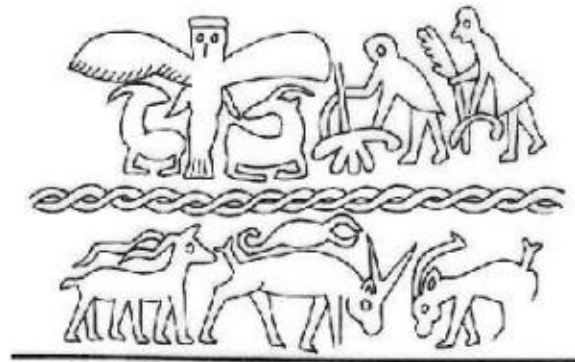
Buluntu Yeri: Tell Beydar

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: İki frizli mührün alt frizinde hayvan sıraları görülürken üst frizinde aslan başlı kartal, boynuzlu iki hayvanın arasında kanatları açık bir şekilde tasvir edilmiştir. Üst frizde ayrıca farklı objeler tutan iki figür de karşımıza çıkmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Rova, Devecchi, 2008, Fig.9-11 No:12

c

Eser Numarası: S4-22

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 6070

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y: 22m G:60mm

Tanımı: İki frizli mührün üst tarafında bir kabın içinden çıkan kamışları tutan iki figür ve ibadet eden bir figür görülürken sola doğru ilerleyen bir hayvan görülmektedir. Alt frizde iki geyiğin arasında aslan başlı kartal ve geyiklerin arkasında onları tutan bir figür görülmektedir.

Yayınlandığı yer: Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, A.118

a

Eser Numarası: S4-23

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi

Malzemesi: Lapis lazuli

Boyutları: Y:39mm G: 13mm

Tanımı: İki frizden oluşan mührün üst frizinde iki keçiyi tutan aslan başlı kartal, alt frizinde ise hayvan sıraları ve bir arpa başağı görülmektedir.

Yayınlandığı yer: Woolley, 1934, Pl.192 No:7

b

Eser Numarası: S4-24

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Satın alma

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 10920

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y: 4,3cm

Tanımı: İki frizli mührün üst frizinde ağıldan çıkan hayvanlar ve süt sağma sahnesinin bulunmaktadır. Alt frizde ise iki keçi üzerinde duran aslan başlı kartalın yanında bir mücadele sahnesi de görülmektedir.

Yayınlandığı yer:

http://cartelen.louvre.fr/cartelen/visite?srv=car_not_frame&idNotice=11885

c

Eser Numarası: S4-25

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Tell Asmar

Sergilendiği Yer: The Oriental Institute Museum C 665 (A11358)

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y: 20mm G: 18mm

Tanımı: Aslan başlı kartalın sağ tarafında bir keçi ile akrep görülürken sol tarafında ise bir aslan ve keçi görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: <https://oi-idb.uchicago.edu/id/f5a7c011-ab74-4a61-88cb-4559635b5576>

a

Eser Numarası: S4-26

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Hafaça

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 25mm G: 14mm

Tanımı: İki keçiyi tutan kanatları açık aslan başlı kartal tasvirinin sol tarafında bir figür ve figürün üstünde hilal ile matkap delikleri görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Frankfort, 1955, Pl.35 No:352

b

Eser Numarası: S4-27

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: MÖ Erhanedan III

Buluntu Yeri: Tell Asmar

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi. IM 18957

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 3,2cm G: 2,2cm

Tanımı: Bir tekne içinde oturan bir tanrı görülürken üst tarafta aslan başlı kartal sol tarafında çapraz duran iki hayvan ve sağ tarafında bir keçi ile görülmektedir. Ayrıca mühür üzerinde bir pulluk ve aslan da görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Frankfort, 1955, Pl.47 No:499

c

Eser Numarası: S4-28

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: University of Pennsylvania Museum

Malzemesi: Lapis lazuli

Boyutları: Y:35mm. G:10mm

Tanımı: İki frizli mührün üst frizinde oturan iki figür kaptan çıkan kamışları tutarken alt frizde keçiler üzerinde aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Woolley, 1934, Pl.195 No:37

a

Eser Numarası: S4-29

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi IM.16447

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y:32mm G:20mm

Tanımı: Bir kabın çevresinde duran iki figürden sağdaki elinde bir kap tutmakta, bu figürlerin yanında başları aşağıda duran iki keçiyi tutan aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1951, Pl.7 No:90

b

Eser Numarası: S4-30

Tip: 2.2.1.1.6.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y:43mm G:33mm

Tanımı: Aslanlar insan başlı boğalara saldırırken sol taraftaki boğayı dik saçlı bir kahraman tutar, sağ taraftakini de Gilgamiş tutmaktadır. bu sahnenin sağında kuşların üzerinde gösterilmiş aslan başlı kartal ve altlarında ana sahnenin benzeri bir sahne görülür; bu kez kahramanların arasında Enkidu karşımıza çıkar.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Fig.28 a

c

Eser Numarası: S4-31

Tip: 2.2.1.1.6

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

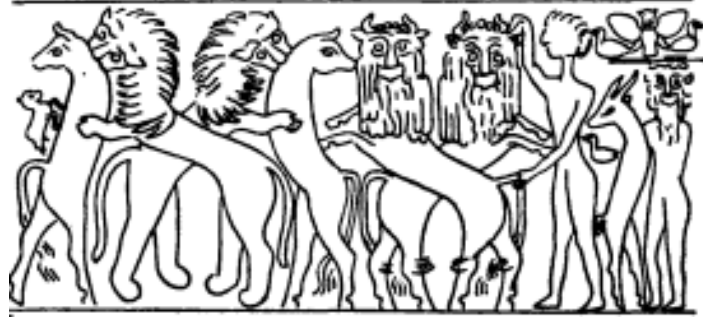
Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Çapraz duran iki aslan geyiklere saldırırken çapraz duran insan başlı boğaları bir kahraman tutmaktadır. Sağ tarafta ise boynuzlu bir hayvanı tutan Gılgamış görülürken sağ üst tarafta kuşlar üzerinde aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Fig.28 h

a

Eser Numarası: S4-32

Tip: 2.2.1.1.6.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Aslanların saldırdığı antiloplar bir kahraman tarafından tutulmaktadır. Sağ sahne ikiye bölünmüştür; üst sahnede Aslan başlı kartal ve bir kuş görülürken alt sahnede bir kahraman iki geyiği tutmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.82 No:1092

b

Eser Numarası: S4-33

Tip: 2.2.1.1.6.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı.

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Hayvan mücadelelerinin bulunduğu mühürde yine ikiye bölünmüş bir alanın üst tarafında aslan başlı kartal, kuşlar üzerinde gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.82 No:1092

c

Eser Numarası: S3-2

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan II

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: The Morgan Library& Museum No: 0057

Malzemesi: Beyaz Mermer

Boyutları: Y: 29mm G:23,5mm

Tanımı: Alt tarafı ters duran bir insan şeklinde olan aslan başlı kartal iki boğa adamı tutmaktadır. boğa adamlardan soldaki boynuzlu bir hayvana saldıran aslanı kuyruğundan yakalamıştır.

Yayınlandığı Yer: Ward, 1910, Fig.71

a

Eser Numarası: S3-3

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire II

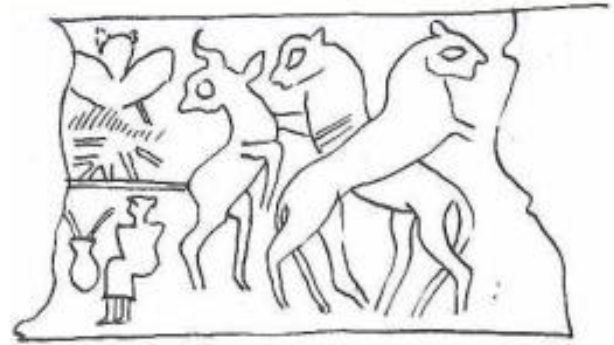
Buluntu Yeri: Tell Chuera

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Çapraz duran iki aslandan soldaki bir antiloba saldırırken sağ taraftakinin saldırdığı hayvan eksiktir. Mührün sol tarafı iki alana bölünmüş, alt tarafta oturan bir figür ve önünde içinden kamışların çıktığı bir kap, üst sahnede ise aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Moortgat, 1965, Abb.29 b

b

Eser Numarası: S4-34

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y:33mm G:16mm

Tanımı: Bir boğaya saldıran aslan başka bir hayvan ile çapraz şekilde durmaktadır. Ayrıca burada bir de aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Woolley, 1934, Pl.207 No:211

c

Eser Numarası: S4-35

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Aslan başlı kartal tasvirleri bütün mühür yüzeyine dağılmıştır. Dört sıradan oluşan tasvirlerin en üst sırasında ortada yer alan aslan başlı kartal ters duran iki boynuzlu hayvanı tutmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.96 No:1263

a

Eser Numarası: S4-36

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. AO 4763

Malzemesi: Alabaster

Boyutları: Y: 32m G:15mm

Tanımı: İki kısma ayrılmış mührün alt tarafında bir aslan ve keçinin mücadelesi görülürken bir aslan ve keçi de sağa doğru ilerlemektedir. Üst kısımda ise aslan başlı kartal kanatlı aslanların arasında görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, A 40

b

Eser Numarası: S4-37

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire III

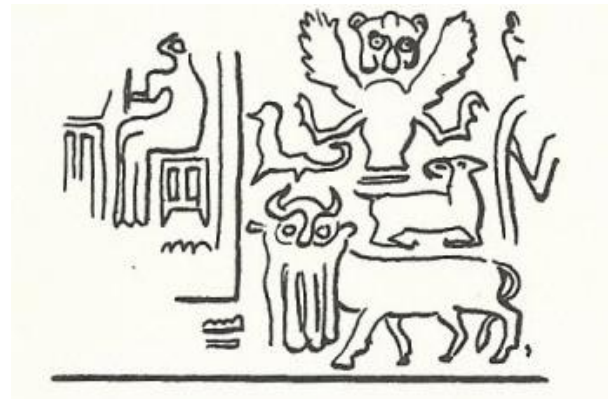
Buluntu Yeri: Tell Brak

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Mühür baskısının sol tarafında bir alan içerisinde oturan bir figür görülmektedir. Sağ tarafta en altta insan başlı bir boğa, üzerinde boynuzlu bir hayvan ve tam beli olmayan başka bir hayvan görülürken bunların en üstünde aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.130 No:1753

c

Eser Numarası: S4-38

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire III

Buluntu Yeri: Tell Beydar

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y:2.8 G:2.9

Tanımı: İki frizli mührün üst frizinde baş aşağı duran iki hayvanı tutan bir aslan başlı kartal görülmektedir. bu sahnenin sağında kollarını yukarı kaldırmış bir figür yer almaktadır. Alt frizde, sola doğru ilerleyen hayvan sıraları görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Bretschneider, Jans, 2011, s. 71

a

Eser Numarası: S4-39

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire III

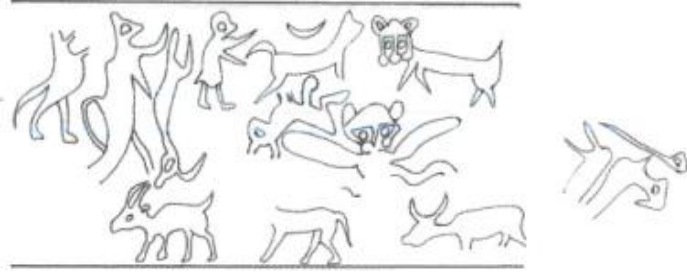
Buluntu Yeri: Tell Beydar

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y:2.4 G:4.8

Tanımı: Bir biri ile kesişen sahnelerden oluşan bir mühür. En alt sahnede hayvan sıraları görülürken üstlerinde aslan başlı kartal görülmektedir; bu sahnenin üstünde ise bir insan figürü aslan ile karşılıklı duran bir hayvanın arkasında durmaktadır. Bunların arkasında boğa adam bir hayvanı baş aşağı tutarken arkalarında arka ayakları üzerinde yükselmiş bir hayvan görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Bretschneider - Jans, 2011, s. 72

b

Eser Numarası: S5-3

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Akad

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Berlin Müzesi. V.A.2112

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Oturan tanrının karşısında bir figür, onların arkasında libasyon yapan çıplak bir figür ve en arkada sıvı getiren bir başka figür görülmektedir. En solda kutsal bir kapı üzerinde aslan başlı kartal tasviri görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Boehmer, 1965, Taf. LII No:620

c

Eser Numarası: S5-4

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erken Cezire IV

Buluntu Yeri: Tell Brak

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: İki frizden oluşan bir mühür baskısı. Alt frizde, hayvan mücadelesi yanında bir de aslan başlı kartal görülmektedir. Üst frizde ise hayvan başları görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.149

a

Eser Numarası: K4-1

Tip: 2.2.1.1.2/4/5

İsmi: Entemena Vazosu

Dönemi: Erhanedan III

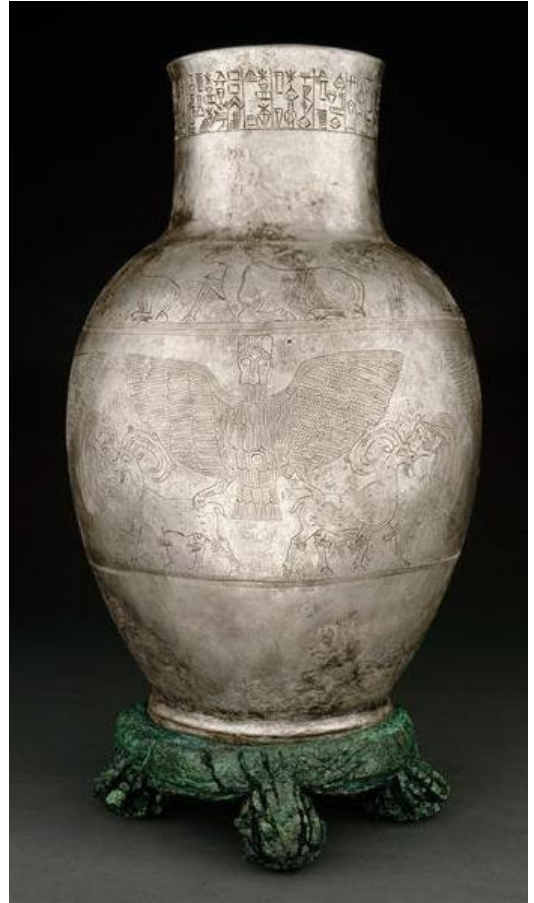
Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. AO2674

Malzemesi: Gümüş, Bakır

Boyutları: Y: 35cm G: 18cm

Tanımı: Bakır kaideli gümüş vazonun ağız kısmında bir yazıt bulunurken boyun kısmında çömelmiş buzağılardan oluşan bir friz mevcuttur. Bu frizin altında yer alan ikinci frizde ise aslan başlı kartalın aslanlar, keçiler ve geyikler üzerindeki tasviri yer almaktadır. Aslanlar üzerindeki tasviri vazo üzerinde iki defa tekrarlanmıştır ve aslanlar keçiler ve geyikleri ağızlarından yakalarken gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelfr.louvre.fr/cartelfr/visite?srv=car_not_frame&idNotice=11380

b

K4-1 numaralı eser üzerindeki yazıt ve tasvirilere ait çizim

Yayınlandığı Yer: Potts, 1997, p. 175, Fig. VII.3

Eser Numarası: K3-3

Tip: 2.2.1.1.3.

İsmi: Makyaj Kabı

Dönemi: Erhanedan II

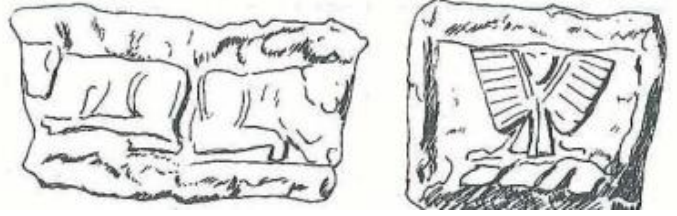
Buluntu Yeri: Fara

Sergilendiği Yer: İstanbul Arkeoloji Müzesi

Malzemesi: Kireç taşı

Boyutları: G:100 mm Y: 65 mm

Tanımı: Kireç taşından yapılmış dikdörtgen biçimli kozmetik kabın uzun kenarında çömelmiş iki boğa görülürken kısa kenarında bir aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.22

a

Eser Numarası: K4-2

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Kap Parçası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Tarut Adası, Körfez Bölgesi

Sergilendiği Yer: Riyad Ulusal Müzesi. 2663,2664

Malzemesi: Klorit

Boyutları: Y: 13.8cm G:9.6cm D:0.7cm

Tanımı: İki parçası ele geçmiş olan taş kabın bir parçası üzerinde cepheden tasvir edilmiş olan aslan başlı kartal, diğer parça üzerinde ise baş kısmı görülen bir ceylan ve kartalın kanatları görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Muscarella, 2003, Cat.224 c1-2

b

Eser Numarası: K4-3

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Kaide Parçası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Berlin Müzesi

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Tam ele geçmemiş olan kaide parçası üzerinde kanatları açık şekilde tasvir edilmiş büyük bir kuş tasviri, uzun kıllara sahip iki keçi üzerinde onları sırtlarından pençeleri ile tutarken gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Klengel-Brandt, 1966, s. 125

c

K4-2 numaralı esere ait parçalar.

a

b

Yayınlandığı Yer: Muscarella, 2003, Cat.224 c1-2

Eser Numarası: K4-4

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Kap Parçası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Mari

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 17553

Malzemesi: Klorit

Boyutları:

Tanımı: Tam olarak ele geçmemiş bir kaba ait parçalardır. En üst kısmında birbirine dolanmış iki yılan görülürken altlarında toynaklı hayvanlar üzerinde görülen aslan başlı kartal tasviri görülmektedir. Kabın en alt kısmını oluşturduğu düşünülen parçalarda ise mimari bir yapıya ait tasvirler yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1956, Pl.XLVII

a

Eser Numarası: K3-4

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Kaide/Maltız

Dönemi: Erken Cezire II

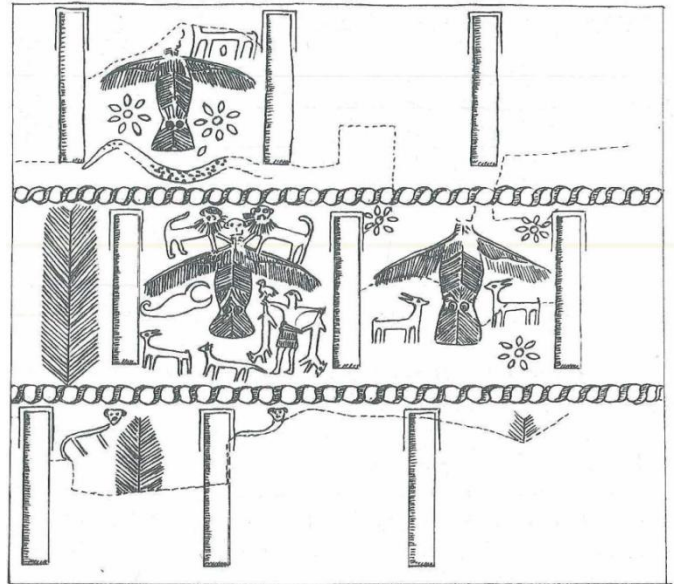
Buluntu Yeri: Tell Chuere

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y: 90mm G:55mm

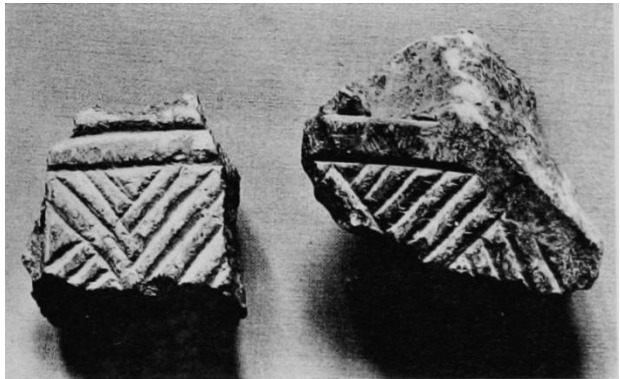
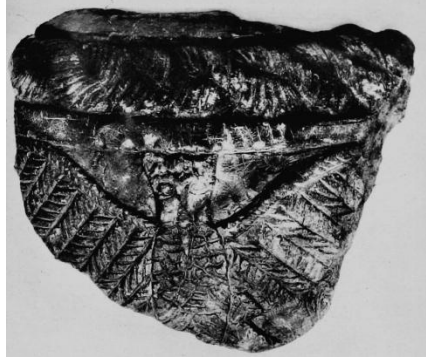
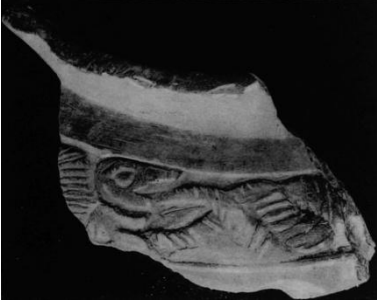
Tanımı: Üç frizden oluşan bir kült kabına ait kaide ya da maltız. Üzerinde dikdörtgen şeklinde açıklıklar yer almaktadır. Bu açıklıklar frizler içinde tasvirlerin yer aldığı kare alanlar oluşturmaktadır. Buradaki tasvirlerde ana motif aslan başlı kartaldır; kanatları açık olan kartal cepheden tasvir edilmiştir. Yaratığın kanatları üzerinde aslanlar görülürken altında akrep ve yılan tasviri bulunur, ayrıca diğer tarafta sağ eli üzerinde bir kartal bulunan avcı iki geyiği tutmaktadır. Bunların yanında tasvir alanlarında bitki, hayvan ve rozet motifleri de görülür.

Yayınlandığı Yer: Moortgat, 1962, Abb.23

b

K4-4 numaralı eserin ait olduğu kabin parçaları.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1956, Pl.XLVII

K3-4 numaralı esere ait parçalar.

Yayınlandığı Yer: Moortgat, 1962, Abb.22-26

Eser Numarası: T4-1

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Topuz Başı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: British Museum 23287

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 12.7cm G: 11.2cm

Tanımı: Üst tarafında bir yazıt olan topuz başı üzerinde, iki aslanı kavrur biçimde gösterilmiş aslan başlı kartal ve ona doğru ilerleyen bir figür, iki hizmetçi tarafından takip edilmektedir.

Yayınlandığı Yer: Evans, 2003b, Cat.35

a

Eser Numarası: T4-2

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Topuz Başı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 2349

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 19cm G:16cm

Tanımı: Topuz başının üst kısmında bir aslan başlı kartal tasviri yer alırken yan yüzünde altı aslan birbirlerine saldırırken tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelfr.louvre.fr/cartelfr/visite?srv=car_not_frame&idNotice=11342

b

T4-1 numaralı esere ait çizim

Yayınlandığı Yer: Evans, 2003b, Fig.28

a

T4-2 numaralı esere ait çizim

Yayınlandığı Yer: Dick, 2006, Fig.1

b

Eser Numarası: T4-3

Tip: 2.2.1.1.4

İsmi: Topuz Başı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer:Kopenhag Müzesi

Malzemesi: Alabaster

Boyutları: Y: 10cm G:13,7cm

Tanımı: Topuz başının en üst kısmında yedi başlı bir yılan görölürken aslan başlı kartal ceylanlar üzerinde onları ağızlarından yakalarken gösterilmiş ve bu sahne üç defa tekrarlanmıştır. Aslan başlı kartalın gözleri farklı bir malzeme ile doldurulmuştur.

Yayınlandığı Yer: <http://samlinger.natmus.dk/AS/21021>

a

Eser Numarası: T4-4

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Topuz başı

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 237

Malzemesi: Alabaster

Boyutları:

Tanımı: Topuz başının üst tarafında tahrip olmuş iki aslan tasviri görölmektedir. Yan yüzünde ise aslan başlı kartal iki toynaklı hayvan üzerinde durmaktadır; bu sahne iki defa işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelen.louvre.fr/cartelen/visite?srv=car_not&idNotice=11370

b

Eser Numarası: C4-1

Tip: 2.2.1.1.1.

İsmi: Savaşçılar Kakması

Dönemi: Mardikh IIB1

Buluntu Yeri: Ebla

Sergilendiği Yer: Idlib Müzesi, Suriye

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 13,7 cm G:15,7cm

Tanımı: On iki yatay frizden oluşan bir panel üzerinde bir çok kez tekrarlanmış olan aslan başlı kartal burada cepheden kanatları açık bir şekilde bağımsız ve ağzı kapalı şekilde tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Matthiae, Pinnock, Scandone Matthiae, 1995, Cat.29

c

T4-4 numaralı eserin farklı açılardan fotoğrafları.

Ebla G Sarayı'ndan ele geçen panele ait diğer aslan başlı kartal tasvirleri.

Yayınlandığı Yer: Collins, 2003b, Cat. 115a

Yayınlandığı Yer: Matthiae, Pinnock, Scandone Matthiae, 1995, Cat.30

Yayınlandığı Yer: Collins, 2003b, Cat. 115b

Yayınlandığı Yer: Matthiae, Pinnock, Scandone Matthiae, 1995, Cat.32-35

Eser Numarası: C4-2

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Arp

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: British Museum 121198

Malzemesi: Deniz Kabuğu , Altın, Lapis Lazuli, Ahşap, Bitümen

Boyutları:

Tanımı: Altın ve lapis lazuliden yapılmış bir boğa başı ve kakmalarla süslenmiş arpın ön yüzündeki alan dört frize bölünmüştür. Üst frizde keçilerin üzerinde aslan başlı kartal yer alırken hemen altındaki frizde dışa doğru yükselmiş iki boğa tasviri yer alır. Üçüncü frizde baş aşağı duran iki kedi ve onları arka ayaklarından yakalamış bir kahraman görülmektedir. En alttaki son frizde aslanın bir geyiğe saldırışı gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=327613001&objectid=368339

a

Eser Numarası: C4-3

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Lir

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: British Museum. BM.12198.a

Malzemesi: Lapis lazuli, Altın, Deniz Kabuğu, Bitümen, Ahşap

Boyutları: Y:112.5cm U: 73cm G: 7cm

Tanımı: Altın ve lapis lazuliden yapılmış bir boğa başı ve kakmalarla süslenmiş lirin ön yüzündeki hafif kavisli alan dört frize bölünmüştür. Üst frizde keçilerin üzerinde aslan başlı kartal yer alırken hemen altındaki frizde dışa doğru yükselmiş iki boğa tasviri yer alır. Üçüncü frizde baş aşağı duran iki kedi ve onları arka ayaklarından yakalamış bir kahraman görülmektedir. En alttaki son frizde aslanın bir geyiğe saldırışı gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=583161001&objectid=368339

b

Eser Numarası: C4-4

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Mozaik

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 4151

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları:

Tanımı: İki frizden oluşan mozağin üst frizinde aslan başlı kartal boynuza benzeyen bir obje üzerinde dururken alt frizde ise bir keçi görülmektedir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelfr.louvre.fr/cartelfr/visite?srv=obj_view_obj&objet=cartel_11405_44068_SH039625.004.jpg_obj.html&flag=false

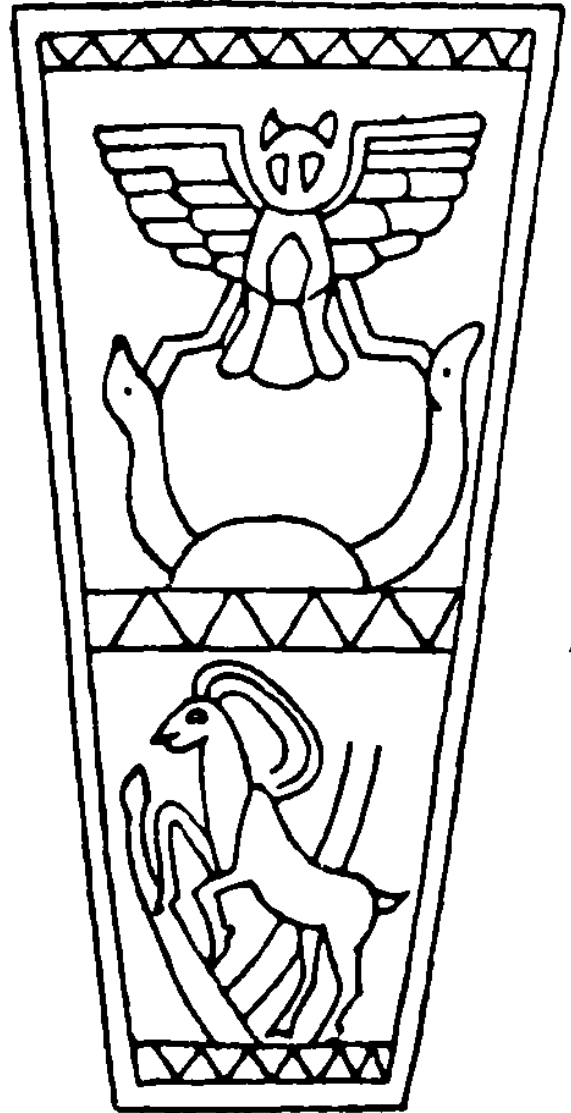
c

a: C4-2 ve C4-3'nin ön yüzündeki tasvirilere ait ayrıntılar. b: C4-4 numaralı esere ait çizim.

Yayınlandığı Yer: Cheng, 2009, Fig.1

a

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Fig.27 g

b

Eser Numarası: C4-5

Tip: 2.2.1.1.8.

İsmi: Mozaik

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 328c

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y:56mm G:20-30 mm

Tanımı: Sembolik göz motifleri ile birbirinden ayrılmış iki frizden oluşmaktadır. Üst frizde aslan başlı kartal görülürken alt frizde kanatlı aslan tasviri görülmektedir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelfr.louvre.fr/cartelfr/visite?srv=obj_view_obj&obje t=cartel_11405_50863_SH039625_02.jpg_obj.html&flag=false

a

Eser Numarası: E4-1

Tip: 2.2.1.1.2/7

İsmi: Akbablar Steli

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 2346

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları:

Tanımı: Kırık yedi parçadan oluşan stelin ön yüzü iki frizden oluşurken burada tanrı bir elinde topuz tutar ve diğer eliyle de aslanlar üzerinde duran aslan başlı kartalı tutmaktadır. Aslan başlı kartal ve aslanların yer aldığı bu gurup ağın ağız kısmına yerleştirilmiştir. Tanrının arkasında aslan başlı kartalın altında duran bir tanrıça görülür. Alt frizde ise bir araba görülür ve arabanın önünde küçük bir aslan tasviri yer alırken arabanın üstünde aslan başlı kartala ait kanat görülmektedir. Stelin arka yüzü dört frize bölünmüştür. Burada bir savaş sahnesi ve sonrası betimlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelen.louvre.fr/cartelen/visite?srv=obj_view_obj&obje t=cartel_9737_63262_95-016059.jpg_obj.html&flag=true

b

Eser Numarası: L4-1

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Adak Levhası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 49

Malzemesi: Gri Kireçtaşı

Boyutları: Y:16 G:12

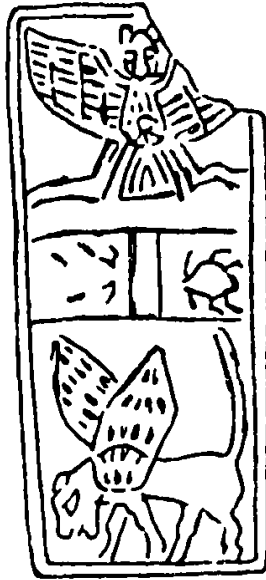
Tanımı: Yarısı ele geçmiş olan adak levhasında yarısı görülen bir kartal aslan üzerinde durmaktadır. Levha içindeki tasvirler bir çerçeve içerisinde yer alırken ayrıca levhada bir yazıt da yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Sarzec, Heuzey, 1884, Pl.1 No:2

C

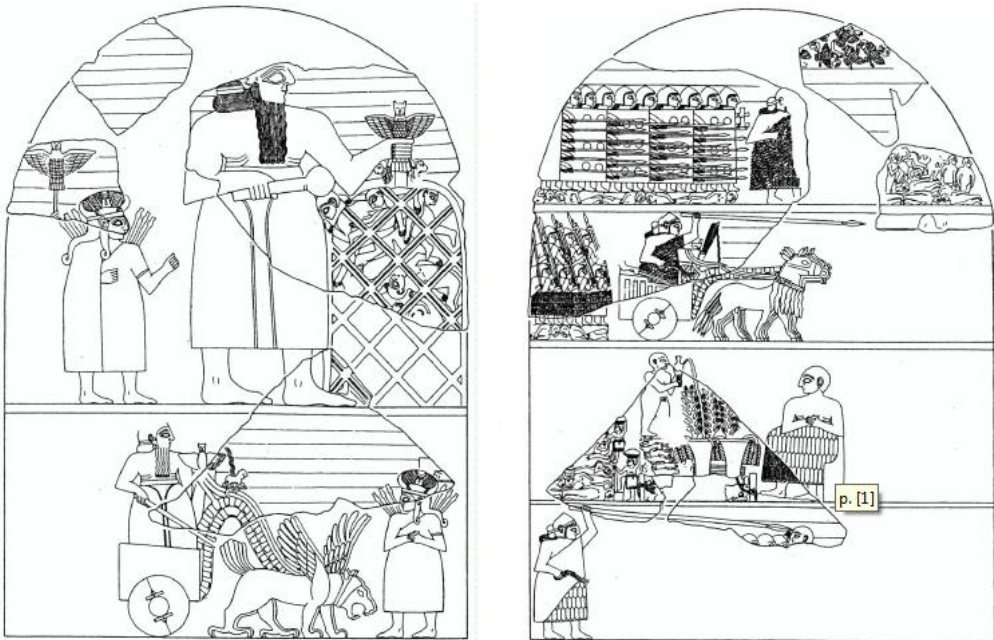
a: C4-5 numaralı esere ait çizim.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Fig.27 m

a

b: E4-1 numaralı esere ait çizim.

Yayınlandığı Yer: Winter, 1985, Fig.3,8

b

Eser Numarası: L4-2

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Adak Levhası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 2783

Malzemesi: Alabaster

Boyutları: Y:21,6cm G: 15,1cm D: 3,5cm

Tanımı: Levha üzerinde kabartma şeklinde oluşturulan bir çerçeve içinde aslan başlı kartal aslanları sırtlarından pençeleri ile kavramış şekilde gösterilmiştir. Levhanın sol alt köşesi kırktır.

Yayınlandığı Yer:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Relief_Im-dugud_Louvre_AO2783.jpg

a

Eser Numarası: L4-3

Tip: 2.2.1.1.2.

İsmi: Adak Levhası.

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. AO 2354

Malzemesi: Gümüş, Bakır

Boyutları: Y: 25cm G: 23cm E:8cm

Tanımı: Adak levhasının sağ üst tarafında üst tarafı çıplak bir figür bulunmaktadır. Bu figürün arkasında aslan başlı kartal, kanatlarını ısıran aslanlar üzerinde durmaktadır. Bu sahnenin altında kare bir alan içinde bir buzağı görülürken en alttaki dik dörtgen alan içinde giyoş bandı görülmektedir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelen.louvre.fr/cartelen/visite?srv=obj_view_obj&objet=cartel_11378_45540_SH003603.002.jpg_obj.j.html&flag=true

b

Eser Numarası: L4-4

Tip: 2.2.1.1.4.

İsmi: Bakır Panel

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Tell el-Ubaid

Sergilendiği Yer: British Museum. BM. 114308

Malzemesi: Bakır Alaşımı, Bitümen, Kurşun

Boyutları: Y: 1.06cm G: 2.59cm

Tanımı: Bir çerçeve içine oturtulmuş olan sahnede aslan başlı kartal iki geyiği sırtlarından kavrarken gösterilmiştir. Yüksek kabartma olarak işlenmiş panelde geyiklerin gövdesi aşırı uzun yapılmıştır. Boynuzlar arka panelden tamamen bağımsız olarak işlenmişken kafalar cepheden verilmiştir. Aslan başlı kartal cepheden kanatları açık bir şekilde tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=863527001&objectid=371420

c

Eser Numarası: L4-5

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Levha Parçası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Mari

Sergilendiği Yer: Şam Müzesi

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 0,134m

Tanımı: İki frizin görüldüğü levhanın üst frizinde bir kahraman iki insan başlı boğayı tutarken alt frizde aslan başlı kartal iki keçi üzerinde tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Goldsmith, Gould, 1990, s. 153

a

Eser Numarası: B3-1

Tip: 2.2.1.1.5.

İsmi: Heykel Kaidesi

Dönemi: Erhanedan II

Buluntu Yeri: Tell Asmar

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi IM.19752

Malzemesi: Alçıtaşı

Boyutları: Y: 72cm G:

Tanımı: Heykel kaidesi üzerinde kafası tahrip olmuş büyük bir kuş iki keçi arasında tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Frankfort, 1954, Fig.39

b

Eser Numarası: S4-40

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: British Museum. BM 22962

Malzemesi: Lapis Lazuli

Boyutları: Y: 41mm G: 22mm

Tanımı: İki frize bölünmüş mührün üst frizin ortasında bir dağ ve üzerinde bitkiler görülmektedir. Dağın her iki yanında bir ayaklarını dağa basan iki insan başlı boğa görülmekte ve boğaların sırtında aslan başlı kartal tasviri yer almaktadır. Yaratıkların arkasında çıplak kahraman hançeri ile aslan başlı kartala saldırmaktadır. Alt frizde ise arka ayakları üzerinde yükselmiş iki keçi görülürken iki boğa otlarken tasvir edilmiş ve bunlarında arasında bir kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=32587001&objectid=368373

c

Eser Numarası: S4-41

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi IM 14314

Malzemesi: Lapis lazuli

Boyutları: Y:36mm G: 23mm

Tanımı: İki frizli mührün üst frizinde, bitkilerin olduğu bir dağa ayaklarını basan insan başlı boğaların sırtında aslan başlı kartal ve kanatlı aslan görülürken birde geyik tasviri bulunmaktadır. Alt frizde ise yine bitkilerin olduğu bir tepe görülür. Bu bitkilerin üzerinde bir kuş ve altında da bir maymun görülmektedir. Tepenin önünde çömelmiş bir boğa ve üzerinde bir aslan görülür onların arkasında da yine bir aslan tasviri görülürken en arkada ise kuş adama benzeyen bir tasvir yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Van Buren, 1935, Fig.12

a

Eser Numarası: S4-42

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Satın Alma

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. AO 22299

Malzemesi: Lapis Lazuli

Boyutları: Y: 36mm. G:21mm

Tanımı: Çıplak bir kahraman baş aşağı duran iki aslanı arka ayaklarından tutarken bu grubun sağında arka ayakları üzerinde yükselmiş bir geyik görülmektedir. Ana sahnenin sağında kalan alan ikiye bölünmüştür. Bu alanın üst kısmında mühür sahibinin kartuşu yer alırken alt kısmında ise insan başlı boğanın sırtında aslan başlı kartal gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer:

http://cartelfr.louvre.fr/cartelfr/visite?srv=obj_view_obj&objet=cartel_11898_29184_sh029598j.001.jpg_obj.html&flag=true

b

Eser Numarası: S4-43

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Berlin Müzesi. VA 636

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y: 36mm G:21mm

Tanımı: Bir hat ile ayrılmamış iki frizden oluşan mührün alt kısmında bir kahramanın her iki yanında da hayvan mücadelelerinin işlendiği sahneler yer alırken üst tarafta boynuzlu bir hayvana saldıran aslan ile sırtında aslan başlı kartalın olduğu insan başlı boğa arasında bir kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Ward, 1910, Fig.118

c

Eser Numarası: S4-44

Tip: 3.2.1.2.1

İsmi: Silindir Mühür.

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Berlin Müzesi. VA 4644

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Mühürde insan başlı boğanın altında küçük bir hayvan görülürken sırtında aslan başlı bir kartal görülmektedir. Boğanın önünde baş aşağı duran bir keçi, sağında başka bir hayvan ve onun arkasında bir keçi görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Van Buren, 1935, Fig.15

a

Eser Numarası: S3-4

Tip: 3.2.1.2.8.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan I-II

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: British Museum 1930,1213.446

Malzemesi: Kil

Boyutları: Y: 5,7cm G: 4,4cm

Tanımı: Eşeğe benzeyen iki hayvan arasında bir akrep görülmektedir. Sağdaki hayvanın üstünde hilal görülürken soldaki yelesi olan hayvanın sırtında bir aslan başlı kartal görülmektedir; ayrıca bu hayvanın omuzundaki yaradan kan akmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1936, Pl.14 No:279

b

Eser Numarası: C4-6

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Ur Standardı

Dönemi: Erhanedan III

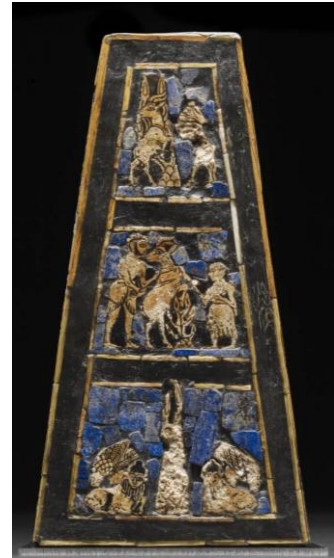
Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: British Museum. BM.121201

Malzemesi: Lapis Lazuli, Deniz Kabuğu, Kırmızı Kireçtaşı

Boyutları: Y: 20cm G: 47cm

Tanımı: Ur Standardı olarak bilinen eserde aslan başlı kartal tasvirlerinin bulunduğu bu yan yüz üç friz olarak ayrılmıştır. Üst frizde dağlara basan bir keçi ile başka bir hayvan görülürken orta frizde iki figür, bir keçi ve bitki görülmektedir. En alt frizde ise iki insan başlı boğanın üzerinde aslan başlı kartal tasvirleri görülmektedir.

Yayınlandığı Yer:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&setid=1613316642&objectid=368264

C

Eser Numarası: C4-7

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Mozaik Parçası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 206 d

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y:35mm G:40mm

Tanımı: İnsan başlı boğa sırtında onu ısırırken gösterilmiş aslan başlı kartal tasviri.

Yayınlandığı Yer: Sarzec, Heuzey, 1884, Pl.46:4

a

Eser Numarası: C4-8

Tip: 3.2.1.2.1

İsmi: Mozaik Parçası

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Metropolitan Müzesi. 1984.77

Malzemesi: DenizKabuğu

Boyutları: Y:59mm G:53mm

Tanımı: İnsan başlı boğa bitkilerin üzerine basarak arka ayakları üzerinde yükselirken aslan başlı kartal boğanın sırtında onu ısırırken gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Harper, 1983, s. 18

b

Eser Numarası: C4-9

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Oyun Taşları

Dönemi: Erhanedan III

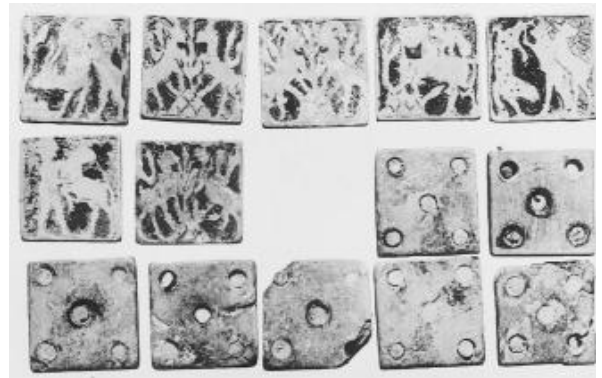
Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi IM.8202

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları:

Tanımı: Oyun taşları üzerinde hayvanlar ve kahramanların hayvanlarla mücadele ettiği sahneler yer almaktadır. Bu taşlardan biri üzerinde üzerinden bitkilerin çıktığı bir dağa ön ayakları ile basan insan başlı boğanın sırtında aslan başlı kartal görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Woolley, 1934, Pl.98 b

c

Eser Numarası: C4-10

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Oyun Taşları

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: University of Pennsylvania Museum B.16742

Malzemesi: Deniz Kabuğu, Lapis Lazuli, Kireçtaşı

Boyutları: Y:15mm G:115 mm U:140 mm

Tanımı: Oyun taşları üzerinde hayvanlar ve bitki tasvirleri yer almaktadır. Bunlar arasındaki bir oyun taşı üzerinde insan başlı boğa ve üzerinde aslan başlı kartal yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Hansen, 1998, Fig.6

a

Eser Numarası: C4-11

Tip: 3.2.1.2.3.

İsmi: Mozaik

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO 329 k

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y:58mm G:30mm

Tanımı: İki frizden oluşan eserin üst frizinde ön ayakları ile dağlardan çıkan bitkilere basan bir boğanın sırtında aslan başlı kartal tasviri yer alırken alt frizde bir kahraman benekli bir kediye yakalamış şekilde tasvir edilmiştir. Frizler üçgenlerden oluşan bir bant ile ayrılmıştır.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Fig.27 h

b

Eser Numarası: L4-6

Tip: 3.2.1.2.1.

İsmi: Levha

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Tell al-Ubaid

Sergilendiği Yer: University of Pennsylvania Museum B.15606

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 14cm G: 14cm D: 2cm

Tanımı: Dağlara basan insan başlı boğa üzerinde duran aslan başlı kartal, boğanın sırtını ısırırken tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Evans, 2003c, Cat.47

c

a: C4-9 numaralı eserdeki insan başlı boğa ve aslan başlı kartala ait çizim.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.48

a

b: C4-10 numaralı eserdeki insan başlı boğa ve aslan başlı kartala ait çizim.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.45

b

Eser Numarası: L4-7

Tip: 3.2.1.2.8.

İsmi: Levha Parçası

Dönemi: Erhanedan III

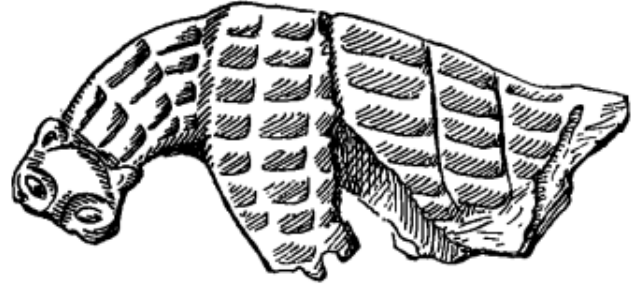
Buluntu Yeri: Tell el-Ubaid

Sergilendiği Yer: British Museum BM.116960

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları: Y: 3cm G: 2.54cm

Tanımı: Kırık olarak ele geçmiş olan rölyef parçasında aslan başlı kartal tasviri görülmektedir. Ağız kısmı, ayak ve kuyruk kısmı kırıktır.

Yayınlandığı Yer: Hall, 1927, Pl.XXXVII

a

Eser Numarası: S4-45

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Erhanedan III

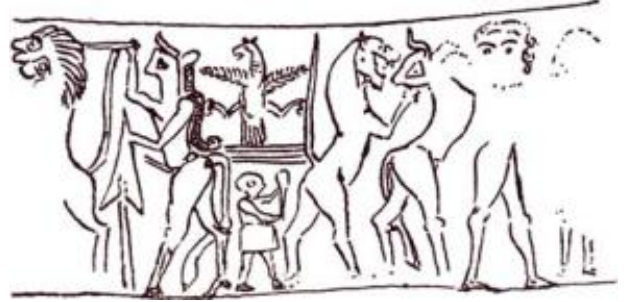
Buluntu Yeri: Susa

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Gılgamış'ın tuttuğu boğalara aslanlar saldırırken Enkidu hançeri ile bir aslana saldırmaktadır. Mühürde aslan başlı kartal niş gibi ayrılmış alan içinde gösterilmiştir ve bu nişin altında yer alan figür bir nesne taşıırken gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1921, Pl.XVI No:255

b

Eser Numarası: S6-1

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO.3547b

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Tahtında oturan tanrının huzuruna eşlikçi tanrı tarafından getirilen bir duacı görülmektedir. Duacı ve tanrı arasındaki alanın üst tarafında aslan başlı kartal tasviri görülürken tanrının arkasında bir yazıt mevcuttur.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Fig.43 b

c

Eser Numarası: S6-2

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Bir takdim sahnesinin sergilendiği mühürde duacı, eşlikçi tanrı tarafından tanrı huzuruna getirilmektedir. Duacı ve tanrı arasında hilal motifinin içinde bir güneş amblemi görülmektedir. Tanrının tahtının altında oturmuş bir aslan yer alırken tahtın arkasında ağaca tutunarak arka ayakları üstünde yükselmiş bir aslan görülmür. Aslan ve ağacın üstünde ise aslan başlı kartal tasviri yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Ward, 1910, Fig.52a

a

Eser Numarası: S6-3

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Metropolitan Muzesi

Malzemesi: Siyah Serpantin

Boyutları: Y: 27mm G:14,5mm

Tanımı: Eşlikçi tanrı tarafından getirilen duacı, tahtında oturan tanrının huzuruna çıkartılmaktadır. Eşlikçi tanrı ve tahtında oturan tanrı arasında aslan başlı kartal üst tarafta görülürken alt tarafta bir kuş yer almaktadır. Mühürde bir de yazıt bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Ward, 1910, Fig.230

b

Eser Numarası: S6-4

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri: Satın Alma

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO.7165

Malzemesi: Serpantin

Boyutları: Y: 23mm G:12mm

Tanımı: Tahtında oturan tanrının huzuruna eşlikçi tanrı tarafından bir duacı getirilmektedir. Mühürde küçük hayvan tasvirlerinin yanında tahtın arkasında oturan küçük bir figür ve tanrının arka kısmındaki alanın üst tarafında aslan başlı kartal tasviri görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Ward, 1910, Fig.309

c

Eser Numarası: S6-5

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

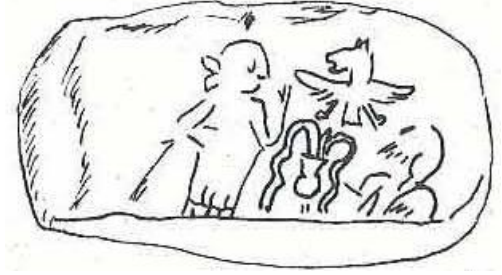
Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: İki figür arasında yer alan ve içerisinde suların çıktığı bir vazo görülmektedir. Bu vazanın üzerinde kafası profilden vücudu cepheden verilmiş bir aslan başlı kartal tasviri yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.180

a

Eser Numarası: S6-6

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. AO:2380

Malzemesi: Serpantin

Boyutları: Y:2,4cm G:1,1cm

Tanımı: Tahtından oturan tanrının huzuruna çıkarılan duacı, eşlikçi tanrı tarafından getirilmektedir. İki tanrı arasında bir aslan başlı kartal yer alırken mühürde birde yazıt bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, A 217

b

Eser Numarası: S6-7

Tip: 4.1.1.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi MNB:1921

Malzemesi: Hematit

Boyutları: Y:2,7cm G:1,5cm

Tanımı: Muhtemel bir takdim sahnesinin olduğu mühürde tahtında oturan tanrının önünde aslan başlı kartal tasviri yer alırken arka tarafında bir kartuş görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Delaporte, Thureau-Dangin, 1923, A 227

c

Eser Numarası: S6-8

Tip: 4.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi. AO.447

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Eşlikçi tanrı tarafından getirilen çıplak bir duacı tahtında oturan tanrının karşısında libasyon yaparken gösterilmiştir. Dağların üzerindeki tahtında oturan tanrı ayakları ile bir aslana basmaktadır. Tahtın altında çapraz duran aslanların yanı sıra tanrının omuzlarında da aslan protomları görülmektedir. Tanrının sağ elinde yelpazeye benzer bir nesne, sol elinde ise bir silah bulunmaktadır. Tanrının arkasındaki kartuşun altında çift aslan başlı kartal tasviri kanatları açık bir şekilde gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Parrot, 1948, Fig.52 a

a

Eser Numarası: S6-9

Tip: 4.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Oturan tanrı huzuruna getirilen bir figür görülmektedir. Refakatçi tanrı ile tahtında oturan tanrı arasında çift aslan başlı kartal tasviri yer almaktadır. Tanrının arkasında ayrıca birde kartuş bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.206

b

Eser Numarası: S6-10

Tip: 4.1.2.1.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Tahtında oturan tanrı tasvirin arkasındaki alan iki bölüme ayrılmıştır. Üst tarafta bir boğa adam görülürken bir de kartuş yer almaktadır. Alt tarafta ise çift aslan başlı kartal tasviri yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Fuhr-Jaepelt, 1972, Abb.201

c

Eser Numarası: S3-5

Tip: 4.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Erhanedan I

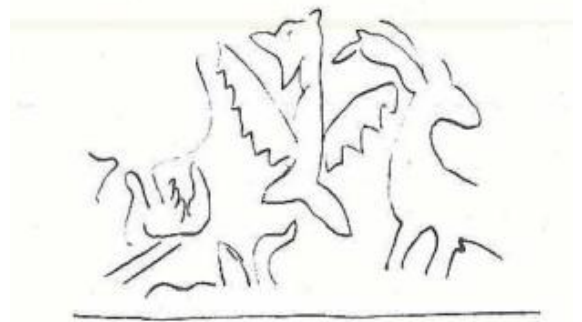
Buluntu Yeri: Uruk

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Aslan başlı kartal hayvanlar arasında vücudu cepheden kafası profilden olacak şekilde tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Amiet, 1980, Pl.55 No:759

a

Eser Numarası: S5-5

Tip: 4.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Akad

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Steatit

Boyutları: Y:11mm G:7mm

Tanımı: Zıt yönlerde doğru dönük ve kafalarını yukarı kaldırmış iki ceylanı sırtlarından kavrarken gösterilmiş aslan başlı kartal kanatları açık ve kafası profilden tasvir edilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1951, Pl.8 No:106

b

Eser Numarası: S5-6

Tip: 4.2.1.1.4.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Akad

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Mühürde iki ceylanın üzerinde onları sırtlarından kavrarken gösterilen aslan başlı kartal tasviri bulunmaktadır. Sağdaki ceylanın üzerinde bir hilal tasviri bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1951, Pl.8 No:107

c

Eser Numarası: S6-11

Tip: 4.2.1.1.5.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri: Lagash(?)

Sergilendiği Yer: The Morgan Library& Museum

No: 267

Malzemesi: Steaitit

Boyutları: Y: 30mm G:17mm

Tanım: Kafası profilden vücudu cepheden işlenmiş aslan başlı kartal iki keçiyi sırtlarından kavrarken gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Porada, Buchanan, 1948, Pl.XLI No:267

a

Eser Numarası: S5-7

Tip: 4.2.1.1.7.

İsmi: Silindir Mühür Baskısı

Dönemi: Akad

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: University of Pennsylvania Museum. 87-28-33

Malzemesi: Kil

Boyutları:

Tanımı: Tanrılar arasındaki mücadeleyi gösteren mühürde aslan başlı kartal bir tanrının kontrolünde başka bir tanrıya saldırırken görülmekte ayrıca sahnede bitki motifleri de yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer: Boehmer, 1965, Taf.XXIX No:355

b

Eser Numarası: S5-8

Tip: 4.2.1.1.7.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi: Akad

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: The Morgan Library& Museum No: 0201

Malzemesi: Kaya Kristali

Boyutları: Y: 24,5mm G:16mm

Tanımı: Tanrılar arasındaki mücadelenin işlendiği mühürde en soldaki tanrı elinde içinden suların çıktığı bir kap tutmaktadır. Karşısında duran tanrının arkasında dizleri üzerine düşmüş tanrıya başka bir tanrı tarafından kontrol edilen küçük ve büyük aslan başlı kartal saldırırmaktadır. En sağda boş bırakılan alanın altında küçük bir figür görülür.

Yayınlandığı Yer:

<http://www.themorgan.org/collection/ancient-near-eastern-seals-and-tablets/838240>

c

Eser Numarası: S4-46

Tip: 4.2.1.1.7.

İsmi: Silindir Mühür

Dönemi:

Buluntu Yeri: Ur

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi B.18944

Malzemesi: Steatit

Boyutları: Y:19mm G:9mm

Tanımı: Aslan başlı kartal iki kuşu tutarken gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Legrain, 1951, Pl.8 No:105

a

Eser Numarası: E6-1

Tip: 4.2.1.1.2.

İsmi: Stel Parçası

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

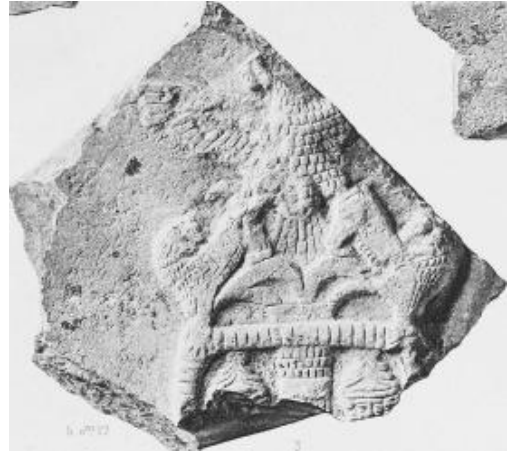
Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer: Louvre Müzesi AO.4583

Malzemesi:

Boyutları: Y:17cm

Tanımı: Kırık olan stel parçası üzerinde, bir sütun ile ikiye bölünmüş mimari bir yapı içinde iki tanrı yer alırken bu yapının üstünde iki aslan üzerinde aslan başlı kartal tasviri görülmektedir.

Yayınlandığı Yer: Cros, Heuzey, Thureau-Dangin, 1910, Pl.VIII No:3

b

Eser Numarası: E6-2

Tip: 4.2.1.1.8.

İsmi: Stel Parçası

Dönemi: Lagaş II / III.Ur

Buluntu Yeri: Lagaş

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kireçtaşı

Boyutları:

Tanımı: Gudea Standardı'na ait olan parça üzerinde aslan başlı kartal tasviri kafa profilden vücut cepheden işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer: Cros, Heuzey, Thureau-Dangin, 1914, Fig.6 e

c

Eser Numarası: A2-1

Tip: 5.1.1.1.

İsmi: Amulet

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi.IM 11433

Malzemesi: Alabaster

Boyutları:

Tanımı: Aslan başlı kartal kanatları açık şekilde gösterilmiştir. Göz yuvaları boştur muhtemelen başka bir madde ile doldurulmuştur.

Yayınlandığı Yer: Van Buren, 1935, Fig.7

a

Eser Numarası: A2-2

Tip: 5.1.1.1.

İsmi: Amulet

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri: Tell Asmar

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Kemik

Boyutları:

Tanımı: Aslan başına sahip olan amulette kanatla dışa doğru uzatılmıştır. Göz yuvaları çukur ve kulakları belirgin bir şekilde işlenmiş olan eserin sırt kısmında bir delik bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Frankfort, Jacobsen, 1935, Fig.34

b

Eser Numarası: A3-1

Tip: 5.1.1.1.

İsmi: Amulet

Dönemi: Erhanedan II

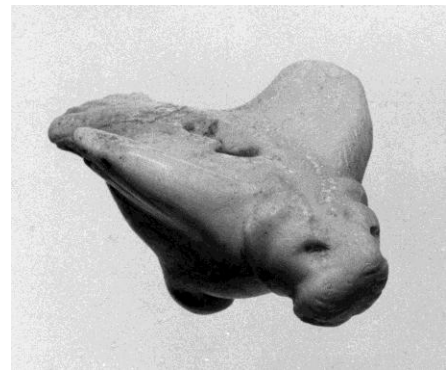
Buluntu Yeri: Tell Agrab.

Sergilendiği Yer: The Oriental Institute Museum A18118

Malzemesi: Deniz Kabuğu

Boyutları: Y: 20 mm G: 28 mm U:39 mm

Tanımı: Aslan başlı kartal formunda yapılmış olan eserde gözler, burun ve ağız kısmı kazıma yöntemi ile yapılmış ve sırtında delikler mevcuttur. Yaratık kanatları açık şekilde uçarken gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: <https://oi-idb.uchicago.edu/id/6af170c1-285b-4dfa-804a-abf22d1a6f81>

c

Eser Numarası: A4-1

Tip: 5.1.1.1.

İsmi: Pendantif

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Tell Asmar

Sergilendiği Yer: The Oriental Institute Museum C746

Malzemesi: Gümüş, Lapis lazuli, Akik

Boyutları: Y:37 mm G:35 mm

Tanımı: Gövdesi lapis lazuliden yapılmış olan aslan başlı kartal formundaki eserin kanatları, kuyruğu ve baş kısmı gümüşten yapılmıştır. Kolye üzerindeki aslan başlı kartal formundaki parçaların her birinin kanat formları birbirinden farklıdır ayrıca yüzlerinin işleniş biçimlerinde de farklılıklar görülmektedir. Parçaların hepsinde vurgu cepheden verilerek istenmiştir.

Yayınlandığı Yer:

<https://oi-idb.uchicago.edu/id/8cfef09b-d966-4092-990f-2e4672c84ff9>

a

Eser Numarası: A4-2

Tip: 5.1.1.1.

İsmi: Pendantifi

Dönemi: Erhanedan III

Buluntu Yeri: Mari

Sergilendiği Yer: Şam Ulusal Müzesi. No:2399

Malzemesi: Lapis lazuli, Altın, Bitümen, Bakır Alaşımı

Boyutları: Y: 12,8cm G: 11,9cm D:1cm

Tanımı: Gövde ve kanatları lapis lazuliden yapılmış olan aslan başlı kartal amuletinin baş ve kuyruk kısmı altından yapılmıştır. Göz çukurları bitümen ile doldurulmuştur. Kanatların üst kısmı ve gövdenin alt kısmında delikler bulunmaktadır ayrıca kanatlar ve gövde kazıma yöntemi ile bezenmiş kuyruk ve kafa dövme yöntemi ile işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer: Cholidis, 2003, Cat.81

b

Eser Numarası: A5-1

Tip: 5.1.1.1.

İsmi: Pendantif

Dönemi: Erken Cezire IV

Buluntu Yeri: Tell Brak

Sergilendiği Yer: Deir-ez Zor, Suriye 13246

Malzemesi: Lapis lazuli, Altın, Frit, Gümüş

Boyutları: Y: 4.2cm G:5.4cm D:1.6cm

Tanımı: Kanatlar, gövde, kuyruk ve bacaklar lapis lazuliden yapılmış olan aslan başlı kartal formundaki eserin baş kısmı altın kaplamadır. Tüyleri kazıma bezeme ile belirtilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Collins, 2003a, Cat.158c

c

A4-1 numaralı esere ait fotoğraflar.

Yayınlandığı Yer: <https://oi-idb.uchicago.edu/id/8cfef09b-d966-4092-990f-2e4672c84ff9>

Yayınlandığı Yer: Frankfort, 1934, Fig.29

Eser Numarası: A2-3

Tip: 5.1.1.2.

İsmi: Amulet

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri: Hafaça

Sergilendiği Yer:

Malzemesi: Şist ?

Boyutları: Y: 9,5cm G:25cm D:3,5cm

Tanımı: Aslan başlı kuş formunda yapılmış eserin her iki yüzünde de yazıt bulunmaktadır. Kartalın kanatları ve tüyleri belirtilmemiş ayaklar gösterilmemiştir ancak kuyruk kısmı bir kuş kuyruğu gibi biçimlendirilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Delougaz, Lloyd, Frankfort, Jacobsen, 1942, Fig.204

a

Eser Numarası: A2-4

Tip: 5.1.1.2.

İsmi: Amulet

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri: Uruk.

Sergilendiği Yer: Berlin Müzesi. VA 11003

Malzemesi: Kalker

Boyutları: Y: 34mm G: 19mm U:49mm

Tanımı: Kuş gövdesi üzerinde aslan başı ve aslan ayaklarına sahip eserde kanat tüyleri, kazıma yöntemi ile belirtilmiştir ayrıca sırt kısmında bir delik mevcuttur.

Yayınlandığı Yer: Heinrich, Hilzheimer, 1936, Taf.13 d

b

Eser Numarası: A2-5

Tip: 5.1.1.2.

İsmi: Amulet

Dönemi: Cemdet Nasır

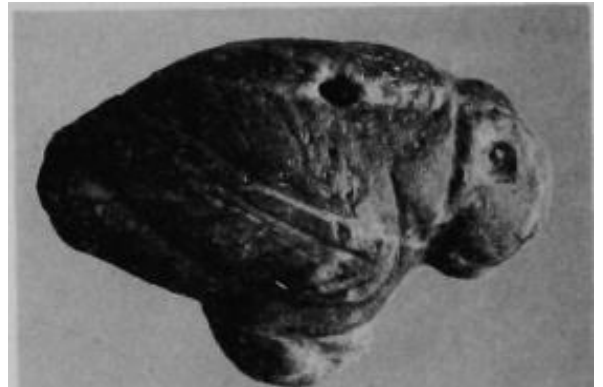
Buluntu Yeri: Uruk

Sergilendiği Yer: Irak Müzesi. IM 22476

Malzemesi: Koyu Gri Mermer

Boyutları: Y: 34mm U:50mm

Tanımı: Aslan başına sahip bir kuş formunda işlenmiş eserin sırt kısmında bir delik bulunurken kanat tüyleri, gözler ve ağız kısmı kazıma yöntemi ile yapılmıştır.

Yayınlandığı Yer: Heinrich, Falkenstein, 1935, Taf.24 f

c

Eser Numarası: A2-6

Tip: 5.1.1.2.

İsmi: Amulet

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri: Uruk

Sergilendiği Yer: Berlin Müzesi. VA 11002

Malzemesi: Alabaster

Boyutları: U:58mm

Tanımı: Aslan başlı bir kuş formunda olan amuletin ağız ve gözlerin yanı sıra kanat ve kanat tüyleri de kazıma yöntemi ile şekillendirilmiştir. Kanatları kapalı biçimde yapılan yaratığın sırt kısmında bir delik bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Van Buren, 1935, Fig.5

a

Eser Numarası: A2-7

Tip: 5.1.1.2.

İsmi: Amulet

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri: Uruk(?)

Sergilendiği Yer:

Malzemesi:

Boyutları:

Tanımı: Aslan başlı kuş vücuduna sahip olan amulet üzerinde detaylar kazıma yöntemi ile belirtilmiş ayrıca ayaklar aslan ayağı şeklinde işlenmiş ve kulaklar belirgin bir şekilde gösterilmiştir.

Yayınlandığı Yer: Nies, Keiser, 1920, Pl.LXXII b

b

Eser Numarası: A2-8

Tip: 5.1.2.2.

İsmi: Amulet/Mühür

Dönemi: Cemdet Nasır

Buluntu Yeri:

Sergilendiği Yer: British Museum

Malzemesi: Yeşil Jasper

Boyutları: G:32mm

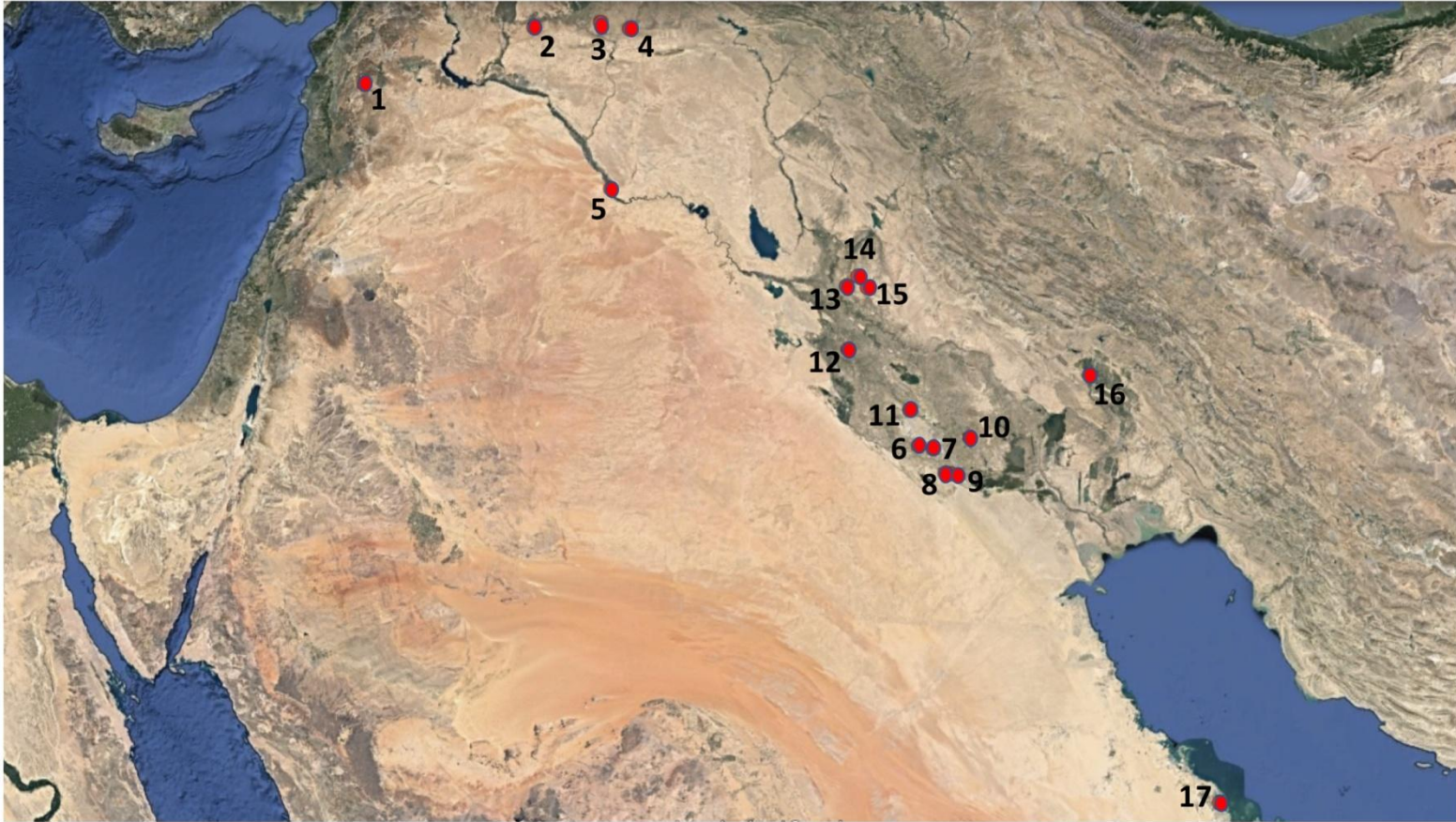
Tanımı: Tek bir parça üzerinde işlenmiş iki aslan başına sahip kuş formunda bir damga mühürdür. Kazıma yöntemi ile kanatlar, gözler ve ağız detayları belirtilmiştir. Mühür üzerinde dikey ve yatay delikler bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer: Hall, 1929, Pl.XX

c

9. HARİTALAR

1 Ebla/Tell Mardikh
2 Harbe/Tell Chuera
3 Nabada/Tell Beydar
4 Nagar/Tell Brak
5 Mari/Tell Hariri
6 Uruk/Warka

7 Larsa/Tulul Sinkara
8 Tell el-Ubeyd
9 Ur/Tell el-Muqayyir
10 Lagaş/El Hiba
11 Fara/Şuruppak
12 Kiş/Tell Uhaymir

13 Hafaça/Tutub
14 Eşnunna/Tell Asmar
15 Tell Agrap
16 Susa
17 Tarut Adası

Harita 1: MÖ 3. Binyıl'da İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin ele geçtiği merkezler.

10. TABLOLAR

1.Profiliden Tasvirler																	
1.Bağımsız Tasvirler						Mühür ve Mühür Baskıları		Kaplarda			Topuz Başları	Amuletler	Kakmalar	Stel	Levhalar ve Plakalar	Kabartmalar	Tuğla Baskısı
								Taş	Seramik	Metal							
		1.1.Tek Başlı Tasvirleri		1.Açık Kanatlı													
		2.Çift Başlı Tasvirleri		1.Açık Kanatlı													
				2.Kapalı Kanatlı													
				1.Açık Kanatlı													
				2.Kapalı Kanatlı													
				1.Açık Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile											
				2.Kapalı Kanatlı		2.Aslanlar ile											
				1.Açık Kanatlı		3.Boğalar ile		S1-1									
				2.Kapalı Kanatlı		4.Geyikler ile											
				1.Açık Kanatlı		5.Keçiler ile											
				2.Kapalı Kanatlı		6.Kuşlar ile											
				1.Açık Kanatlı		7.Tanrılar ve İnsanlar ile		S1-2									
				2.Kapalı Kanatlı		8.Diğer		S1-3, S1-4, S1-5, S2-1, S2-2									
				1.Açık Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile											
				2.Kapalı Kanatlı		2.Aslanlar ile											
				1.Açık Kanatlı		3.Boğalar ile		S3-1									
				2.Kapalı Kanatlı		4.Geyikler ile											
				1.Açık Kanatlı		5.Keçiler ile											
				2.Kapalı Kanatlı		6.Kuşlar ile											
				1.Açık Kanatlı		7.Tanrılar ve İnsanlar ile											
				2.Kapalı Kanatlı		8.Diğer		S2-3									
				1.Açık Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile											
				2.Kapalı Kanatlı		2.Aslanlar ile											
				1.Açık Kanatlı		3.Boğalar ile											
				2.Kapalı Kanatlı		4.Geyikler ile											
				1.Açık Kanatlı		5.Keçiler ile											
				2.Kapalı Kanatlı		6.Kuşlar ile											
				1.Açık Kanatlı		7.Tanrılar ve İnsanlar ile											
				2.Kapalı Kanatlı		8.Diğer											
				1.Açık Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile											
				2.Kapalı Kanatlı		2.Aslanlar ile											
				1.Açık Kanatlı		3.Boğalar ile											
				2.Kapalı Kanatlı		4.Geyikler ile											
				1.Açık Kanatlı		5.Keçiler ile											
				2.Kapalı Kanatlı		6.Kuşlar ile											
				1.Açık Kanatlı		7.Tanrılar ve İnsanlar ile											
				2.Kapalı Kanatlı		8.Diğer											

Tablo 1: Tip 1 Tablosal Dağılımı

					Mühür ve Mühür Baskıları	Kaplار			Topuz Başları	Amuletler	Kakmalar	Stel	Levhalar ve Plakalar	Kabartmalar	Tuğla Baskısı												
						Taş	Sera	Metal																			
1. Bağımsız Tasvirler				1. Tek Başlı Tasvirleri	1. Açık Kanatlı	S4-1, S4-2, S4-3, S4-4	K3-1, K3-2, K6-1				C4-1				P4-1												
					2. Kapalı Kanatlı																						
				2. Çift Başlı Tasvirleri	1. Açık Kanatlı																						
					2. Kapalı Kanatlı																						
2. Cepheden Tasvirler				1. Tek Başlı Tasvirleri				1. Açık Kanatlı								1. İnsan Başlı Boğa ile	S4-5, S5-1						C4-1				
																2. Aslanlar ile	S4-6, S4-7, S4-8, S4-9, S4-10, S5-2			K4-1	T4-1, T4-2		E4-1	L4-1, L4-2, L4-3			
																3. Boğalar ile	S4-11	K3-3									
																4. Geyikler ile	S4-12, S4-13, S4-14, S4-15, S4-16, S4-17, S4-18, S4-19, S4-20, S4-21, S4-22	K4-2		K4-1	T4-3, T4-4			L4-4			
																5. Keçiler ile	S4-23, S4-24, S4-25, S4-26, S4-27, S4-28, S4-29		K4-3	K4-1			C4-2, C4-3		L4-5	B3-1	
																6. Kuşlar ile	S4-30, S4-31, S4-32, S4-33										
																7. Tanrılar ve İnsanlar ile						E4-1					
																8. Diğer	S3-2, S3-3, S4-34, S4-35, S4-36, S4-37, S4-38, S4-39, S5-3, S5-4	K4-4	K3-4				C4-4, C4-5				
								2. Kapalı Kanatlı								1. İnsan Başlı Boğa ile											
																2. Aslanlar ile											
																3. Boğalar ile											
																4. Geyikler ile											
																5. Keçiler ile											
																6. Kuşlar ile											
																7. Tanrılar ve İnsanlar ile											
																8. Diğer											
				2. Çift Başlı Tasvirleri				1. Açık Kanatlı								1. İnsan Başlı Boğa ile											
																2. Aslanlar ile											
																3. Boğalar ile											
																4. Geyikler ile											
																5. Keçiler ile											
																6. Kuşlar ile											
																7. Tanrılar ve İnsanlar ile											
																8. Diğer											
2. Kapalı Kanatlı								1. İnsan Başlı Boğa ile																			
								2. Aslanlar ile																			
								3. Boğalar ile																			
								4. Geyikler ile																			
								5. Keçiler ile																			
								6. Kuşlar ile																			
								7. Tanrılar ve İnsanlar ile																			
								8. Diğer																			

Tablo 2: Tip 2 Tablosal Dağılımı

3.Kafa Cepheaden Vücut Profilden Tasvirler															
1.Bağımsız Tasvirler	1.1.Tek Başlı Tasvirleri	1.2.Çift Başlı Tasvirleri	1.3.Çift Başlı Tasvirleri	1.4.Çift Başlı Tasvirleri	Mühür ve Mühür Baskıları	Kaplarda			Topuz Başları	Amuletler	Kakmalar	Stel	Levhalar ve Plakalar	Kabartmalar	Tuğla Baskısı
						Taş	Sera mik	Metal							
2.İlişkili Tasvirler	1.1.Tek Başlı Tasvirleri	1.1.1.Çift Başlı Tasvirleri	1.1.2.Çift Başlı Tasvirleri	1.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				2.1.1.Çift Başlı Tasvirleri											
				3.1.1.Çift Başlı Tasvirleri											
				4.1.1.Çift Başlı Tasvirleri											
				5.1.1.Çift Başlı Tasvirleri											
				6.1.1.Çift Başlı Tasvirleri											
				7.1.1.Çift Başlı Tasvirleri											
				8.1.1.Çift Başlı Tasvirleri											
		2.1.2.Çift Başlı Tasvirleri	2.1.3.Çift Başlı Tasvirleri	1.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				2.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				3.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				4.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				5.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				6.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				7.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
				8.1.3.Çift Başlı Tasvirleri											
	2.2.Çift Başlı Tasvirleri	2.2.1.Çift Başlı Tasvirleri	2.2.2.Çift Başlı Tasvirleri	1.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											
				2.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											
				3.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											
				4.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											
				5.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											
				6.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											
				7.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											
				8.2.2.Çift Başlı Tasvirleri											

Tablo 3: Tip 3 Tablosal Dağılımı

4.Kafa Profilden Vücut Cepheden Tasvirler																									
1.Bağımsız Tasvirler						Mühür ve Mühür Baskıları		Kaplar			Topuz Başları		Amuletler		Kakmalar		Stel		Levhalar ve Plakalar		Kabartmalar		Tuğla Baskısı		
1.Çift Başlı Tasvirleri		1.1.Tek Başlı Tasvirleri		1.1.1.Açık Kanatlı		S4-45, S6-1, S6-2, S6-3, S6-4, S6-5, S6-6, S6-7																			
2.Çift Başlı Tasvirleri		2.1.Kapalı Kanatlı		S6-8, S6-9, S6-10																					
2.İlişkili Tasvirler		1.1.Tek Başlı Tasvirleri		1.1.1.Açık Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile																			
						2.Aslanlar ile												E6-1							
						3.Boğalar ile																			
						4.Geyikler ile		S3-5, S5-5, S5-6																	
						5.Keçiler ile		S6-11																	
						6.Kuşlar ile																			
						7.Tanrılar ve İnsanlar ile		S5-7, S5-8																	
						8.Diğer		S4-46												E6-1, E6-2					
				2.1.1.Kapalı Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile																			
						2.Aslanlar ile																			
						3.Boğalar ile																			
						4.Geyikler ile																			
						5.Keçiler ile																			
						6.Kuşlar ile																			
						7.Tanrılar ve İnsanlar ile																			
						8.Diğer																			
2.2.Çift Başlı Tasvirleri		2.2.1.Açık Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile																					
				2.Aslanlar ile																					
				3.Boğalar ile																					
				4.Geyikler ile																					
				5.Keçiler ile																					
				6.Kuşlar ile																					
				7.Tanrılar ve İnsanlar ile																					
				8.Diğer																					
		2.2.1.1.Kapalı Kanatlı		1.İnsan Başlı Boğa ile																					
				2.Aslanlar ile																					
				3.Boğalar ile																					
				4.Geyikler ile																					
				5.Keçiler ile																					
				6.Kuşlar ile																					
				7.Tanrılar ve İnsanlar ile																					
				8.Diğer																					

Tablo 4: Tip 4 Tablosal Dağılımı

5. 3 Boyutlu Figüratif Eserler														
				2. İlişkili Tasvirler										
				1. Bağımsız Tasvirler				1. Tek Başlı Tasvirleri						
				1. Tek Başlı Tasvirleri		2. Çift Başlı Tasvirleri								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								
				1. Açık Kanatlı		2. Kapalı Kanatlı								

Tablo 5: Tip 5 Tablosal Dağılımı

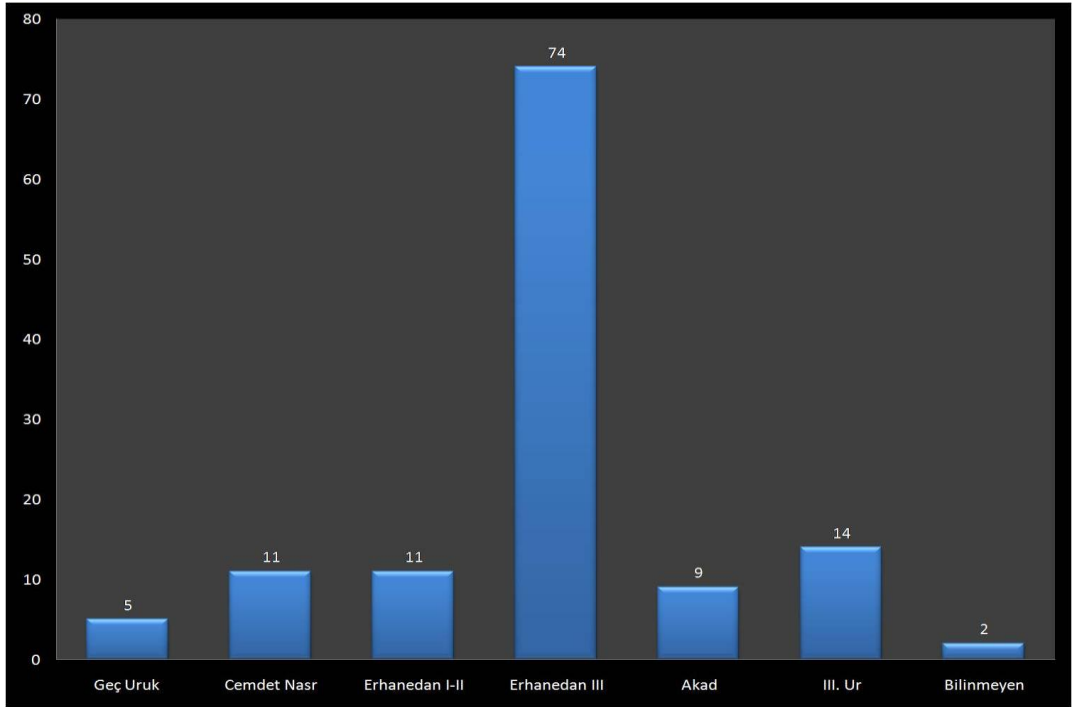
Kronoloji Tablosu

	Mezopotamya	Cezire	Ebla	Anadolu	Susa
MÖ 3500					
MÖ 3400					
MÖ 3300	Geç Uruk		Mardik I	Geç Kalkolitik	Susa II
MÖ 3200					
MÖ 3100					
MÖ 3000	Cemdet Nasr	Erken Cezire 0			
MÖ 2900					
MÖ 2800	Erhanedanlar I	Erken Cezire I		Erken Tunç Çağı I	Susa III
MÖ 2700			Mardik IIA		
MÖ 2600	Erhanedanlar II	Erken Cezire II		Erken Tunç Çağı II	
MÖ 2500					
MÖ 2400	Erhanedanlar III	Erken Cezire III			
MÖ 2300			Mardik IIB1		Susa IV
MÖ 2200	Akad	Erken Cezire IV		Erken Tunç Çağı III	
MÖ 2100	Lagaş II	Post Akad	Mardik IIB2		
	III. Ur	Erken Cezire V			
MÖ 2000					

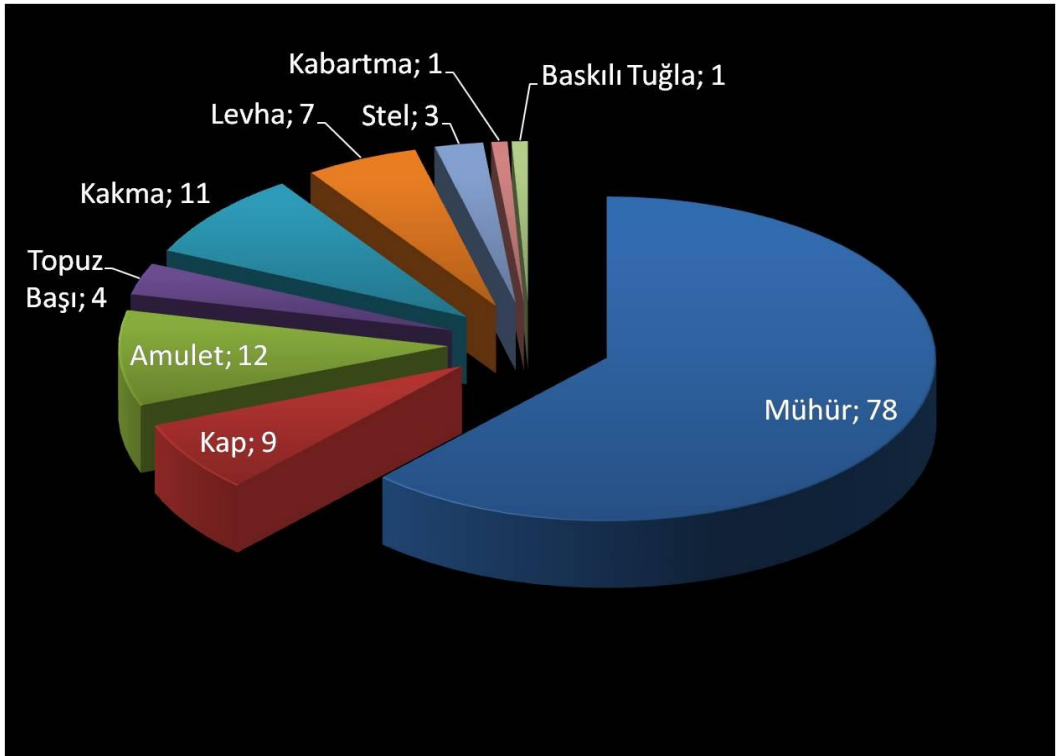
Tablo 6: Kronoloji Tablosu

(Lebeau, M. 2011; Matthiae, Pinnock, Scandone Matthiae, 1995; Sallaberger, Schrakamp, 2015b; Yakar, 2011; Aruz, J., Wallenfels, R. 2003).

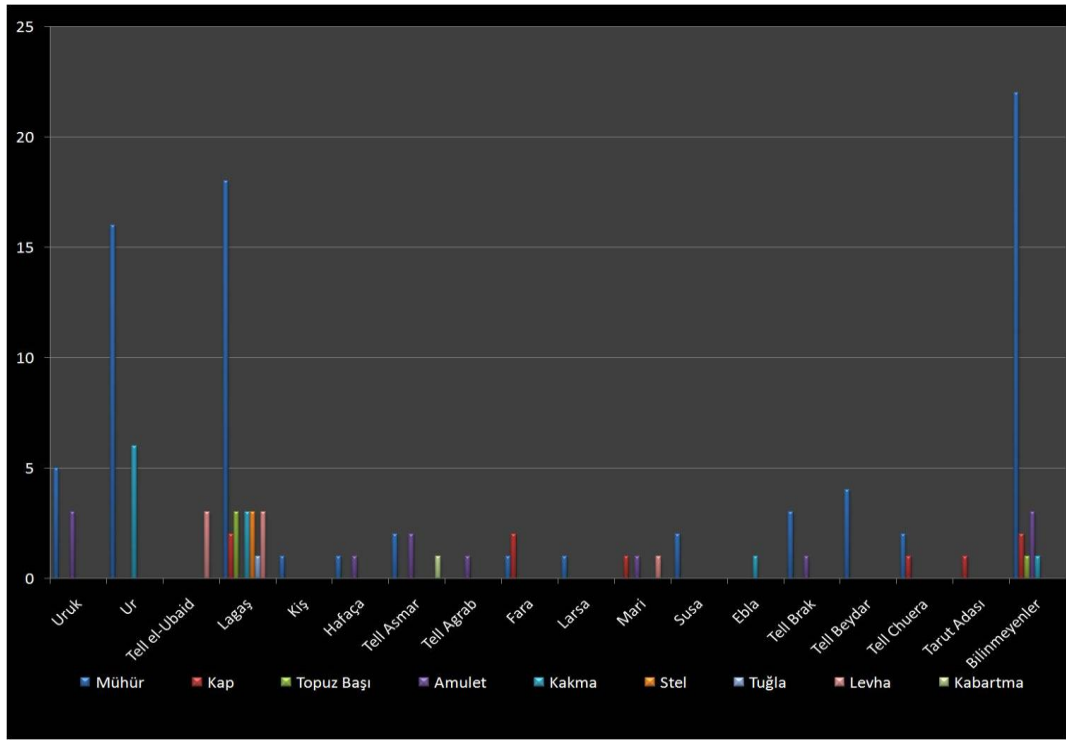
11. GRAFİKLER

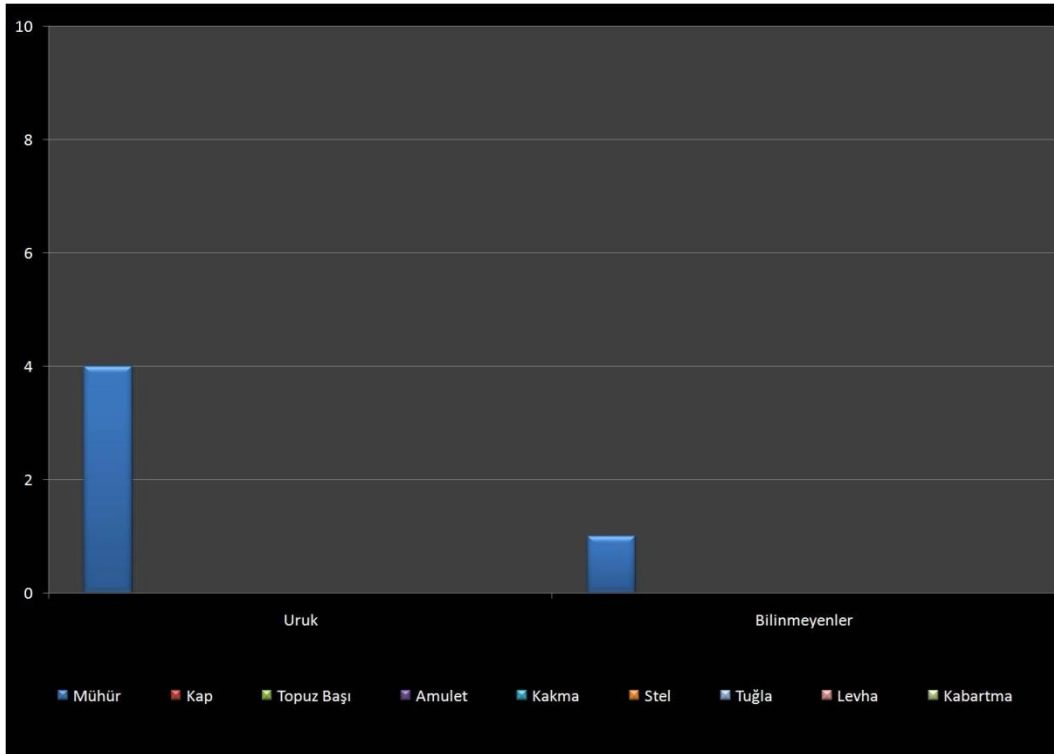
Grafik 1: Çalışma kapsamında toplanan İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin kronolojik dağılımı.

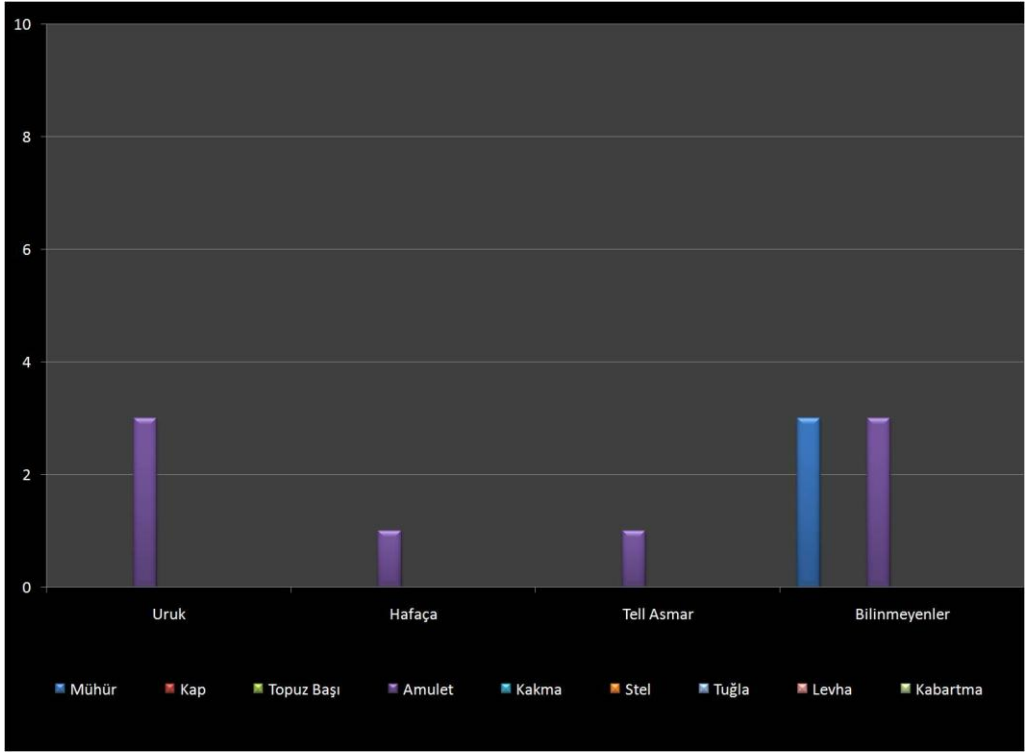
Grafik 2: Çalışma kapsamında toplanan İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin sayısal dağılımı.

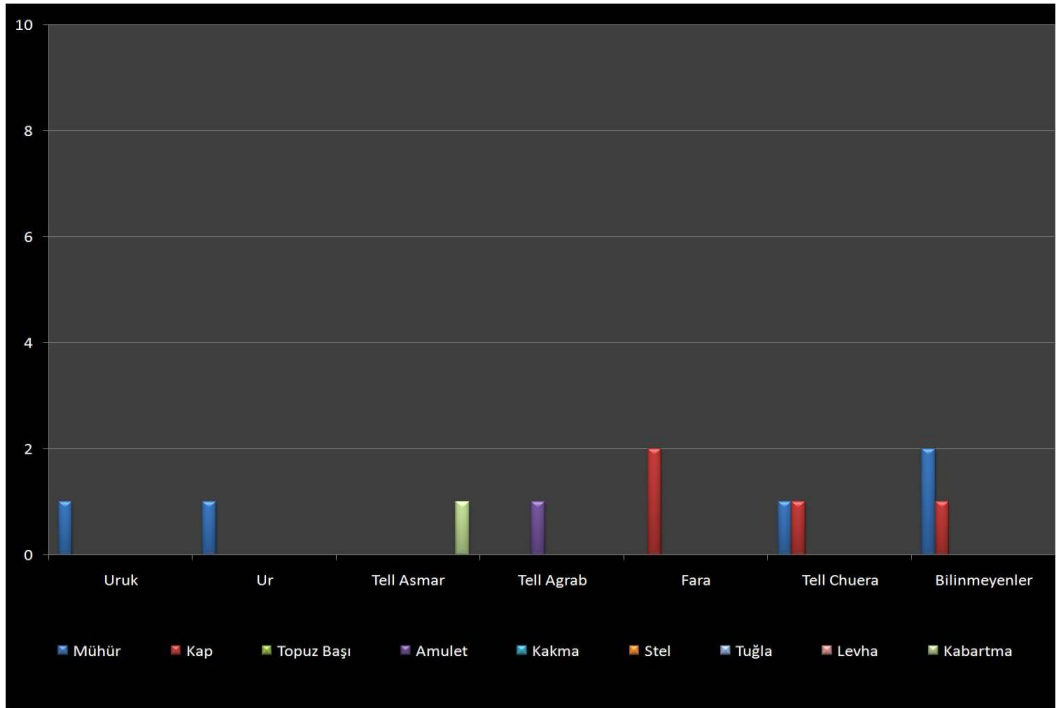
Grafik 3: İmdugud/Anzu tasvirli eserlerinin, eser bazlı olarak yerleşim yerlerine göre sayısal dağılımı.

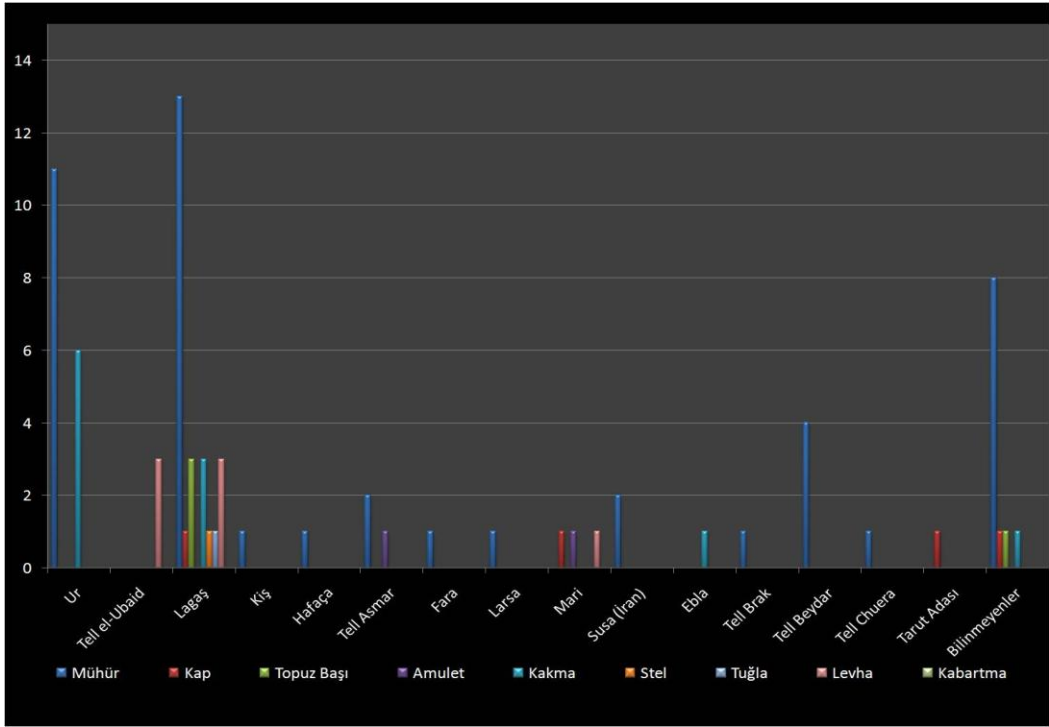
Grafik 4: Geç Uruk Dönemi'ne tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin yerleşim yerlerine göre sayısal dağılımı.

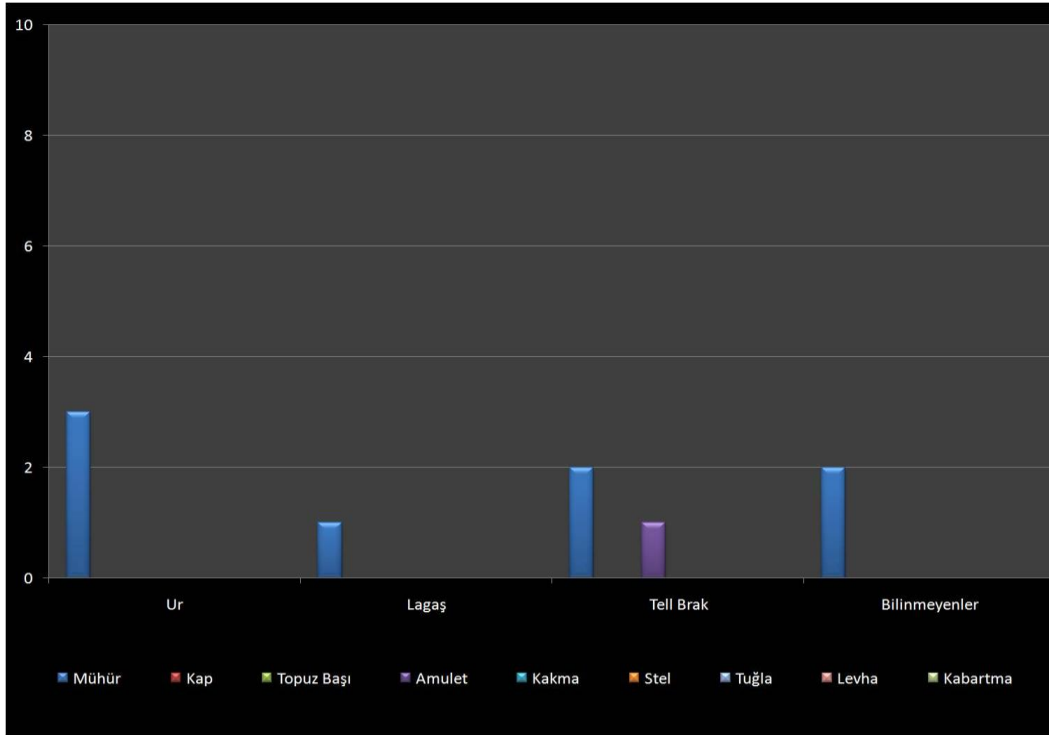
Grafik 5: Cemdet Nasr Dönemi'ne tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin yerleşim yerlerine göre sayısal dağılımı.

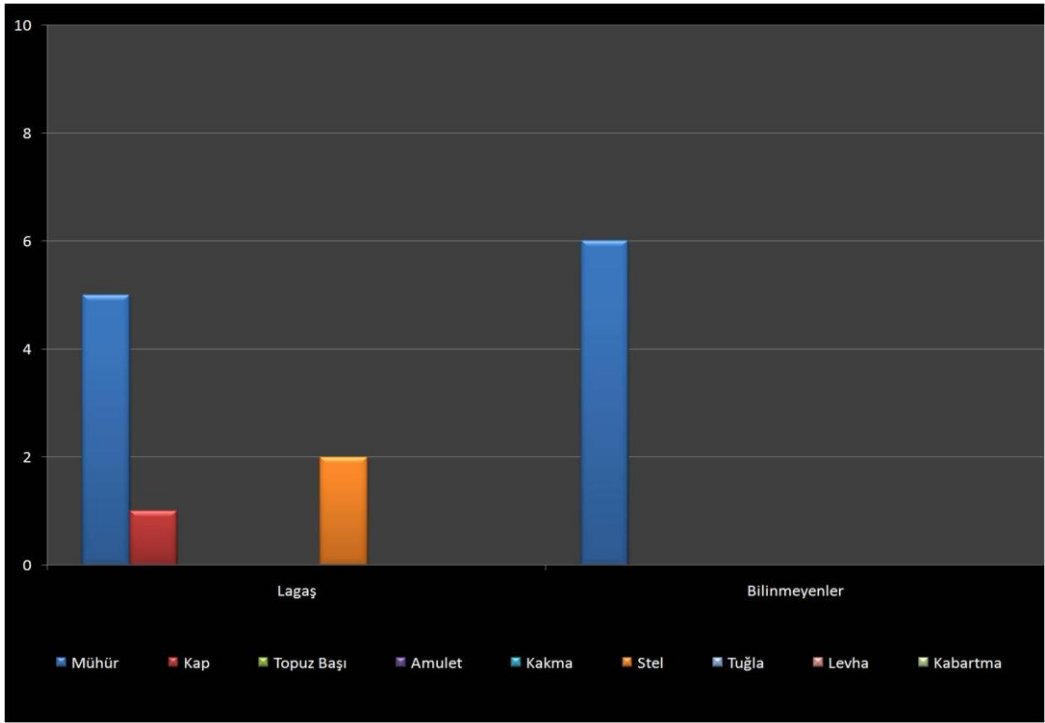
Grafik 6: Erhanedan I-II Dönemlerine tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin yerleşim yerlerine göre sayısal dağılımı.

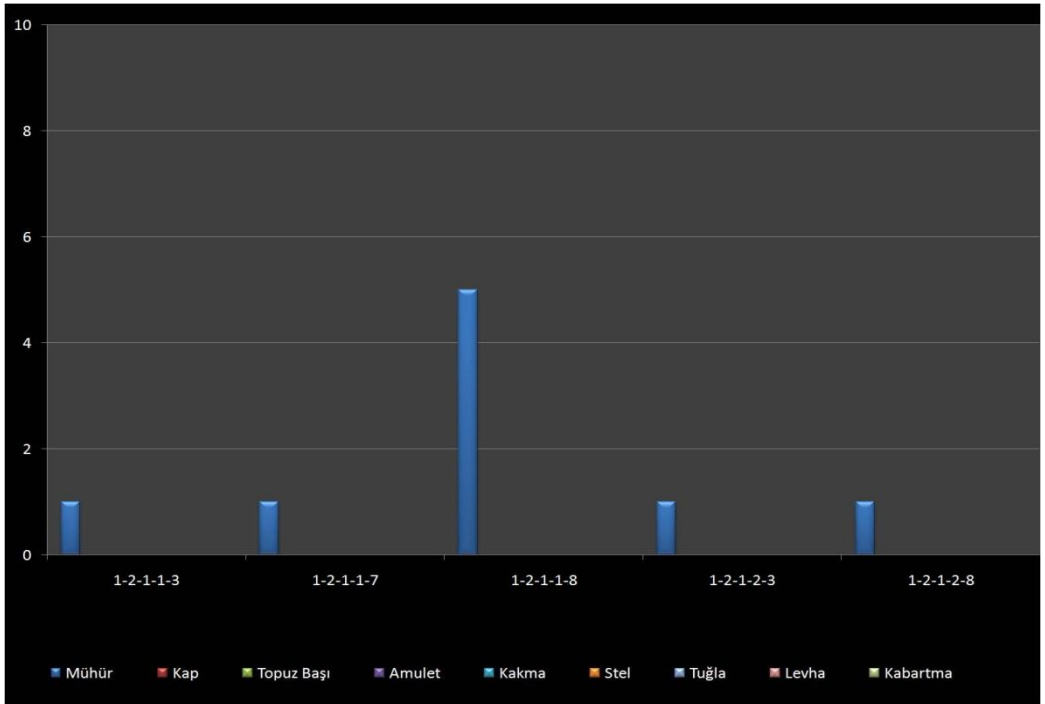
Grafik 7: Erhanedan III Dönemi'ne tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin yerleşim yerlerine göre sayısal dağılımı.

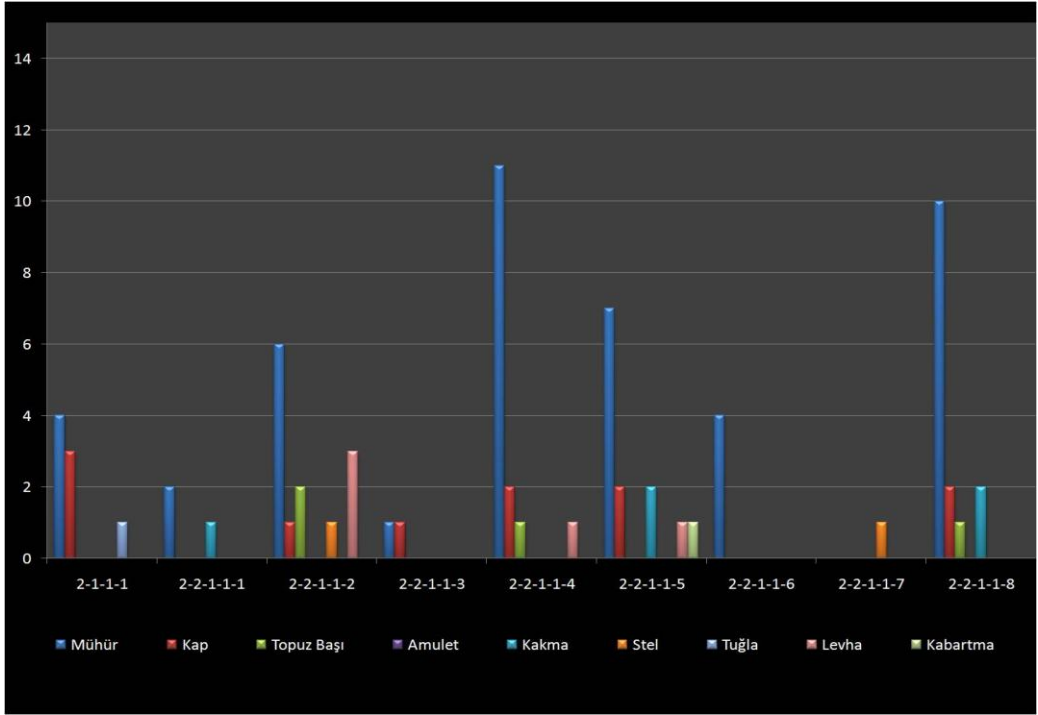
Grafik 8: Akad Dönemi'ne tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin yerleşim yerlerine göre sayısal dağılımı.

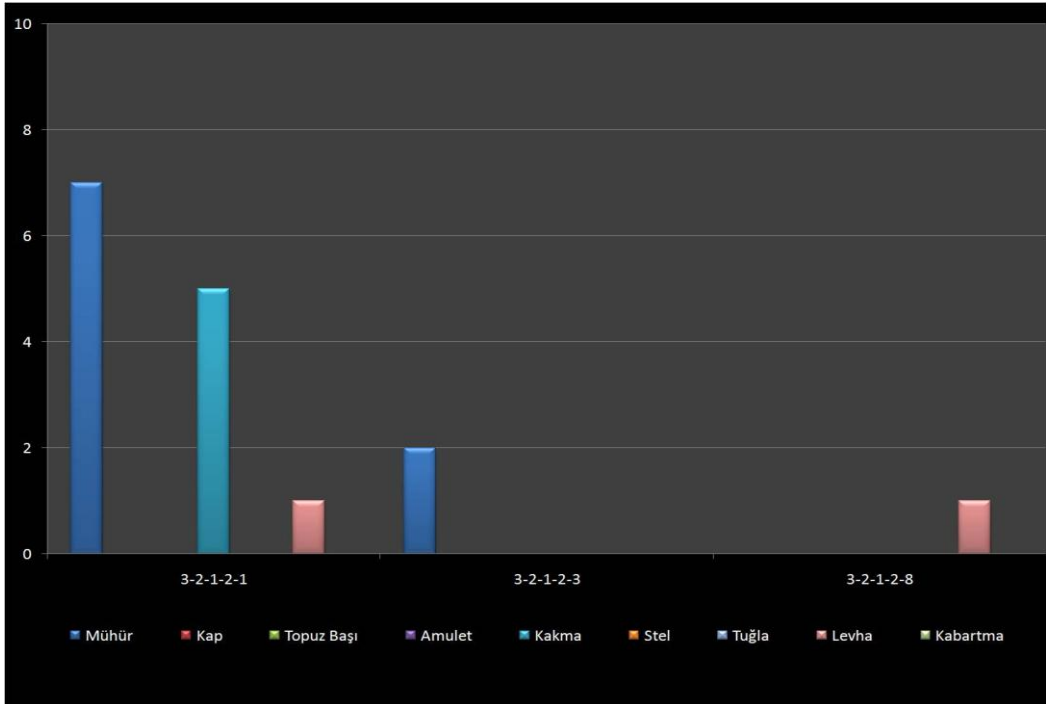
Grafik 9: III.Ur Dönemi'ne tarihlenen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin yerleşim yerlerine göre sayısal dağılımı.

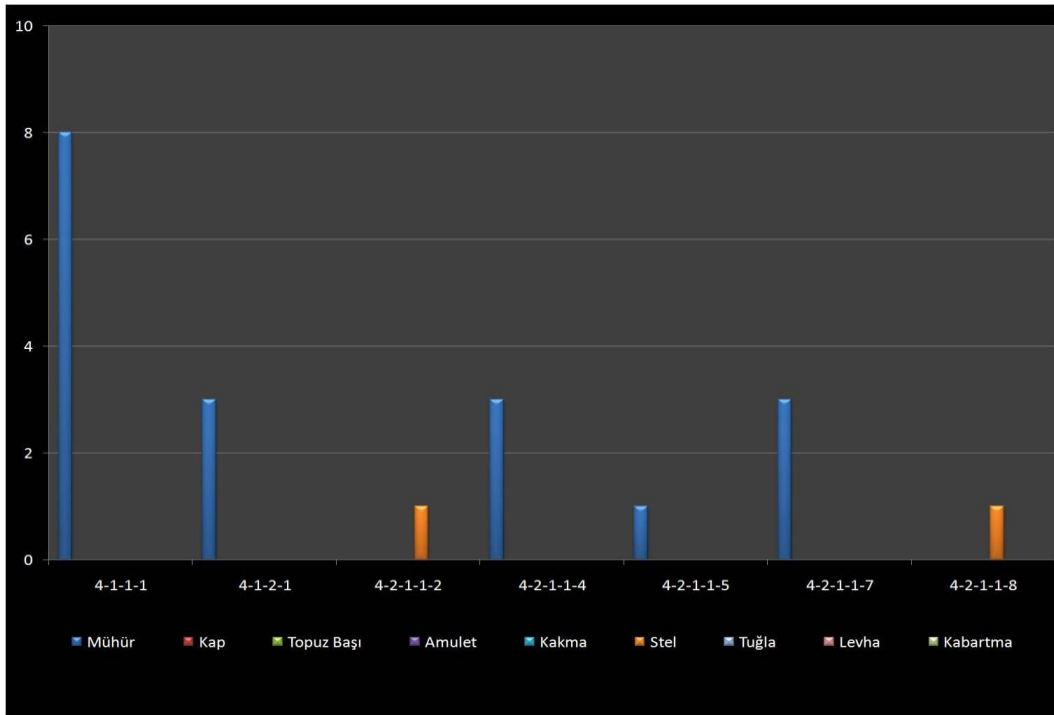
Grafik 10: Tip 1 içinde değerlendirilen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, alt tiplere göre sayısal dağılımı.

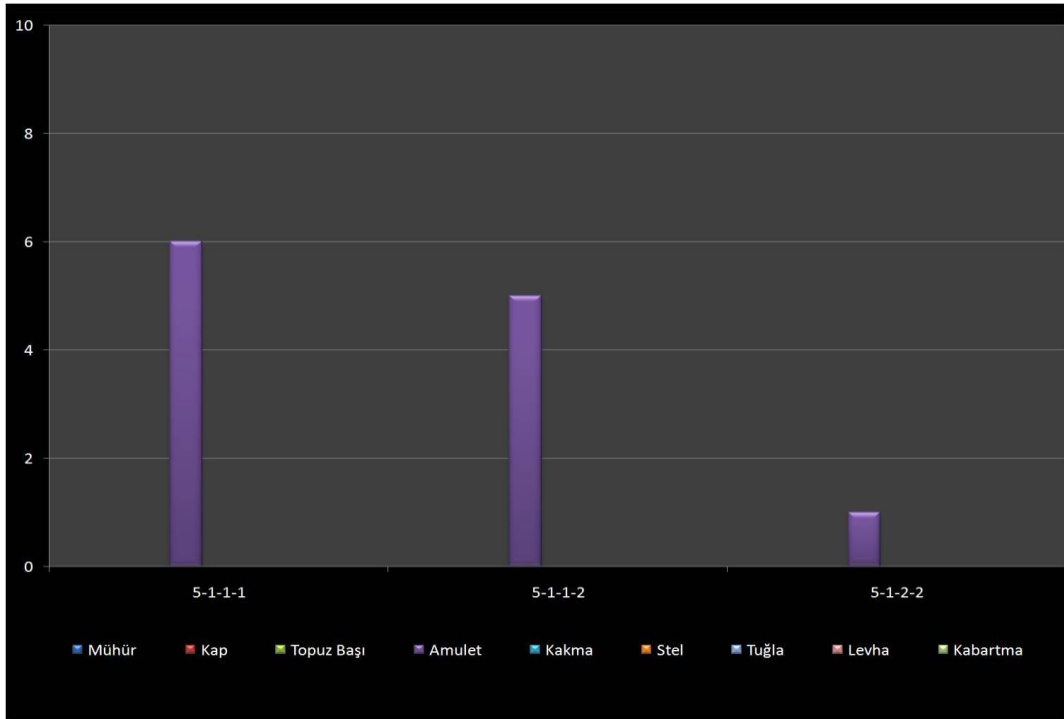
Grafik 11: Tip 2 içinde değerlendirilen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, alt tiplere göre sayısal dağılımı.

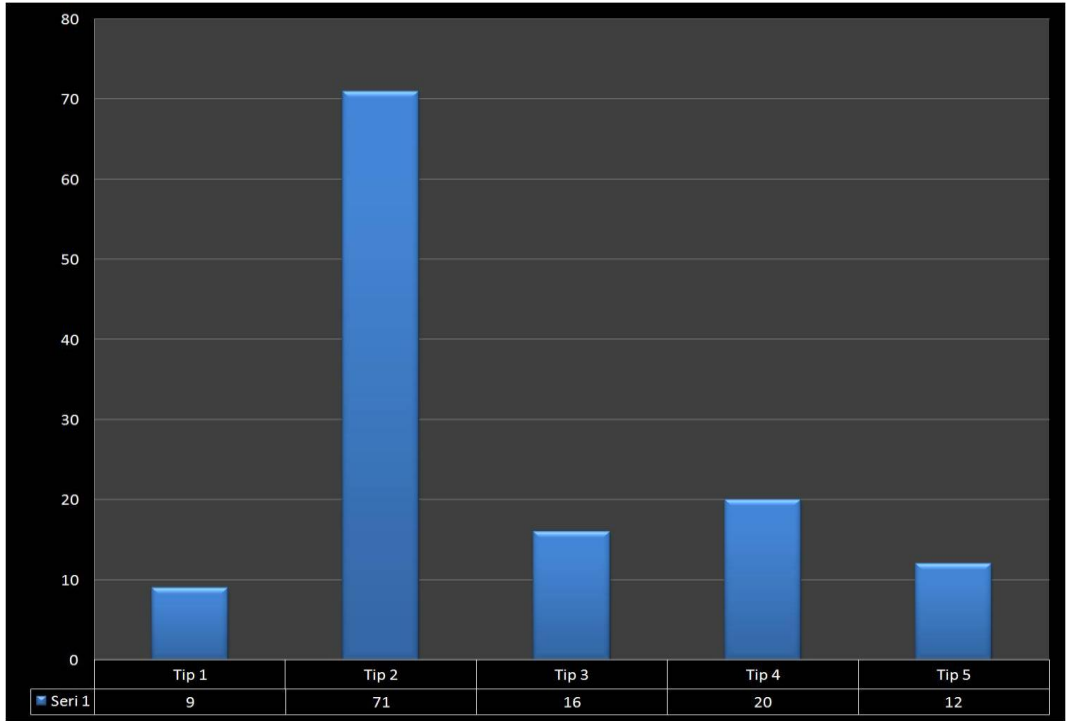
Grafik 12: Tip 3 içinde değerlendirilen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, alt tiplere göre sayısal dağılımı.

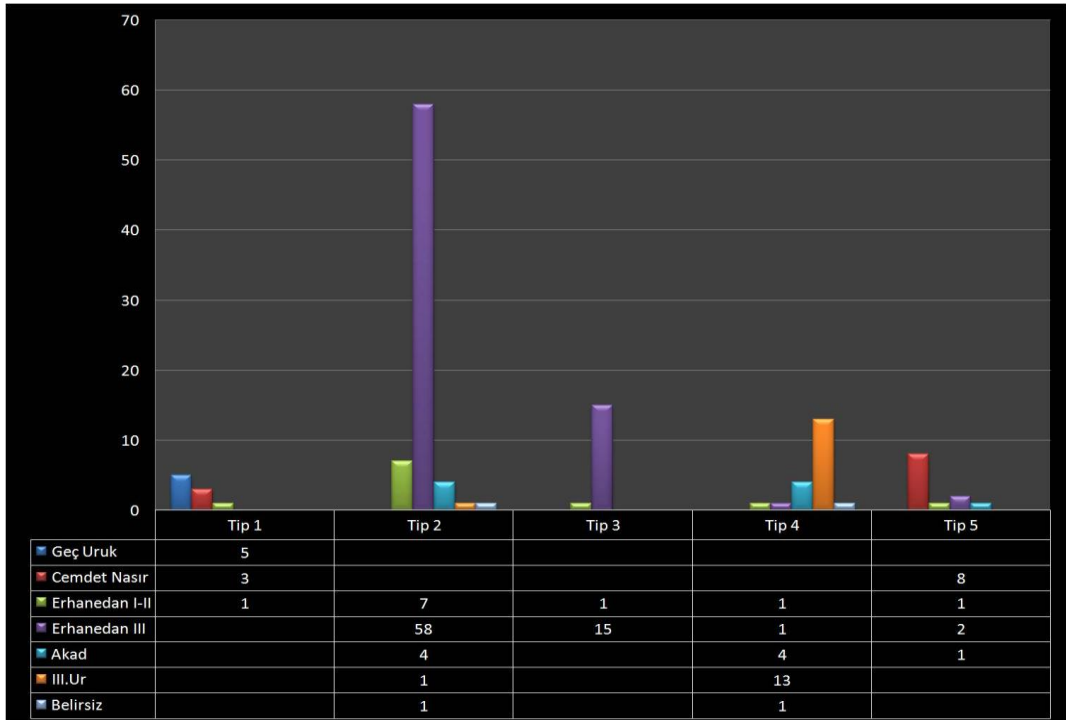
Grafik 13: Tip 4 içinde değerlendirilen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, alt tiplere göre sayısal dağılımı.

Grafik 14: Tip 5 içinde değerlendirilen İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin, alt tiplere göre sayısal dağılımı.

Grafik 15: İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin ana tiplere göre sayısal dağılımı.

Grafik 16: İmdugud/Anzu tasvirli eserlerin ana tiplere göre kronolojik olarak dağılımı.

ÖZET-ABSTRACT

12. Özet

“MÖ 3.Bin Yıl Önasya Sanatı ve İkonografisinde İmdugud/Anzu Tasviri” başlıklı tez konusu kapsamında, Sümerce “İMDUGUD” ve Akadça “anzu” terimlerinin aslan başlı kartala ait bir isim olduğu, genel kabul gören bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte İmdugud/Anzu tasvirlerinin, MÖ 4. Bin yılın son yarısına tarihlenen ve Mezopotamya’da Geç Uruk Dönemi olarak adlandırılan evrede karşımıza çıkmaya başlamıştır. MÖ 3. Bin yıl boyunca tasvirlerinin devam ettiği ve özellikle Erhanedanlar III Dönemi’nde popüler bir motif olarak kullanıldığı anlaşılmakta ve daha sonraki dönemlerde İmdugud/Anzu tasvirlerinin popülerliğinin azaldığı görülmektedir.

MÖ 3. Bin yılın erken evrelerinde İmdugud/Anzu tasvirleri, sıklıkla profilden işlenmişken özellikle Erhanedan III Dönemi’nde bu mitolojik varlığın tasvirleri cepheden işlenmiş ve hayvanlar üzerinde onları pençeleri ile yakalamış şekilde gösterilmiştir. MÖ 3. Bin yılın sonlarında, kafa profilden vücut ise cepheden işlenmiştir. Yine bu bin yıl boyunca genellikle tasvirlerde tek başlı olarak karşımıza çıkan İmdugud/Anzu, bin yılın son evresinde çift başlı olarak da karşımıza çıkmaya başlamıştır.

Savaşçı özelliğinin yanında daha çok hayvanlar üzerinde koruyucu bir vasfa sahip olan İmdugud/Anzu, genellikle Tanrı Ningirsu ve Lagaş kenti ile ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte farklı bölgeler ve yerleşimlerden elde edilen veriler sonucunda yalnızca Tanrı Ningirsu ve Lagaş kenti ile ilişkilendirilemeyeceği görülmekte ve dönemin dinsel dünyasında, özellikle Erhanedan III Dönemi’nde geniş bir yayılım göstermektedir.

13. Abstract

Within the scope of thesis, it is a generally accepted view that the terms of Sumerian "IMDUGUD" and Akkadian "anzu" are a name belonging to the lion-headed eagle. Along with this, the Imdugud / Anzu depictions began to the period dated to the last half of the 4th millennium BC and referred to as the Late Uruk Period in Mesopotamia. It is understood that during the 3rd Millennium BC the depictions continued and especially used as a popular motif in the Early Dynastic III period, and the popularity of Imdugud / Anzu depictions diminished in later periods.

In the early periods of the 3rd millennium BC Imdugud / Anzu motifs are often depicted on the profile, particularly in the Early Dynastic III period, depictions of this mythological creature have been portrayed from the front and captured on animals with their claws. At the end of the 3rd millennium BC, the body was depicted frontal view, while the head was from the profile. Imdugud / Anzu, who has been single headed on the depictions during this millennium, and it has begun to appear double headed in the last phase of this millennium.

Imdugud/Anzu, who has more of a guardian on animals besides his warrior character, and it is usually associated with God Ningirsu and Lagash city. However, it can be seen that the results obtained from different regions and settlements can not be associated only with God Ningirsu and Lagash city, it shows a wide distribution in the religious world of the period, especially in the Early Dynastic III period .